

3	احکام تقلید
5	احکام طهارت
5	مطهرات
6	نجاسات
10	وضو
16	غسل
20	تیمم
22	مسائل متفرقه طهارت
24	احکام نماز
24	شرایط نماز
29	واجبات نماز
29	قیام
30	قرائت
32	تشهد و سلام
34	ذکر نماز
37	رکوع و سجده
42	مبطلات نماز
43	فراموشی در نماز
44	شک در نماز
47	آداب، مستحبات و مکروهات نماز
49	نماز قضا
52	نماز جماعت
66	نماز جمعه
68	نماز عید فطر و عید قربان
69	نماز استیجاری
71	نماز آیات
73	نماز احتیاط
74	نماز مستحبی
76	مسائل متفرقه نماز
80	احکام زکات
80	زکات اموال
82	زکات فطره
84	احکام حج و عمره
84	استطاعت
87	عمره
87	احرام
89	طواف
90	احکام معاملات
90	خرید و فروش

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

99 اجاره

احکام تقلید

سن تمییز

س. منظور از سن تمییز که در بحث تکلیف پسران مطرح می باشد، چیست؟ آیا داشتن شهوت یا برانگیخته شدن شهوت در پسران مطرح می باشد؟

ج. مقصود از تمییز، درک خوبی و بدی است و در صورتی که نوجوان به مرحله ای برسد که نگاه او به نامحرم یا نگاه نامحرم به او موجب تحریک شهوت شود، در مقابل او حفظ حجاب لازم است.

لزوم تقلید

س. چرا باید مرجع تقلید داشته باشیم؟

ج. عقل حکم می کند که غیر متخصص به متخصص رجوع کند.

عوض کردن مرجع تقلید

س. می خواستم بدانم که اگر شخصی بخواهد مرجع تقلید خود را به خاطر برخی ملاحظات عوض کند، آیا باید اجازه مرجع تقلید را داشته باشد یا نه؟

ج. به طور کلی عدول از مجتهد زنده، به مجتهد زنده دیگر بنا بر احتیاط واجب جایز نیست؛ مگر این که اعلم یا محتمل الاعلمیه باشد.

ممنوعیت رجوع به عقل در فرض نیافتن پاسخ

س. در صورتی که مقلد از مرجع تقلید سؤال نماید ولی ایشان به دلایلی پاسخ ندهند و از سایر مراجع نیز جواب های متفاوتی دریافت کرده باشد می تواند با رجوع به عقل خویش اقدام نماید؟

ج. در فرض مذکور جای رجوع به عقل نیست و باید احتیاط کند یا از مجتهد جامع الشرایط دیگری که در آن مورد فتوا دارد تقلید نماید.

تقلید در مسائل جدید از غیر مرجع میّت

س. اینجانب مقلد حضرت امام خمینی (ره) می باشم آیا می توانم در صورت لزوم بعضی مسائل جدید به مراجع دیگر مراجع نموده و در حالی که به تقلید خود از حضرت امام (ره) باقی بمانم؟

ج. عدول از مجتهد متوقی به مجتهد زنده جامع الشرایط ولو در بعض مسائل، بلا مانع است.

رجوع به مجتهد دیگر در مسأله احتیاطی

س. در مسأله ای که حضرتعالی بنا بر احتیاط واجب حکم می فرمایید تکلیف مقلد چیست و اگر مقلد در صورت تمایل بتواند از مرجع تقلیدی که در آن زمینه حکم صریح داده تقلید کند آیا اجازه دارد و در صورت جواز آیا مرجع مورد نظر حتماً باید اعلم بعد از مرجع تقلید مکلف باشد و اگر اینگونه است چگونه باید آن مرجع را تعیین کرد؟

ج. در مسأله ای که اعلم فتوا ندارد، رجوع به غیر اعلم جایز است و احتیاط واجب آن است که رعایت الاعلم فالاعلم را بنماید و مکلف با همان روشی که اعلم تعیین می شود فالاعلم را تعیین می نماید.

تحقیق در اصول دین

س. اگر فرد مسلمانی به تحقیق در مورد نظریات مربوط به اثبات یا رد وجود خداوند، آخرت، روح و... بپردازد، آیا مرتکب گناهی شده است؟ و آیا بر اعتقادات او ممکن است تاثیرگذار باشد؟ با توجه به این که اکثریت ما جوانان بدون تحقیق اسلام آورده ایم؟

ج. تحقیق در مسائل اعتقادی مشروط به این که در سطح علمی و توان فکری او باشد امری مستحسن و گاهی لازم است، اما اگر شرط یاد شده را مراعات نکند به گونه ای که شبهات باطل در او تأثیر سوء بگذارد و قدرت پاسخگویی نداشته باشد، جایز نیست.

حکم عبادات بدون تقلید صحیح

س. می خواهم بدانم اگر کسی مدت چند سال اعمال خود را بدون تقلید انجام دهد حکم اعمال وی چه می شود؟

ج. اگر اعمال وی موافق احتیاط یا با نظر مجتهدی باشد که وظیفه داشته یا دارد از او تقلید نماید محکوم به صحت است.

مطهرات

قطع اتصال به گر و حکم آن

س. جایی که ساکن هستیم، بیشتر اوقات آب به واحد ما نمی رسد. مجبوریم موتور پمپ حیابی را دقیقاً سر راه لوله آب نصب کنیم، تا هرگاه آب ضعیف بود آنرا پمپاژ کند. مدتی است متوجه شدم که موتور دارای شیر یکطرفه است و هربار حباب خود را پر کرده و زمانی که آب را به بالا پمپاژ می کند، توسط شیر یکطرفه خود، آب شهر را قطع می کند در اینصورت آب لوله ما گر است یا خیر؟

ج. اگر اتصال آن از آب شهری قطع شود حکم آب گر را ندارد مگر اینکه آب داخل لوله ها و منبعی که بدان متصل است، به اندازه گر باشد.

شک در گر بودن آب

س. اگر آب محلی از تانکر تأمین می شود و کسی که در حال استفاده از آب است نداند که آیا مقدار آب تانکر گر است یا نه چه حکمی دارد؟

ج. اگر به گر بودن آن یقین داشته و شک دارد از گر بودن افتاده باشد، بنا را بر گر بودن بگذارد ولی اگر نمی دانسته گر بوده یا نه، نمی تواند احکام گر را بر آن جاری کند.

نجاسات

حکم جوش های صورت

س. بعضی اوقات روی صورت جوش های چرکی ظاهر می شود آیا این آبی که در اثر ترکاندن آنها بیرون می آید نجس است؟ اگر نجس باشد تکلیف نمازهای خوانده شده و مکانهایی که با دستم در ارتباط بوده چیست؟

ج. اگر با خون همراه نباشد، نجس نیست.

حکم دندان پر شده و خونریزی دهان

س. آیا دندان پر شده در دهان جسم خارجی محسوب می شود و اگر کسی با داشتن دندان پر شده دندان دیگر را بکشد باید با آب جاری دهان را پاک کند یا خیر؟ و اگر بچه باشد و نشود اینکار را کرد یا بزرگسال باشد و نداند، حکم چیست؟

ج. اگر به گونه ای است که جزو دندان طبیعی محسوب می شود، حکم دندان طبیعی را دارد و آب کشیدن داخل دهان لازم نیست، و در مورد دندانی که کشیده شده همان قدر که عین نجاست از داخل دهان زایل شود، دهان پاک است؛ و در این مورد فرقی بین بچه و بزرگسال و جهل به حکم نیست.

حکم خون لثه و دندان

س. خونی که پس از کشیدن دندان در محل آن باقی می ماند و روی دستمال اثر می گذارد ولی آب دهان را رنگین نمی کند چه حکمی دارد؟ آیا غذا خوردن در این صورت اشکال دارد؟ یا ظرفی که با آن غذا می خوریم نجس می شود؟

ج. در فرض سؤال غذا خوردن اشکال ندارد و ظرف غذا هم مادامی که به خون آلوده نشده است، پاک است.

عفونت های خارج شده از جوش

س. حکم عفونت هایی که از جوشها خارج می شوند چه حکمی دارند؟

ج. اگر همراه با خون نباشد، پاک است.

خون باقی مانده در بدن حیوان ذبح شده

س. خونی که همراه گوشت و مرغی که از قصابی یا مرغ فروشی می خریم چه حکمی دارد؟

ج. اگر ندانید از نوع خون پاک یا نجس است، محکوم به طهارت است.

مخلوط شدن خون دهان با بزاق

س. اگر دهان انسان به واسطه خون داخل دهان و یا خارج از آن و یا حتی هر گونه نجس دیگر مثل شراب نجس شود ولی نجاسات مذکور با آب دهان مخلوط شود و از بین برود آیا آب دهان محکوم به طهارت است یا خیر؟ و حکم فرو بردن آن چیست؟

ج. محکوم به طهارت است و فرو بردن آن مانع ندارد.

ملاقات با خون در داخل بدن

س. (1) بعد از کشیدن دندان اگر از آن محل خون جاری نباشد ولی اثر خون آن دستمال را آغشته کند، حال حکم غذا و آب دهانی که از فضای دهان خارج می شود،

چیست؟ با این توضیح که غذا و آب دهان خارج شده خونی نباشد و ضمناً اگر برخی از دندان های این شخص ترمیم شده یا قاب گرفته شده باشد، حکم چیست؟
(2) اگر داخل بینی شخص خون منجمد شده باشد حکم ترشحات داخل بینی که با این خون منجمد شده ملاقات داشته و از بینی خارج می شود چیست؟
ج. 1 و 2) به طور کلی ملاقات در باطن موجب تنجس نمی شود، بنابراین غذا، آب دهان و ترشحات بینی که خارج می شود در صورتی که آغشته به خون نباشد، پاک است.

مدفوع پرندگان دارای منقار کج

س. آیا مدفوع پرندگانی که دارای نوک کج می باشند مثل طوطی نجس است؟

ج. اگر از قسم حرام گوشت هم باشد فضله آن نجس نیست، و طوطی حلال گوشت نیست.

رطوبت بعد از استبراء

س. اینکه می فرمایند رطوبت بعد از استبراء پاک می باشد، فاصله زمانی بعد از استبراء تا دیدن رطوبت چقدر است؟

ج. فاصله خاصی معتبر نیست.

الکل طبی

س. دارویی بنا به دستور پزشک به صورت میزمنم که دارای الکل است ولی با دارویی دیگر مخلول شده که قابل خوردن نیست آیا این دارو نجس است؟

ج. اگر می دانید الکی که در آن دارو به کار رفته در اصل مایع و مسکر بوده، بنابر احتیاط آن دارو نجس است و اگر نمی دانید، پاک است.

استفاده از ادکلن

س. ادکلن هایی که در آن از الکل مست کننده استفاده می شود چه حکمی دارد؟

ج. استفاده از آن اشکال ندارد، البته اگر از الکی باشد که در اصل مایع است و بر حسب تشخیص اهل فن مست کننده باشد، بنابر احتیاط نجس است و نماز با بدن یا لباسی که با آن برخورد کرده، موقوف بر تطهیر است ولی اگر از الکی باشد که در اصل مایع نیست، و یا ندانید از چه نوع الکی است، محکوم به طهارت است و نماز با لباسی که با این الکل برخورد کرده صحیح است و احتیاجی به تطهیر ندارد.

عرق جنب از حرام

س. آیا عرق جنب نجس است در غیر این صورت آیا می شود با لباسی که با عرق جنب آلوده است می شود نماز خواند؟

ج. پاک است و لکن احتیاط واجب آن است که با عرق جنب از حرام نماز خوانده نشود، بلکه اگر عرق موجود در لباس مذکور خشک شده و یا شسته شده باشد، نماز خواندن با آن مانع ندارد.

عضوی قطع شده

س. اگر عضوی از بدن انسان قطع شود ولی به وسیله ی پوست نازکی به بدن اتصال داشته باشد آیا آن عضو نجس است؟

ج. تا متصل باشد، نجس نیست.

روغن مار

س. آیا روغن مار نجس است؟ (روغن ماری که به منظور جلوگیری از ریزش مو، به مو مالیده می شود).

ج. پاک است ولی خوردن آن جایز نیست.

میزان شمول حکم وسواس

س. اینکه حکم شده است که فرد وسواس نباید به شک خود اعتنا نماید آیا منظور هر نوع از شک می باشد؟ آیا می توان به هر نوع از شک که برای فرد وسواس پیش می آید (چه شک در طهارت و نجاست و چه غیر آن)، در حالی که برای افراد عادی و غیر وسواس این نوع از شکها عرفاً وجود ندارد و یا کمتر پیش می آید اعتنا نکرد؟

ج. بله، هر نوع شکمی را شامل می شود.

کیفیت تطهیر عسل و یا شیره نجس

س. چگونه می توان عسل، شیره و مانند آن را که در آن نجاستی افتاده پاک نمود؟

ج. اگر مایع نباشد، فقط همان قسمت نجس را با مقداری از اطرافش بردارید و بقیه اش پاک است و اگر مایع باشد، قابل تطهیر نیست.

تطهیر بدن یا لباس آلوده به ادرار

س. اگر یک قطره ادرار به بدن یا به لباس بچکد و آن را نجس کند به چه صورتی پاک می شود؟

ج. با آب قلیل پس از زوال عین نجاست با دو بار شستن پس از خروج غساله، پاک می شود و با آب کر پس از زوال عین نجاست با یک بار شستن بطوری که آب به همه محل نجس برسد و از آنجا حرکت کند، پاک می شود.

حجیت قول کودک در نجاست

س. اگر کودک دو و نیم ساله اقرار به نجس شدن جایی بنماید در صورتی که ما نیز شک داشته باشیم نظر شریف جنابعالی را خواستارم.

ج. قول کودک حجّت نیست.

برخورد جسم تر به چیز نجس

س. اگر قسمتی از یک لباس نجس شده باشد و انسان نداند که دقیقاً کجای آن است و سپس جسم تری به قسمتی از آن لباس برسد آیا نجس می شود یا خیر؟

ج. نجس نمی شود.

آب خارج شده از لباس در حال شستشو

س. در هنگام شستشوی لباس با آب متصل به کر، آبی که موقع فشار دادن لباس از آن خارج می شود، چه حکمی دارد؟

ج. اگر آب شیر متصل به کر به همه جای لباس متنجس برسد و پس از زوال عین نجاست از آن بریزد و از آن عبور کند و خارج شود، لباس پاک است و احتیاج به فشار دادن ندارد و چنانچه پس از خصوصیات ذکر شده لباس را فشار دهند، آبی که از آن می ریزد، پاک است.

خونریزی لثه در صورت وجود دندان پر کرده

س. آیا آب کشیدن داخل دهان بعد از خونریزی کم لثه و پس از پر کردن دندان لازم است؟

ج. لازم نیست.

بخار مایع نجس

س. از ظرفی که محتوی آب کمتر از کر باشد و با خون یا فرآورده های خونی نجس شده باشد و به جوش بیاید، آیا بخار آن پاک است؟ اگر با همین شرایط به جای خون ادرار باشد، بخار آن پاک است یا نه؟

ج. بطور کلی بخار چیز نجس، پاک می باشد.

الکل های صنعتی

س. الکل هایی که به عنوان الکل صنعتی به رنگهای مختلف (بی رنگ و قرمز) در کشور در مراکز مجاز تولید می شود از نظر پاک بودن چه حکمی دارد؟ آیا تفاوتی بین آنها است؟

ج. اگر معلوم نیست که از الکل های مست کننده ای باشند که در اصل مایع هستند، پاک می باشند.

استفاده از سیگار مسکر

س. کاغذ و توتون برخی سیگارها را توی شراب می خوابانند و بعد از خشک شدن از آن استفاده میکنند، حکم استفاده از این سیگارها چیست؟

ج. اگر سیگار مذکور مسکر باشد و لو به مقدار زیاد آن، استفاده از آن مطلقاً حرام است.

درمان با تزریق الکل

س. آیا می توان برای درمان مسمومیت، از الکل (اتانول) یا همان مشروبات الکلی به صورت تزریقی مصرف نمود؟

ج. بنابر احتیاط واجب استفاده از مسکرات به صورت تزریقی، فقط در صورتی که درمان منحصر در آن باشد، به مقدار ضرورت جایز است.

فضله موش در برنج

س. اگر در برنج پخته شده فضله موش پیدا شود حکمش چیست؟

ج. نجس و خوردن آن حرام است.

وضو

کشف مانع در اعضای وضو پس از نماز

س. بعد از کار دستم را تمیز کرده و در آن مانعی ندیدم بعد از مدتی فهمیدم مانعی بر روی دست من بوده و من با آن نماز می خواندم تکلیف چیست؟

ج. اگر احتمال می دهید آن مانع بعد از وضو گرفتن واقع شده است، وضوهای گذشته صحیح است ولی اگر بدانید مانع حین وضو بوده است، وضو و نمازی که با آن خوانده اید، باطل بوده است.

در دست داشتن ساعت و انگشتر در هنگام وضو

س. اگر در هنگام وضو گرفتن، ساعت را از دستمان خارج نکنیم ولی آن را چند بار بچرخانیم تا آب به سطح پوست برسد، برای وضو اشکالی دارد؟

ج. اگر آب به پوست می رسد و از بالا به پایین شسته می شود اشکال ندارد.

برطرف کردن مانع برای وضو و غسل

س. اکلیل هایی بر روی ناخن های پایم بود که در هنگام غسل واجب هر کار کردم نرفت و با همان اکلیل ها غسل کردم اکنون که این اکلیل ها رفته است آیا باید دوباره غسل خود را انجام دهم؟

ج. اگر در وقت غسل از آن غیر ممکن یا حرجی بوده، در صورتی که روی آن دست تر کشیده باشید غسل شما جبیره ای محسوب شده و صحیح است.

دست زدن به شیر آب در حین وضو

س. آیا در وضو در حالی که بر روی دست آب می ریزیم می توان با همان دست شیر آب را بست؟

ج. قبل از تکمیل شستن دست چپ اشکال ندارد ولی پس از آنکه وضو کامل شد و از شستن دست چپ فارغ شد اگر دست را به چیز مرطوب (مثل شیر آب) بگذارد و آب خارج وضو با آب وضو مخلوط شود، مسح سر و پا با آب خارج وضو و یا با آب مختلط صحیح نیست.

سرایت آب غیر وضو در مسح

س. اگر شخص وضو گیرنده در اثر عدم آگاهی هنگام شستن دست ها و صورت به قصد وضو، اقدام به باز و بسته کردن شیر آب نماید؛ آنهم در موقعی که رطوبت (خیسی) روی شیر آب در مسح او تداخل نماید وضوی او باطل است. حکم نمازهایی که با این حالت خوانده شده چیست؟

ج. در حال حاضر تا یقین به بطلان وضو و نماز ندارد، محکوم به صحت است و تکلیفی ندارد.

علم به وجود مانع وضو پس از نماز

س. شخصی وضو گرفته و در نماز متوجه می شود اکلیل بر صورتش می باشد حکم نمازش چیست؟ و اگر بعد از نماز متوجه شود حکم نماز چیست؟ چون قبلش آرایش کرده بوده؟

ج. اگر یقین دارد که مانع، هنگام وضو بوده است فرقی بین قبل از نماز و بعد از نماز نیست و در هر صورت باید مانع را برطرف کرده و مجدداً وضو بگیرد و نماز خوانده شده را هم اعاده کند.

وضو گرفتن از آب های داخل مسجد الحرام

س. وضو گرفتن از آبهای خنک مسجد الحرام و اطراف آن - که برای آشامیدن اختصاص داده اند اعم از کلمن ها و شیرها - چه حکمی دارد؟

ج. صحّت وضو با شک در اباحه آب برای وضو محل اشکال بلکه منع است.

مسح بر موی مصنوعی

س. آیا مسح بر موی مصنوعی جایز است؟

ج. اگر موی کاشته شده قابل برداشتن نبوده و یا ازاله آن مستلزم حرج و مشقت باشد و با وجود موها، امکان مسح بر پوست سر نباشد، مسح روی همان موها کافی است.

مانع بودن آثار باقی مانده از صابون برای وضو

س. آیا آثار باقیمانده از صابون بر روی دست مانع وضو و غسل است؟

ج. مجرد وجود اثر صابون که بعد از خشک شدن اعضا ظاهر می شود، ضرری به وضو یا غسل نمی رساند، مگر این که دارای جرمی باشد که مانع از رسیدن آب به پوست می شود.

وضو گرفتن در باران

س. آیا در باران می شود وضو گرفت؟

ج. مانع ندارد مشروط بر اینکه قطرات بارانی که به اعضای وضو می رسد، با آن قصد وضو نماید و هنگام مسح، باران به کف دست ها اصابت نکند و محل مسح خشک باشد.

ریختن آب خارجی روی آب وضو

س. در صورتی که هنگام شستن عضوی مانند دست آب از خارج روی آن بریزد (یا از شیر آب و یا از عضو شسته شده) وضو چه حکمی دارد؟ آیا حکم مقدار کم و مقدار زیاد آب ریخته شده از خارج فرق دارد؟

ج. در بین شستن ها اشکال ندارد ولی پس از تکمیل شستن دست چپ نباید به کف دست ها آب خارج بریزد که ممکن است موجب اشکال در مسح ها شود.

برخورد دست با جسم تر قبل از مسح

س. اگر هنگام وضو گرفتن دستمان به دمپایی یا شیر آب برخورد کند آیا با همین دست می توان مسح کرد یا باید از اول وضو را تکرار کرد اگر آری نمازهایی را که بدین صورت خوانده ام باید قضا کنم؟

ج. در فرض مرقوم وضو اشکالی ندارد بلی اگر مسح سر یا پا با رطوبت شیر آب یا جای دیگر باشد، وضو صحیح نیست.

رساندن آب به زیر ناخن در وضو

س. آیا رساندن آب به زیر ناخن در وضو واجب است؟

ج. اگر بیشتر از حد معمول بلند نباشد، لازم نیست.

ریختن آب غیر وضو بر روی دست

س. در هنگام وضو ریختن آب غیر وضو بر روی دست چه حکمی دارد؟

ج. مانع ندارد، و می تواند به قصد وضو با آن آب، موضع را بشوید. آنچه اشکال دارد این است که با آب غیر وضو مسح کشیده شود.

ایجاد عمدی مانع برای وضو و غسل

س. آیا می توان عمدی کاری کرد که وظیفه، وضو و غسل جبیره شود مانند کاشت ناخن یا جراحی بینی که صرفاً به خاطر زیبایی انجام می گیرد و ضرورتی ندارد؟ اگر جایز نیست، افرادی که دارای شغل هایی هستند که سبب ایجاد مانع می شود و برطرف کردن آن برایشان مشقت دارد آیا در صورت امکان تغییر شغل، وظیفه دارند که آن را تغییر دهند؟ (مانند نقاش ها که گاهی پشت بدنشان هم رنگی می شود و باید کسی این مانع را برایشان برطرف کند و یا رنگ بگونه ای است که به راحتی برطرف نمی شود).

ج. ایجاد مانعی که موجب تبدل وظیفه وضو و غسل به وضو و غسل جبیره ای می شود، چنانچه در غیر وقت نماز باشد، مانع ندارد ولی در وقت نماز باید وضو یا غسل را انجام دهد سپس مبادرت به ایجاد مانع نماید، و افراد مشغول به کارهایی که موجب ایجاد مانع می شود (مانند نقاشی، یا گچ کاری و امثال آن) چنانچه نتوانند در وقت وضو یا غسل آن مانع را برطرف کنند شستن روی همان مانع کفایت می کند.

کیفیت آب ریختن روی دست در وضو

س. در خصوص وضو گرفتن برای بانوان بفرمائید آیا برای ریختن آب بر روی دست بانوان باید از جلوی آرنج بریزند و مردان از پشت آرنج چنانچه این موضوع رعایت نشود و زنان هم مانند مردان از پشت دست آب بریزند حکم چیست؟

ج. عمل مذکور برای زنان و مردان استحباب دارد، و اگر رعایت نشود وضو صحیح است.

کیفیت مسح پا

س. آیا برای مسح پا، مسح بر انگشت شست کافیت؟

ج. اگر از سر انگشت شست تا مفصل ساق پا کشیده شود کافی است.

رعایت نکردن مقدار لازم در مسح پا

س. ظاهراً بر حسب فتوای جناب عالی مسح پا باید تا مفصل کشیده شود. لطفاً توضیح فرمایید اگر شخصی مسح پا را تا روی برآمدگی می کشیده است، آیا باید نمازهایی را که با این نوع وضو گرفتن خوانده است قضا نماید؟ آیا این شخص به تکلیف خود عمل نکرده است؟

ج. نسبت به گذشته محکوم به صحت است و از این به بعد، تا مفصل، مسح نماید.

شستن دست ها تا مچ در وضو

س. من فکر می کردم که شستن دست ها تا مچ کفایت می کند چون مچ دست هنگام وضو خود به خود شسته می شود. نمازهایی که به این ترتیب خوانده ام چه حکمی دارد؟

ج. هر نمازی را که یقین دارید با وضوی ناقص خوانده اید (یعنی تا مچ دست را بیشتر نشسته اید) ، باید آن نمازها را قضا کنید.

مقدار لازم در مسح پا

س. آیا باید برای مسح پا حتماً انگشت شست مسح شود یا هر کدام از انگشت ها کافی است؟

ج. در مسح پا، انگشت شست تعیین ندارد و مسح بر هر یک از انگشتهای تا اول ساق پا کافی است.

مسح روی یک انگشت پا

س. آیا با لاک روی ناخن پا می توان وضو گرفت؟ به شرط آنکه یکی از ناخنها لاک نداشته باشد.

ج. اگر از سر انگشتی که ناخنش لاک ندارد تا مفصل مسح شود، مانع ندارد.

مسح کشیدن بر سر خیس

س. اگر موی سر خیس باشد و وقت تنگ باشد به صورتی که وقت نباشد موی سر را خشک کرد و با همان حالت مسح سر را بکشیم آیا وضو صحیح می باشد؟

ج. اگر سر طوری خیس باشد که رطوبت دست بر آن اثر نمی کند نباید به آن وضو اکتفا کند و باید تیمم هم بکند.

وضو و تیمم با یک دست

س.

1) اینجانب از مجروحین دفاع مقدس می باشم، دست راست بنده طوری است که در هنگام وضو نمی توانم با آن آب روی دست چپم بریزم لذا دست چپم را به نیت وضو زیر شیر آب گرفته و با دست راست بر روی آن دست می کشم و مسح سر و هر دو پا را با دست چپ می کشم آیا وضوی بنده درست می باشد؟
2) در موقع تیمم هم پیشانی را فقط با دست چپ می کشم.

ج.

1) در فرض مرقوم مسح با دست چپ اشکال ندارد.

2) اگر بتوانید از ذراع (بالای مچ) دست راست استفاده کنید تیمم را با دست چپ و ذراع دست راست انجام دهید.

رها کردن مسح برای شستشوی عضو قبلی

س. اگر شخص وضو گیرنده در حین مسح سر متوجه شود که آب به قسمتی از دست نرسیده، آیا می تواند دست را از روی سر بردارد و آن قسمت را بشوید؟

ج. پیشنهاد یک مانع ندارد. ولی اگر دست راست بوده، باید دوباره دست چپ را بشوید و برای مسح هم قسمتی که مسح می کشد نباید مرطوب باشد.

برخورد دست به رطوبت صورت قبل از مسح پا

س. اگر دست وضوگیرنده بعد از فراغت از مسح سر به قسمتی از رطوبت پیشانی تماس پیدا کند آیا در مسح پا اشکالی ایجاد می نماید؟

ج. اگر مسح پا با آن قسمتی از دست که با رطوبت پیشانی تماس پیدا کرده، انجام نشود، اشکال ندارد.

عسر و حرج مبطلون در تعدد وضو برای یک نماز

س. شخصی هستم که نمی توانم وضو خود را تا پایان نماز حفظ کنم (به علت باد معده) البته اگر تا پایان وقت نماز چندین بار وضو بگیرم و نماز بخوانم معمولاً می توانم نماز را با وضوی سالم بخوانم. اما این کار مستلزم عسر و حرج زیادی است به طوری که علاوه بر خودم اطرافیان هم از نماز خواندن من خسته می شوند و در واقع سخت ترین کار برایم نماز خواندن است. نماز اول وقت را نمی توانم درک کنم و از مسجد و نماز جماعت هم محروم هستم حتی در بین نماز هم تمام توجهم به وضویم است؛ در واقع هیچ لذتی از نماز خواندن نمی برم لطفاً بفرمایید تکلیف من چیست؟ راهی وجود دارد که بتوانم در نماز

جماعت شرکت کنم؟ بفرمایید نمازهای قضای خود را با این وضعی که دارم به چه شکلی بخوانم؟

ج. با فرض اینکه وضو گرفتن در بین نماز موجب عسر و حرج است برای هر نماز یک وضو بگیرید و فوراً مشغول نماز شوید و با رعایت این شرط می توانید هم در جماعت شرکت کنید و هم نماز قضا بخوانید و چنانچه مرض شما قابل علاج باشد، بنابر احتیاط واجب هر چند خرج داشته باشد، باید معالجه نمایید.

عبادات مبטون

س. وضو و نماز کسی که پی در پی و به مقدار کم از او باد خارج می شود چه حکمی دارد؟

ج. اگر نمی تواند وضوی خود را تا آخر نماز حفظ کند و تجدید وضو در اثناء نماز هم برای او خیلی دشوار باشد، می تواند با هر وضویی یک نماز بخواند، یعنی برای هر نماز به یک وضو اکتفا کند، هر چند وضوی او در بین نماز باطل شود.

مسح سر با یک دست

س. شخصی دست راستش را بر اثر شکستگی گچ گرفته اند لذا نمی تواند پای راست و سر خود را مسح کند آیا می تواند سر خود را با دست چپ و پای راست را هم با دست چپ مسح کند یا این که باید نایب بگیرد؟

ج. در فرض سؤال مسح کردن با دست چپ اشکال ندارد.

بجا آوردن نمازهای متعدّد با یک وضو

س. آیا می شود با وضوی نماز صبح نماز ظهر را هم به جا آورد با توجه به اینکه نیت برای نماز صبح بوده است؟

ج. اگر وضو را باطل نکرده اید، اشکال ندارد.

مسافرت در صورت احتمال نیافتن آب برای وضو

س. اگر کسی احتمال بدهد یا یقین داشته باشد که در همراهی با یک گروه کوهنوردی، به جایی خواهد رسید که آبی برای طهارت و وضو پیدا نخواهد کرد و وقت نماز هم می گذرد، آیا می تواند به این برنامه کوهنوردی برود یا نباید برود؟ ضمناً این موضوع در اکثر برنامه های کوهنوردی، وجود دارد.

ج. اگر قبل از وقت نماز عازم کوهنوردی شود، اشکال ندارد و چنانچه در وقت نماز آب برای وضو پیدا نکند و با تیمم نماز بخواند، مانع ندارد.

مس آیات قرآن با اعضای باطن بدن

س. آیا حرمت مس آیات قرآنی شامل مثل زبان که عضو ظاهری بدن نیست هم می شود؟

ج. شامل اعضای باطنی هم می شود.

عدم توانایی مسح پاها

س. کسی که قدرت بر مسح دو پا ندارد و خجالت میکشد برای مسح، از دیگران کمک بگیرد، آیا مسح از او ساقط است؟ و یا تیمم بدل از وضو هم لازم است؟

ج. اگر خجالت به حدّ حرج و مشقّت شدید نرسد، عذر محسوب نمی شود و باید برای مسح نایب بگیرد. و در غیر این صورت مسح پاها ساقط است و انجام تیمم نیز موافق احتیاط است.

مقدم کردن مسح پای چپ

س. مقدم کردن مسح پای چپ بر مسح پای راست چه حکمی دارد؟

ج. جایز نیست.

وجود مانع در اعضای وضو

س. لطفاً بفرمایید کسانی که بمناسبت شغل و کار روزانه با انواع رنگها و روغنهایی که به دستانشان می چسبد و معمولاً شستشوی آنها به سختی ممکن است و چه بسا شستن آنها با نفت و بنزین میسر است و نتیجه این امر ضرر به دست است تکلیف این افراد برای وضو و غسل چیست؟

ج. در فرض مذکور باید به وظیفه جبیره عمل نمایند.

حرجی بودن رفع مانع در وضو

س. با توجه به مطالبی که در اجوبة الاستفتائات در رابطه با برطرف کردن موانع رسیدن آب به اعضای وضو مطرح شده، در مورد کسانی که مثلاً شغل آنها نقاشی است و خیلی از اوقات بعد از صرف وقت زیاد برای از بین بردن این موانع، پس از نماز متوجه می شوند که هنوز موانع کمی وجود دارد تکلیف چیست؟

ج. باید موانع را برطرف کنند و وضو بگیرند و اگر عسر و حرج باشد، نسبت به مقداری که عسر و حرج است مثل وضوی جبیره عمل کنند.

شک در وجود مانع بعد از وضو

س. بعد از وضو و قبل از نماز، چیزی در اعضاء وضو می بینم و در مانعیت آن چیز در اعضاء وضو شک می کنم، آیا با این وضو می توان نماز خواند؟

ج. اگر نداند موقع وضو بوده یا بعد پیدا شده، وضوی او صحیح است، ولی اگر بداند که در وقت وضو ملتفت آن مانع نبوده، احتیاط واجب آن است که دوباره وضو بگیرد.

وضو با وجود لاک دائم

س. میخواستم بدانم با لاک دائم (ژلش) وضو باطل است یا خیر؟

ج. به طور کلی هر چیزی که جرمی دارد که مانع رسیدن آب به بدن و ناخن است، باید برطرف شود. و وضو و غسل با آن صحیح نیست و نتیجتاً نماز باطل است و نیز روزه اگر محدث به حدت اکبر بوده باطل است.

حکم لاک روی ناخن مصنوعی برای وضو و غسل

س. اگر کسی کاشت ناخن انجام داده و به جهت عسر و حرج و یا عدم توانایی در برداشتن آن وظیفه اش وضو و غسل جبیره ای باشد، حال اگر لاک بر روی آن ناخن کاشته شده باشد، آیا موظف به برطرف کردن آن است یا خیر؟

ج. اگر به گونه ای نیست که جزو ناخن محسوب شود، برای وضو و غسل جبیره ای باید آن لاک را بر طرف نماید.

مسح جلوی ناخن پا

س. آیا در هنگام مسح پا در وضو باید انگشتان دست خم شده و پوست جلوی ناخنهای پا را نیز مسح کند یا اینکه منظور از سر انگشتان پا همان نوک ناخنهای پا می باشد؟

ج. محل مسح پا، روی پا، از سر یکی از انگشتان تا مفصل است و مسح جلوی انگشت لازم نیست.

غسل

موالات در غسل

س. آیا می شود وسط غسل آن را رها کرد و بعد از مدتی (مثلاً 4 ساعت) ادامه داد؟

ج. اشکال ندارد و تفاوتی در مقدار زمان فاصله شده نیست.

غسل جنابت با پارچه مرطوب

س. اگر کسی برای غسل واجب پارچه ای را به آب بزند و با آن تمام بدنش را (به ترتیب غسل) بشوید کافی است یا خیر؟ ضمناً اگر قبل از اتمام شستن عضوی در غسل عضو قبلی خشک شود اشکال دارد یا خیر؟

ج. اگر صدق شستن کند، کافی است و خشک شدن عضو قبلی اشکال ندارد.

تجدید نیت غسل در اثنای آن

س. آیا در اثناء غسل می توان دوباره نیت همان غسل را کرد و از نو شروع کنیم؟

ج. اگر غسل باطل نبوده است، مشروع نیست مگر بخواهد احتیاط کند که در این صورت می تواند در میان غسل دوباره اعضای شسته شده را به نیت غسل احتیاطاً بشوید به شرط آن که منجر به وسواس نشود.

جهت جریان آب در غسل

س. آیا در غسل مانند وضو باید آب را از بالا به پایین ریخت؟

ج. لازم نیست.

غسل بدون جریان یافتن آب بر بدن

س. در غسل کردن آیا باید آب روی بدن جاری شود یا این که می توان دست را خیس کرده و با دست خیس غسل کرد؟ اگر جواب سؤال بالا مثبت است آیا باید تری دست بیش از اعضای غسل باشد؟

ج. ملاک، صدق شستن بدن به قصد غسل است و جریان آب بر بدن شرط نیست و باید طوری باشد که معلوم شود بدن بسبب آب غسل شسته شده است.

شک در غسل

س. اگر شخصی در هنگام شستن طرف چپش در غسل ترتیبی شک کند که آیا مقداری از طرف راستش را خوب شسته یا نه آیا باید دوباره غسل کند؟

ج. در فرض سؤال بنا را بر صحت غسل طرف راست می گذارد، اگر چه احتیاط مستحب این است که قسمت مشکوک را بشوید.

شستن قسمت های پوشیده بدن در غسل

س. در اثر کهولت سن یا بعضی عوارض جسمی، قسمتی از ظاهر بدن بوسیله قسمتی از پوست بدن پوشیده شده، آیا باید برای غسل قسمتی که پوشیده شده را نیز بشویند یا جزء باطن محسوب می شود و نیازی به شستن ندارد؟

ج. اگر جزو ظاهر بدن محسوب می شود باید شسته شود و تشخیص آن موکول به نظر عرفی مکلف است.

فراموش کردن نیت غسل

س. کسی که از اول قصد غسل کردن داشته باشد ولی هنگام شستن نیت غسل را فراموش کند بعد از شستن خودش، نیت به خاطرش بیاید چه حکمی دارد؟ یعنی غسلش صحیح است؟

ج. اگر از نیت غسل برنگشته باشد به نحوی که هنگام شستن بدن اگر کسی از او می پرسید چه می کنید جواب می داد دارم غسل می کنم، غسلش صحیح است.

انجام یک غسل به چند نیت

س. آیا می توان یک غسل را به چند نیت انجام داد؟ مثلاً غسل روز جمعه، غسل جمعه و جنابت را با هم انجام داد و یک غسل کنیم؟

ج. اشکال ندارد.

وجود مانع در اعضای غسل

س. اگر شخصی غسل جنابت واجب را انجام داده باشد و بعد از اتمام یافتن غسل، متوجه شود که مانعی بر روی بدن او وجود داشته است (تکه ای از منی) به گونه‌ای که آب به آنجا نرسد، باید چه کاری انجام دهد.

ج. غسل او در فرض مرقوم ناقص است و باید مانع را از بدن برطرف کرده و محل را تطهیر نماید و سپس به نیت تکمیل غسل، آن محل را آب بریزد و اگر در سمت راست بوده، مجدداً تمام سمت چپ را بنا بر احتیاط واجب به نیت غسل بشوید.

وجود مانع در اعضای وضو

س. لطفاً بفرمایید کسانی که بمناسبت شغل و کار روزانه با انواع رنگها و روغنهایی که به دستانشان می چسبند و معمولاً شستشوی آنها به سختی ممکن است و چه بسا شستن آنها با نفت و بنزین میسر است و نتیجه این امر ضرر به دست است تکلیف این افراد برای وضو و غسل چیست؟

ج. در فرض مذکور باید به وظیفه جبریه عمل نمایند.

چرکهای زیر ناخن در غسل

س. آیا در غسل چرکهایی که زیر ناخن پا است مانع آب است؟ (حتی مقدار کمی از آن)

ج. اگر ناخن از حد معمول بلندتر باشد (جلوتر از گوشت انگشت آمده باشد) و زیر آن مقداری که از حد معمول بلندتر است چرکی باشد که مانع رسیدن آب به ناخن است، باید برطرف کند و اگر ناخن بلند نباشد، چرک زیر آن مانعی ندارد.

غسل در زیر باران

س. غسل در زیر باران صحیح است؟

ج. غسل ترتیبی اشکال ندارد.

حدث اصغر در هنگام غسل

س. آیا حدث اصغر در اثنای غسل باعث باطل شدن غسل می گردد؟

ج. حدث اصغر در اثنای غسل به صحت غسل ضرر نمی رساند و لازم نیست که غسل از ابتدا شروع شود، ولی در غسل جنابت چنین غسلی کفایت از وضو برای نماز و سایر اعمال مشروط به طهارت از حدث اصغر نمی نماید.

ترک غسل به سبب نبود حمام

س. سربازی هستم که در یکی از پادگان ها خدمت می کنم، با توجه به اینکه برای ما استحمام محدودیت دارد حدود شش روز با عذر شرعی و تیمم نماز را به جا آوردم. آیا نماز من صحیح است یا نه؟

ج. با توجه به اینکه برای غسل حتماً لازم نیست که از حمام استفاده شود بلکه می توان با یک پارچ آب سر و گردن، بعد طرف راست و بعد طرف چپ بدن را غسل داد اگر واقعاً آبی برای غسل نبوده یا برای غسل وقت کافی نبوده، تیمم صحیح و نماز با آن هم بی اشکال است و الا کافی نیست.

فراموش کردن وجود مانع در غسل

س. خانمی صورتش آرایش دارد، بعد از انجام غسل متوجه می شود که هنوز مواد آرایشی پاک نشده است. البته هنگام غسل کردن اصلاً یادش نبوده که صورتش آرایش دارد و بعداً متوجه می شود، آیا غسل او درست است یا خیر؟

ج. در صورتی که مواد آرایشی مانع از رسیدن آب به بدن باشد، باید دوباره غسل کند.

اعمال جاهل به جنابت

س. اگر انسان علم به جنب بودن خود نداشته باشد و چند روزی را با حالت جنب بگذراند و بعد از چند روز متوجه جنب بودن خود شود صحت اعمال او نظیر نماز و... چه حکمی دارد؟

ج. در فرض سؤال نمازهایی که در حال جنابت خوانده شده را باید قضا کند؛ ولی اگر در این ایام روزه گرفته باشد، روزه های او صحیح است، مگر این که روزه ی قضای ماه رمضان گرفته باشد که در این صورت روزه اش صحیح نیست.

نحوه انجام غسل با وجود عرق جنب از حرام

س. هرگاه شخصی از راه حرام جنب شود، و بدن خود را با آب گرم تطهیر نماید، و به خاطر گرمای حمام مجدداً در حین تطهیر یا بعد از آن عرق کند آیا این عرق وی حکم عرق جنابت از حرام را دارد و اگر در این حال و بدون تطهیر مجدد، غسل کند غسل او چه حکمی دارد؟

ج. عرق بدن او در فرض سؤال تا غسل نکرده عرق جنب از حرام محسوب است که نجس نیست ولی نماز خواندن با آن بنابر احتیاط صحیح نیست، بنابراین اگر بعداً بدون تطهیر مجدد غسل کند، غسل او صحیح است.

غسل کثیرالشک

س. برای کسی که در غسل طول می دهد اما می گوید من وسواس نشده ام بلکه برای اطمینان از رسیدن آب به همه جای بدنم غسل طول می کشد چه نظری دارید؟

ج. اگر از متعارف خارج باشد نباید اعتنا کند.

غسل مستحبی برای حائض

س. حکم غسل مستحبی مانند غسل جمعه از حائض؟

ج. مانع ندارد، بلکه مستحب می باشد.

غسل زیارت امام حسین (ع)

س. آیا برای ورود به حرم سیدالشهداء (علیه السلام) باید غسل کرد یا با گرد و غبار راه وارد حرم شد؟

ج. برای سفر زیارتی امام حسین «علیه السلام» غسل مستحب است و برای ورود به حرم رجائاً انجام شود.

وجود مانع هنگام غسل

س. اگر پس از انجام غسل واجب متوجه شویم که اندکی مانع روی صورتمان بوده و شک داریم که به واسطه آن آب به بدن رسیده یا خیر غسل انجام شده چه حکمی دارد؟ اگر با آن غسل نمازی خوانده باشیم نمازمان چه حکمی داشته؟

ج. اگر یقین دارید که هنگام غسل مانع وجود داشته است، و توجه به آن نداشته اید، در فرض سؤال غسل را باید تکمیل کنید بدین صورت که آن قسمت از صورت را به نیت غسل بشویید و بعد بنا بر احتیاط سمت راست و بعد سمت چپ بدن را به نیت غسل بشویید و نماز را اعاده کنید؛ ولی اگر وسواس دارید به شک خود اعتنا نکنید.

ادرار کردن در بین غسل

س. اگر کسی هنگام غسل کردن ادرار کند آیا باید برای نماز وضو بگیرد یا خیر؟

ج. اگر غسل جنابت بوده است لازم است برای نماز وضو بگیرد، غسلهای دیگر هم کفایت از وضو نمی کند.

تیمم

مقدار واجب مسح در تیمم

س. آیا منظور از کشیدن کف دست بر پیشانی در تیمم تاسرا انگشتان است یا فقط کف دست کافی است؟ همچنین بر پشت دستها؟

ج. کف دست به تنهایی کفایت نمی کند و کشیدن تا سر انگشتان لازم است، و نسبت به پشت دست هم باید تا سر انگشتان باشد.

تیمم با دستان تر

س. آیا در صورتی که هنگام تیمم دست تر باشد تیمم باطل است؟

ج. مجرد مرطوب بودن دست لطمه ای به صحت تیمم نمی زند.

تیمم بر سنگ نمای ساختمان

س. تیمم بر سنگ نمای ساختمان که بطور عمودی به دیوار نصب شده است صحیح یا خیر؟

ج. مانع ندارد.

تیمم بر شن مرطوب

س. تیمم بر شن مرطوب صحیح است یا نه؟

ج. اشکال ندارد.

تیمم بر غبار زیر فرش

س. معمولاً در زیر قالی که در اتاق پهن است گرد و خاک هایی جمع می شود آیا تیمم با این نوع خاک صحیح است یا خیر؟

ج. تا امکان تهیه چیزی که تیمم بر آن صحیح است مثل سنگ و خاک وجود دارد، تیمم بر گرد و غبار صحیح نیست؛ مگر به اندازه ای باشد که عرفاً بر آن خاک صدق کند.

طهارت کوه نوردان در ارتفاعات پوشیده از برف

س. کوهنوردانی که برای فتح قله ها می روند و بخاطر سردی فوق العاده هوا وضو گرفتن آنها با عسر و حرج همراه بوده و از جمله موجب مریضی است، آیا جایز است تیمم نمایند؟ و اگر کوه پر از برف بوده و تیمم ممکن نباشد، تکلیف نماز و روزه شان چیست؟

ج. در فرض سؤال تیمم مانع ندارد و در صورت عدم دسترسی به چیزی که تیمم بر آن صحیح است احتیاط مستحب آن است که اعضای وضو را با برف مسح کنند و با آن تیمم هم بکنند و بنا بر احتیاط واجب نماز را در وقت آن به جا آورند و بعداً در زمان تمکن قضای آن را هم به جا آورند.

تیمم با دست گچ گرفته شده

س. کسی که کف دو دستش را طوری گچ گرفته اند که نمی تواند برای تیمم دست ها را به صورت کامل به زمین بزند، (قسمت هایی از کف دست با زمین برخورد نمی کند و فقط اطراف کف دست به زمین می خورد) برای تیمم چه باید بکند؟

ج. اگر پشت دست ها به زمین می رسد باید با پشت دست ها تیمم کند، و اگر پشت دست را هم گچ گرفته است بگونه ای که تمام آن به زمین نمی رسد، نوبت به تیمم با ذراعین است و احوط جمع بین تیمم با ذراعین و تیمم با بعض کف دست است.

تیمم بر سیمان

س. آیا تیمم روی انواع سیمان (سیمان و ماسه مخلوط که در ساخت و سازها کاربرد دارد) صحیح است؟

ج. اشکال ندارد. اگرچه احوط ترک تیمم بر سیمان و موزائیک است.

تیمم بر سرامیک

س. آیا تیمم روی سرامیک ساده یا طرح دار صحیح است؟

ج. تیمم بر سرامیک صحیح نیست.

مسائل متفرقه طهارت

طهارت و نماز شخص مبتلا به بیماری پیسی

س. فردی که دچار بیماری پیسی است در نماز و غسل های واجب چه باید بکند؟ آیا می تواند برای بردن ثواب نماز اول وقت و ثواب نماز جماعت در نماز جماعت شرکت کند؟

ج. تکلیف او در نماز و غسل های واجب مثل سایر مکلفین است و اگر آب برای او ضرر دارد باید بجای وضو و غسل تیمم نماید و شرکت در نماز جماعت برای چنین شخصی اشکال ندارد.

مسح قرآن توسط مسلوس یا مبطون

س. آیا شخص مسلوس و مبطون که برای نماز وضو یا تیمم گرفته، بعد از نماز تا زمانی که از او بول یا غائط خارج نشده می تواند قرآن را مسح نماید؟

ج. تا زمانی که از او حدث سر نزنده باشد، با همان وضو یا تیمم، مسح قرآن کریم اشکال ندارد.

وضو بعد از تیمم بدل از غسل

س. آیا بعد از تیمم بدل از غسل برای ادای نماز واجب وضو هم لازم است؟

ج. اگر بدل از غسل جنابت تیمم کند، لازم نیست برای نماز وضو بگیرد. ولی اگر بدل از غسل های دیگر تیمم کند، باید وضو بگیرد و اگر نتواند وضو بگیرد، باید بدل از وضو هم تیمم دیگری کند.

نماز خواندن با وضوی گرفته شده برای قرائت قرآن

س. وضویی که به نیت قرآن گرفته شده است، آیا با این وضو می شود قبل از خواندن قرآن، نماز خواند؟

ج. اشکال ندارد.

حدث اصغر در اثنای غسل

س. در اثنای غسل جنابت یکی از مبطلات وضو پیش می آید، آیا در وسعت وقت می توان دوباره غسل کرد که احتیاج به وضو گرفتن مجدد نباشد و با همان غسل نماز خواند؟

ج. در فرض مرقوم باید وضو بگیرد و تجدید غسل تأثیری ندارد.

غسل و وضو با وجود ناخن مصنوعی

س. اگر کسی ناخن مصنوعی بکارد، برای وضو و غسلش چه باید بکند؟

ج. در صورت کاشت ناخن، برای وضو و غسل باید مانع - ولو با صرف هزینه ممکن - برطرف گردد و چنانچه می داند امکان برطرف کردن آن نیست و یا رفع آن با مشقت غیر قابل تحمل همراه بوده و یا ضرر قابل توجهی دارد، در وقت نماز باید وضو یا غسل را انجام دهد سپس مبادرت به این کار کند و وضو و غسل های بعدی را باید به صورت جبیره انجام دهد (یعنی با دست مرطوب مانع را مسح نماید) ؛ اما در صورتی که امکان برطرف کردن آن - ولو در روز های بعد - باشد و برطرف نکند، وضو و غسل جبیره باطل خواهد بود.

تطهیر باطن زمین مسجد

س. الف) قسمتی از زمین مسجد که کف زمین آن از خشت و گل هست نجس شده است با آب قلیل آن قسمت را شسته اند اما غسله آن به جای اینکه جمع آوری شود در زمین فرورفته است آیا نیازی به تطهیر زیر زمین که غسله آب قلیل در آن نفوذ کرده است می باشد؟
ب) در صورت مثبت بودن پاسخ راه حل تطهیر آن قسمت زمین مسجد چیست؟

ج.

الف) در فرض سؤال لازم است باطن مسجد تطهیر شود.

ب) اگر ممکن است با آب کر تطهیر شود و الا محل نجس را با مصالح پاک و مباح تعویض کنند.

انتقال لوله فاضلاب از مسجد

س. آیا می شود لوله فاضلاب را از وسط مسجد رد نمود؟

ج. اگر موجب هتک و یا تنجیس مسجد باشد و یا تصرف محسوب شود، جایز نیست.

تطهیر موکت

س. کیفیت تطهیر موکت چسبیده به زمین چگونه است؟

ج. بعد از زوال عین نجاست آب لوله را وصل کند به جای نجس به گونه ای که همه آن محل را فرا بگیرد و بنا بر احتیاط واجب با جابجا شدن آب در حین اتصال به کر هرچند با فشار آب و یا دست کشیدن، پاک می شود.

تطهیر مبیل یا صندلی

س. اگر فرش یا مبیل منزل که آب در آن نفوذ می کند با مدفوع بچه نجس شود چگونه باید آن را تطهیر کنیم؟

ج) بعد از برطرف نمودن عین نجاست به یکی از دو طریق می توان تطهیر نمود:

- 1- آب قلیل را روی محل نجس بریزد سپس آب غسله را با فشار دادن خارج کند
- 2- آب لوله را (که متصل به کر است) به محل نجس وصل کند به گونه ای که همه آن محل را فرا بگیرد و بنا بر احتیاط واجب باید هنگام اتصال آب با دست کشیدن و مانند آن غسله از جای خود حرکت کند.

شرایط نماز

قرار گرفتن در دو افق متفاوت و تکرار نماز

س. من در روز سفر نماز صبح را در فرودگاه کراچی خواندم و سپس در همان روز قبل از فجر، در قاهره فرود آمدم. آیا باید دوباره نماز صبح را در فرودگاه قاهره بخوانم.

ج. واجب نیست.

تأخیر عمدی نماز از وقت

س. اگر کسی عمدتاً وقت نماز خود را به تأخیر اندازد آیا حرام است؟ آیا عقاب اخروی دارد؟

ج. اگر عمدتاً تأخیر بیندازد تا قضا شود، گناه کرده و باید قضای آن نماز را بجا آورد و از گنااهش توبه کند.

خواندن نماز به نیت قضا در وقت ادا

س. اگر شخصی به اشتباه گمان برد که وقت نماز صبح تمام شده و نماز خود را به نیت قضا بخواند و هنگام نماز ظهر بفهمد که نماز صبح قضا نشده بود، حکم نمازی که خوانده چیست؟

ج. اگر به قصد وظیفه فعلیه و آنچه برعهده او می باشد نماز را خوانده، صحیح است.

وقت نماز عشاء

س. آیا در پایان وقت شرعی نیمه شب، نماز عشا قضا می شود؟

ج. واجب است نماز عشا را تا قبل از نیمه شب شرعی بخوانند و بعد از آن تا قبل از اذان صبح به قصد قربت بجا آورده و نیت ادا و قضا نکنند.

پیدا کردن جهت قبله

س. قبله یابی به کمک قواعد علمی (جهت یابی یا روشهای قبله یابی) و یا قبله نما یا قطب نما چه حکمی دارد؟

ج. اگر از قواعد علمی و یا قبله نما اطمینان به جهت قبله حاصل شود مانع ندارد و می توان به آن اعتماد کرد.

رو برگرداندن از قبله در هنگام نماز

س. اگر در نماز سهواً صورت به طرف چپ یا راست برگردد آیا نماز باطل است؟

ج. اگر التفات صورت فاحش نیست به گونه ای که تمام صورت به طرف راست و یا چپ برگردانده نشود، اشکال ندارد.

انحراف از قبله

س. می خواستم بدانم که در نماز انحراف از قبله تا چه حد مجاز است و به نماز لطمه ای نمی زند؟

ج. در نماز نباید عمداً انحراف از قبله داشته باشد، اما اگر طبق دلیل معتبری به یک طرف به عنوان قبله نماز بخواند سپس روشن شود که آن طرف قبله نبوده است، چنانچه انحراف از قبله مابین طرف راست و چپ نمازگزار باشد نمازش صحیح است و اگر در اثنای نماز متوجه اشتباه و انحراف از قبله شود، آنچه که خوانده و گذشته صحیح است و در بقیه نمازها باید رو به قبله بایستد و فرقی بین باقی بودن وقت و عدم آن نیست. و چنانچه انحراف از قبله بیش از حد مابین راست و چپ او باشد، اگر وقت باقی است باید نماز را اعاده کند و اگر وقت گذشته، چیزی بر او نیست اگر چه معلوم شود پشت به قبله نماز خوانده است

نماز خواندن به غیر جهت قبله در حال اضطرار

س. کسی که در حال اضطرار نمی تواند به طرف قبله نماز بخواند، آیا جهات غیر از قبله برایش یکسان است؟

ج. با امکان منحرف شدن به کمتر از 90 درجه، انحراف تا حد 90 درجه یا بیشتر جایز نیست و نماز مجزی نیست و هر گاه در حالتی باشد که به هیچ نحو نتواند رو به قبله یا رو به نقطه نزدیک به قبله نماز بخواند به همان حال که هست نماز بخواند و صحیح و مجزی است و قضا ندارد.

آگاه کردن دیگران از جهت قبله

س. بنده در مسافرت های بین شهری به قبله های سر راهی رستوران ها اعتماد ندارم و از قبله نما استفاده می کنم، در یکی از مسافرتها قبله ای که من به سمت آن نماز می خواندم با قبله ای که از قبل در نمازخانه رستوران مشخص شده بود اختلاف زیادی داشت و بنده نیز چون یقین داشتم که وظیفه ای نسبت به آگاه کردن بقیه مسافرها ندارم، حرفی نگفتم. آیا واقعاً بر گردن من حقی بوده است؟

ج. در فرض سؤال، شما وظیفه ای نسبت به دیگران ندارید.

نماز خواندن به گرد کعبه

س. به نظر حضرتعالی خواندن نماز جماعت استداره ای در مسجد الحرام صحیح است یا خیر؟

ج. نماز کسانی که پشت سر یا دو طرف امام ایستاده اند، صحیح است لکن نماز افرادی که روبروی امام قرار دارند، صحیح نیست.

استفاده از قبله نما و خورشید در تعیین جهت قبله

س. آیا امروزه می شود از قبله نما و یا خورشید، برای نشان دادن قبله استفاده کرد و چه قدر قابل اعتبارند؟

ج. اگر موجب اطمینان است، مانعی ندارد.

اعتبار قبله نما در تعیین قبله

س. در مدرسه ای برای تعیین جهت قبله و ساخت محراب از قبله نماهای مدرج موجود در کشور استفاده شده است اما برخی معتقدند اعتماد به قبله نمای فوق معتبر نبوده و می بایستی به شاخص رجوع کرد. نظر معظم له در خصوص اعتبار قبله نما برای تعیین قبله چیست؟

ج. اگر اطمینان آور است، اعتماد به آن مانع ندارد.

نماز خواندن به غیر جهت قبله

س. شخصی برای مدتی به جهتی که توهم می کرده قبله است نماز خوانده و بعداً فهمیده که قبله کمی متمایل به راست یا چپ است چه حکمی دارد؟

ج. اگر طبق دلیل معتبری به یک طرف به عنوان قبله نماز خوانده سپس روشن شده که آن طرف قبله نبوده است، چنانچه انحراف از قبله مابین طرف راست و چپ نمازگزار بوده نمازش صحیح است و اگر دلیل معتبری برای جهت نمازش نداشته نمازهای گذشته صحیح نیست.

خون داخل بینی در نماز

س. خون داخل بینی که بیرون نمی آید ولی با آینه دیده می شود، آیا برای نماز اشکال دارد؟

ج. اشکال ندارد.

خروج خون از بینی نمازگزار

س. اگر کسی بین نماز خون دماغ شد حکم نمازش چیست؟

ج. اگر امکان جلوگیری از آن وجود دارد، جلوگیری نماید وگرنه چنانچه وقت نماز ضیق نباشد، نماز را بشکند و تطهیر نماید ولی اگر وقت ضیق باشد، می تواند با همان حال نماز بخواند.

همراه داشتن شیئی غصبی در نماز

س. اگر در نماز وسیله ای غصبی همراهمان باشد ولی جزئی از لباسمان نباشد، مثلاً یک تسبیح غصبی در جیبمان باشد، آیا نمازمان باطل می شود و اشکال دارد یا خیر؟

ج. اشکال ندارد.

نماز خواندن با لباس آغشته به خون

س. فردی هنگام کشتن حیوانی حلال گوشت خون روی لباسش می چکد، بعد با همان لباس نماز می خواند، آیا نماز او صحیح است یا خیر؟

ج. اگر به وجود خون روی لباسش جهل داشته و بعد از نماز فهمیده و یا خون کمتر از درهم بوده، نمازش صحیح است و در غیر این صورت باید نمازش را اعاده نماید.

نماز خواندن با وضوی نماز قبلی

س. آیا با وضویی که برای نماز صبح گرفته شده می توان نماز ظهر را اقامه کرد؟

ج. تا وقتی که وضو باطل نشده، مانع ندارد.

وجود خون بعد از نماز در لباس نمازگزار

س. اگر عابری از کنار ذبح حیوان عبور کند و احتمال پاشیدن خون بدهد اما بررسی نکند بعد از نماز متوجه شود خون بیشتر معفو در لباس است نماز خوانده شده صحیح است؟

ج. نماز صحیح است اگر چه احتیاط مستحب در صورت باقی بودن وقت، اعاده است.

علم به عدم توقف اتوبوس در وقت نماز

س. با علم به عدم توقف اتوبوس در وقت نماز، سوار شدن جایز است؟

ج. اگر پیش از دخول وقت، سوار اتوبوس شده و موجب استخفاف و سبک شمردن نماز نمی شود، مانعی

ندارد.

نیّت نماز صبح هنگام شک بین ادا و قضا

س. اگر در هنگام نماز صبح ندانی که آفتاب طلوع کرده یا نه به چه نیّتی باید نماز را خواند؟
ج. تا یقین نکرده اید که آفتاب طلوع کرده باشد، نماز ادا است.

حکم نماز های خوانده شده با تیمم باطل

س. من تا امروز تیمم را به این صورت انجام میدادم که فقط کف دو دست بدون انگشتان را بر پیشانی مسح میکردم و امروز فهمیدم که باید تا سر انگشتان باشد. تکلیف من نسبت به گذشته چه میشود؟

ج. نماز هایی که با تیمّم باطل خوانده شده است قضا شود.

عدم امکان رعایت قبله در نماز

س. اگر امکان استقبال قبله برای نماز در وقت نباشد وظیفه چیست؟

ج. نباید نماز قضا شود و هر اندازه که می تواند باید در نماز فریضه رعایت قبله را بنماید و اگر فقط برای گفتن تکبیرة الاحرام یا برخی افعال نماز می تواند رو به قبله باشد به همان مقدار اکتفا می نماید و اگر اصلاً نتواند خود را رو به قبله کند رو به قبله بودن ساقط می شود، لیکن حتی الامکان به جهتی بایستد که نزدیکتر به جهت قبله است.

ندانستن قبله در هواپیما

س. چنانچه نماز در هواپیما مانع استقرار و طمأنینه نشود و سایر شرایط، مثل قیام و رکوع و سجود مراعات گردد ولی جهت قبله را ندانند، آیا نماز در هواپیما جایز است و وظیفه چیست؟

ج. اگر می تواند علم و اطمینان به قبله پیدا کند و نماز را در وقت بخواند، باید صبر کند ولی اگر نماز قضا می شود به هر طرف که گمان بیشتر دارد، نماز بخواند و اگر هیچ راهی برای یافتن جهت قبله ندارد و گمانش هم به هیچ طرف نمی رود بنا بر احتیاط باید به چهار طرف نماز بخواند و اگر برای چهار طرف وقت ندارد، به هر اندازه که وقت دارد نماز بخواند.

پوشاندن موی مصنوعی در نماز

س. آیا برای زن پوشاندن موی مصنوعی در نماز واجب است؟

ج. اگر در معرض دید نامحرم نباشد، واجب نیست.

مراعات نکردن پوشش در نماز

س. حکم نماز کسی که به جهت جهل به حکم، پوشش لازم در نماز را مراعات ننموده چه می باشد؟

ج. در صورتی که جاهل به حکم باشد بنا بر احتیاط واجب نماز باطل می باشد.

نماز با بدن یا لباس نجس

س. حکم نماز کسی که به جهت جهل به حکم، با بدن یا لباس نجس نماز خوانده چه می باشد؟

ج. کسی که نمی داند نماز با بدن و لباس نجس باطل است اگر با بدن یا لباس نجس نماز بخواند نمازش باطل است.

نماز در صورت فراموشی نجاست بدن

س. اگر کسی نجاست چیزی را فراموش کند و دست خیس بر آن بگذارد و نماز را با آن دست نجس بخواند و بعد نماز متوجه شود، آیا نمازش صحیح است یا باطل؟

ج. در فرض سؤال، نماز محکوم به صحت است.

نماز در وسائل نقلیه

س. آیا نماز خواندن اختیاری در ماشین، قطار، هواپیما و کشتی جایز است؟

ج. در صورتیکه بتواند نماز را با رعایت احکام و شرایط آن از جمله طمأنینه بجا آورد مانعی ندارد.

مقدار پوشش پا برای خانم ها

س. آیا پوشاندن پا از مچ به پایین برای خانم ها واجب است؟

ج. پوشاندن تمام پا در برابر نامحرم واجب است.

رعایت قبله در نماز مستحب

س. آیا در خواندن نمازهای مستحب واجب است که رو به قبله باشیم؟

ج. در نمازهای مستحبی نیز باید رو به قبله بود؛ مگر این که نمازگزار در حال حرکت باشد، مثل این که در حال راه رفتن یا در حال حرکت ماشین نماز بخواند.

قیام

قیام متصل به رکوع

س.

- 1) منظور از قیام متصل به رکوع چیست؟
2) آیا پس از اتمام سوره و قبل از خم شدن برای رکوع یک لحظه صبر کردن و ایستادن کافی است؟

ج.

- 1) قیام پیش از رکوع را قیام متصل به رکوع می گویند.
2) صبر کردن و ایستادن در فرض سؤال لازم نیست؛ بلکه اگر از حالت ایستاده به رکوع برود، صحیح است.

بلند کردن پاشنه پا در حال نماز

س. بلند کردن پاشنه پا در نماز چه حکمی دارد؟

ج. فی نفسه اشکال ندارد مگر اینکه با استقرار در نماز منافات داشته باشد و یا صورت نماز بهم بخورد.

نشسته خواندن نماز

س. اینجاب از مدتی پیش دچار کمر درد و زانو درد شده ام به گونه ای که پزشک متخصص تأکید نموده است که به هیچ عنوان نباید زانوهایم را خم کنم. با توجه به مشکل به وجود آمده نماز را به طور ایستاده به سختی می توانم بخوانم که این امر باعث تشدید کمردرد و زانودرد می شود. خواهشمند است جهت ادای صحیح نماز، راهنمایی لازم را بفرمایید.

ج. در فرض مرقوم، اگر بتوانید با تکیه به دیوار یا عصا ایستاده نماز بخوانید، باید بایستید و در صورتی که ایستادن حتی با تکیه دادن موجب تشدید بیماری و یا مشقت شدید باشد، نماز را نشسته بخوانید.

زمین خوردن در حال نماز

س. اگر کسی تعادلش را در نماز از دست داده و به پهلو یا با صورت به زمین بخورد ولی هنوز رو به قبله باشد، در مورد نمازش چه حکمی دارد؟

ج. اگر صورت نماز به هم نخورده، نماز را ادامه دهد و الا باید نماز را از اول بخواند.

قرائت

نیّت سوره در نماز

س. آیا باید برای هر سوره در نماز قبل از بسم الله نیت همان سوره را کرد و بعد بسم الله آن را به نیت آن گفت؟

ج. لازم نیست.

تغییر سوره نماز بعد از ذکر «بسم الله...»

س. آیا می توان بعد از گفتن «بسم الله الرحمن الرحيم»، سوره نماز را معین کرد، یا از سوره ای به سوره دیگر عدول نمود؟

ج. «بسم الله الرحمن الرحيم» در سوره حمد جزو سوره است ولی در سوره های دیگر قرآن جزو سوره نیست، پس اگر «بسم الله الرحمن الرحيم» را به قصد سوره ای خواند و تغییر قصد داد و سوره دیگر خواند، تکرار «بسم الله الرحمن الرحيم» لازم نیست.

نخواندن سوره بخاطر عجله داشتن

س. مشغول خواندن نماز واجب یومیه هستیم کسی در خانه را می زند و کسی نیست که در خانه را باز کند. آیا می توان قرائت سوره (منظور سوره ای که بعد از حمد می خوانیم) را ترک کرد؟

ج. مورد مذکور فی نفسه از موارد جواز ترک سوره واجب نیست.

خواندن آیاتی از سوره های بزرگ در نماز

س. آیا می توان در نماز بعد از سوره حمد چند آیه از سوره های بزرگ مثل بقره را خواند؟

ج. در نمازهای واجب یومیه، قرائت آیاتی از قرآن کریم به جای سوره کامل، مجزی نیست. ولی قرائت بعضی از آیات به قصد قرآن، اشکال ندارد.

نحوه قرائت اذکار نماز در مکان پر سر و صدا

س. در جایی که سر و صدا زیاد است اگر نماز ظهر یا عصر یا تسبیحات اربعه را آهسته بخوانم، صدایم به گوش خودم نمی رسد. آیا باید آنها را بلند بخوانم؟

ج. حتی در فرض سؤال باید آهسته بخوانید.

ناقص خواندن سوره ی نماز

س. من در چند نماز بعد از سوره فاتحه (حمد) سوره ی قدر را می خواندم، و بعد از مدتی فهمیدم که سوره را کامل نمی خوانده ام. آیا باید نمازهایم را قضا کنم؟

ج. اگر نمازهای گذشته را با اعتقاد به صحّت، به صورت مذکور خوانده اید.

کیفیت اصلاح قرائت در حال نماز

س. اگر ذکر اشتباه تلفظ شود و برای اصلاح فقط از حرفی که اشتباه بیان شده شروع شود صحیح است یا باید کل عبارت را از ابتدا تکرار کند؟ مثلاً در «بحول الله وقوته اقوم واقعد»، برای اصلاح تلفظ صحیح «ع» فقط، «عد» را تکرار کند؛ کسی که اینگونه نماز خوانده نمازش صحیح است؟

ج. در اذکار واجب نماز برای اصلاح کلمه ای که اشتباه تلفظ شده است، آن کلمه را تکرار کند و اگر کلمه «ال» مثل «المستقیم» دارد بنا بر احتیاط آن کلمه را با «ال» تکرار کند، همچنین اگر آن کلمه مضاف الیه بود مثل «المغضوب» احتیاطاً مضاف را هم تکرار کند؛ اما در قنوت و اذکار مستحب در صورتی که معنا تغییر نکرده باشد و غلط نیز از جهت ماده و اعراب، فاحش نباشد، تکرار لازم نیست. و در هر صورت چنانچه نمازهای قبلی را با اعتقاد به صحت، به صورت غلط خوانده باشد، قضای آن ها واجب نیست.

معیار جهر و اخفات در نماز

س. با توجه به اینکه ملاک جهر (بلند خواندن)، آشکار کردن جوهر صدا و ملاک اخفات (آهسته خواندن) آشکار نکردن آن است؛ منظور از آشکار نکردن آن چیست؟

ج. ملاک آن است که جوهر صدا آشکار نشود، نه این که اصلاً شنیده نشود.

لزوم قرار دادن دندان مصنوعی برای بهبود قرائت نماز

س. کسانی که دندانهای طبیعی آنان افتاده است و به همین علت نمی توانند قرائت نماز را بطور کامل ادا کنند آیا در صورت قدرت و تمکن باید از دندانهای مصنوعی استفاده کنند؟

ج. در صورتی که قرائت آنها بدون دندان اشکال دارد، در صورت تمکن باید استفاده کنند.

قصد وجه در اذکار نماز

س. آیا در اذکار نماز، قصد وجه لازم است به این صورت که شخص نیت کند که این ذکر را به نیت استحباب می گوید یا وجوب؟

ج. قصد وجه لازم نیست.

قطع به حرکت در قرائت نماز

س. آیا در قرائت نماز قطع به حرکت جایز است؟

ج. وصل به سکون یا وقف به حرکت اشکال ندارد گرچه در مورد دوم احتیاط مستحب است که ترک نماید.

قطع به حرکت در قرائت نماز

س. آیا در قرائت نماز قطع به حرکت جایز است؟

ج. وصل به سکون یا وقف به حرکت اشکال ندارد گرچه در مورد دوم احتیاط مستحب است که ترک نماید.

تشهد و سلام

تشهد اضافی

س. اگر کسی در نماز اشتباه کند و یک تشهد اضافه انجام دهد چه باید بکند؟

ج. تشهد اضافی در صورتی که از روی عمد نباشد، مخلّ به صحت نماز نیست.

گفتن «وعجل فرجهم» بعد از صلوات تشهد

س. می خواستم بدانم نمازگزار اگر بعد از صلوات تشهد وعجل فرجهم بگوید؟ آیا نماز باطل می شود و اشکال دارد و یا خیر؟

ج. به قصد ذکر و دعا مانع ندارد ولی نماز را به همان نحو که در رساله های عملیه بیان شده بجا آورید.

به جا نیاوردن تشهد به دلیل جهل

س. در دوران نوجوانی به مدت تقریباً یک سال در رکعت سوم نماز مغرب قبل از سلام نماز بدلیل عدم آگاهی کامل تشهد بجا نمی آوردم. آیا واجب است قضای تمام نمازهای مغرب را بجا آورم؟

ج. در فرض سؤال اگر با اعتقاد به صحت نماز این گونه نماز خوانده اید نمازهای گذشته صحیح است ولی قضای تشهد و سجده سهو رابجا آورید.

تغییر در الفاظ سلام نماز

س. در سلام نماز اگر بجای کلمه «ایها النبی» بگوییم «یا ایها النبی» اشکال دارد یا نه؟

ج. اگر سهواً بوده اشکال ندارد ولی عمداً نمی شود چیزی بر نماز افزود.

سلام واجب نماز

س. نظر به اینکه سلام اول نماز مستحب است حکم دو سلام بعدی چه می باشد؟ آیا گفتن یکی از دو سلام باعث خاتمه یافتن نماز می شود؟

ج. سلام نماز به این است که بگوید: «السلام علیکم» و بهتر است که اضافه کند: «ورحمة الله وبرکاته» یا بگوید: السلام علینا وعلی عبادالله الصالحین. و مستحب است که پیش از آن بگوید: السلام علیک ایها النبی ورحمة الله وبرکاته.

سلام بی جا در نماز

س. اگر در نماز چهار رکعتی پس از خواندن تشهد رکعت دوم اشتبهاً سلام نماز را بگوییم، وظیفه ما در ادامه نماز چگونه است؟

ج. باید بر خیزد و نماز را ادامه دهد و اگر سهواً بگوید: "السلام علینا و علی عباد الله الصالحین" یا بگوید: "السلام علیکم" بنا بر احتیاط باید دو سجده سهو بجا آورد، ولی اگر اشتبهاً مقداری از این دو سلام را بگوید، یا بگوید: "السلام علیک ایها النبی و رحمة الله و برکاته" احتیاط مستحب آن است که دو سجده سهو بجا آورد.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

پاسخ سلام پایان منبر

س. در پایان سخنرانی‌ها خطیب یا سخنران می‌گوید: «والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته» آیا جواب این سلام همچون سلام تحیت واجب است یا خیر؟
ج. اگر خطیب یا سخنران در پایان صحبت به عنوان سلام بر حاضرین «السلام علیکم ورحمة الله» گفته باشد، جواب واجب است ولی جواب یک نفر از بقیه کفایت می‌کند. لکن در غالب موارد، چنین جمله‌ای دعا به حاضرین است نه سلام به آنان.

اذکار نماز

گفتن ذکر در حالت خمیازه

س. اگر ذکری در نماز در حالت خمیازه گفته شود قبول است یا نه؟

ج. اگر ذکر بطور صحیح ادا شود، اشکال ندارد.

ذکر «الحمد لله» بین حمد و سوره

س. لطفاً بفرمایید در محله ای شیعی که احتمال اختلاف نیست آیا مجاز هستیم در نماز جماعت بین حمد و سوره برای نشر سنت حقیقی پیامبر "الحمد لله" را بلند بگوییم؟

ج. مکروه است که مأموم ذکر را بگونه ای بگوید که امام بشنود و برای نشر سنت حقیقی پیامبر «الحمد لله» را آهسته بگوید.

گفتن یک بار تسبیحات اربعه در نماز

س. ادای یک بار ذکر رکعت سوم و چهارم نماز به جای سه بار در حالت عادی چگونه است این کار در مواقع اضطرار مثلاً سرعت بخشیدن به نماز فرادا برای رسیدن به نماز جماعت چه حالتی دارد؟

ج. ذکر یک بار تسبیحات اربعه در رکعت سوم و چهارم نمازها حتی در حال اختیار مجزی است اگر چه مستحب، تکرار سه بار است.

خواندن حمد بجای تسبیحات اربعه

س. اگر کسی به جای تسبیحات اربعه حمد و سوره را بخواند آیا نمازش باطل می شود؟

ج. اگر با قصد و اراده حمد را انتخاب کند و بخواند، اشکال ندارد ولی اگر فراموش کرد و بجای تسبیحات اربعه حمد را خواند، اگر در حال رکوع یا بعد آن یادش آمد، نمازش صحیح است و اگر قبل از رکوع یادش آمد باید مجدداً با اختیار و اراده یا حمد را بخواند و یا تسبیحات اربعه را بخواند؛ و در صورت انتخاب حمد بجای تسبیحات، نباید سوره را بخواند.

خواندن بعضی از اذکار بجای بعضی دیگر

س. می خواستم بدانم اگر در نماز ذکری را بجای ذکر دیگر بگوییم مثلاً ذکر سجده را بجای رکوع یا بجای تسبیحات اربعه حمد را بخوانیم حکم چیست؟

ج. در مورد ذکر رکوع و سجود، اگر به قصد ورود نباشد، مانعی ندارد و نسبت به تسبیحات اگر سهواً بجای آن، حمد خواندید و قبل از رکوع فهمیدید، باید دوباره تسبیحات بخوانید ولی اگر پس از رکوع متوجه شدید نماز صحیح است.

ذکر «بحول الله وقوته أقوم واقعد»

س. گفتن ذکر «بحول الله وقوته...» در هنگام برخاستن درست است یا باید بدن آرام باشد؟

ج. صحیح است و آرامش بدن لازم نیست.

ناتوانی از قرائت و ذکرهای نماز

س. در صورتی که مریض نتواند قرائت و ذکرهای نماز را به حافظه بسپارد و همچنین قادر به خواندن از روی نوشته هم نباشد، آیا بر اطرافیان واجب است قرائت و ذکرهای نماز را بلند بخوانند تا وی تکرار کند؟

ج. واجب نیست.

قرائت نماز در حال خمیازه

س. اگر در هنگام خواندن نمازهای یومیه، خواندن حمد و سوره را در حین خمیازه کشیدن ادامه دهیم، نماز ما چه حکمی دارد؟

ج. اگر قرائت صحیح خوانده شود، اشکال ندارد.

عجز از گفتن تکبیرة الاحرام

س: افرادی که نمی توانند تکبیرة الاحرام بگویند، (مانند افراد کر و لال) تکلیفشان چیست؟

ج. باید به هر نحوی که می توانند بگویند و اگر هیچ نمی توانند بگویند، باید در قلب خود بگذرانند و برای تکبیر اشاره کنند و زبانشان را هم اگر می توانند حرکت دهند.

تکرار اذکار نماز

س.

1) تکرار کدام یک از اذکار، نماز را باطل می کند؟ مثلاً ذکر تسبیحات اربعه یا ذکر رکوع و سجود را تا چند بار مجازیم تکرار کنیم؟
2) ذکر قرائت حمد و سوره را چطور؟ مثلاً اگر «ایک نعبد وایک نستعین» را بد تلفظ کنیم، می توانیم تکرار کنیم؟

ج.

1) تکرار اذکار به قصد مطلق ذکر، اشکال ندارد.

2) در فرض سؤال تکرار به قصد احتیاط اگر منجر به وسواس نباشد، اشکال ندارد.

بلند گفتن ذکر «بسم الله الرحمن الرحيم» در نماز ظهر و عصر

س. آیا در نماز ظهر و عصر می شود در رکعت اول و دوم «بسم الله الرحمن الرحيم» را بلند خواند؟

ج. مستحب است در رکعت اول و دوم نماز ظهر و عصر «بسم الله الرحمن الرحيم» را بلند بگوید.

دوبار گفتن تسبیحات اربعه

س. دو بار گفتن تسبیحات اربعه در رکعات سوم و چهارم نماز چه حکمی دارد؟

ج. یک بار کافی است و دو بار موجب بطلان نیست؛ البته بار دوم را به نیت مطلق ذکر بگوید.

ذکر «الله اکبر» در حال برخاستن از رکوع یا سجده

س. برخی به طور عرفی یاد گرفته اند که در حال برخاستن از رکوع یا سجده، ذکر «الله اکبر» بگویند و چه بسا توجهی هم به این ندارند که از باب استحباب می گویند یا به قصد ذکر مطلق و یا تفاوت مستحب بودن ذکر و قصد ذکر مطلق را نمی دانند، در این موارد که در حال حرکت بدن ذکر «الله اکبر» را می گویند، نمازشان چه حکمی دارد؟

ج. مانع ندارد.

گفتن یک «سبحان الله» در رکوع و سجده

س. اینجانب تعدادی نماز قضا داشتم که در خواندن آنها به جای ذکر سجده و رکوع یک «سبحان الله» می گفتم، بعداً فهمیدم یک «سبحان الله» برای رکوع و سجده کفایت نمی کند. حال می خواهم بدانم تکلیف نمازهای قضای خوانده شده و همچنین بعضی از نمازهای صبح که در تنگی وقت به این طریق خوانده شده، چیست؟ آیا باید دوباره اعاده گردد یا خیر؟

ج. نمازهایی را که با یک بار ذکر شریف «سبحان الله» خوانده اید، اگر جاهل مقصر (یعنی احتمال اشتباه بودن عمل خود را می دادید و در عین حال در یادگیری احکام کوتاهی کرده اید) نبوده اید؛ صحیح است.

تکرار اذکار نماز

س. تکرار اذکار در چه صورتی باعث بطلان نماز می شود؟

ج. تکرار اذکار نماز اگر به حدّ وسواس برسد، بنا بر احتیاط واجب نماز را باطل می کند.

رکوع و سجده

نشستن بین دو سجده

س. آیا در نماز واجب نشستن بین دو سجده واجب است؟ در نماز مستحب چطور؟

ج. واجب است و تفاوتی میان نماز واجب و مستحب نیست.

وضعیت انگشتان پا در سجده

س. آیا واجب است که در هنگام سجده دو انگشت شست پا روی زمین قرار گیرد؟ اگر دو انگشت کناری شست پا بزرگتر باشد و در هنگام سجده آنها نیز با زمین تماس داشته باشند اشکالی دارد یا خیر؟ اگر شست پای کسی قطع باشد طبیعتاً انگشت کناری شست با زمین تماس خواهد داشت، در این حالت آیا اشکالی به نماز فرد وارد است؟

ج. اگر شست پا دارد حتماً باید سر انگشت شست به زمین برسد و نسبت به بقیه انگشتان وظیفه خاصی ندارد و تماس آنها با زمین اشکالی ندارد اگر شست پا ندارد در صورتی که به همان شکل مذکور در سؤال سجده کند، صحیح است.

اکمال سجدتین

س. اکمال سجدتین در نماز در چه مقطعی انجام می شود؟ به محض قرار دادن پیشانی روی محل سجده، بعد از تمام شدن ذکر سجده، بعد از سر برداشتن از سجده یا زمانی دیگر؟

ج. بعد از سر برداشتن از سجده دوم اکمال سجدتین است.

مانع بین پیشانی و محل سجده

س. اگر در هنگام سجده، چادر روی صورت بیفتد و پیشانی با واسطه چادر روی مهر قرار بگیرد، چه حکمی دارد؟

ج. باید آهسته بطوری که سر بلند نشود چادر را از زیر پیشانی بکشید تا پیشانی بر مهر قرار گیرد.

قرار دادن آرنج بر روی زمین در سجده

س. اگر در سجده دست مرد تا آرنج روی زمین باشد چه حکمی دارد؟

ج. اشکال ندارد، هر چند برای مردان مستحب است آرنج ها را از زمین جدا نگهدارند.

تیره شدن مهر

س. وظیفه ی ما در مورد مهرهایی که سطح آنها تیره است، چیست؟

ج. صرف تیره شدن، مانع سجده نیست، اگر روی آن ضخامت و جرم دارد، باید آن را برطرف کرد.

عجز از قرار دادن شست پا بر زمین

س. شخصی که انگشت شست پایش باندیچی شده است یا بطوری کج است که به راحتی روی زمین قرار نمی گیرد، آیا باید به همان نحو سجده کند یا می تواند سایر انگشتان را بر زمین بگذارد؟

ج. در فرض سؤال باید آن را به زمین بگذارد و اگر نتواند باید بقیه انگشتان را بگذارد.

ذکر رکوع و سجده در حال حرکت

س. اگر اذکار رکوع یا سجود در حال حرکت بدن گفته شوند، آیا نماز را باطل می کند؟

ج. در رکوع و سجود هنگامی که ذکر واجب را می گوید، باید بدن آرام باشد بلکه حتی در هنگامی که ذکر را به قصد استحباب آن در رکوع یا سجود می گوید (مانند تکرار «سبحان ربی...» و امثال آن)، احتیاط واجب آن است که بدن را آرام نگه دارد؛ و اگر در حالی که ذکر واجب رکوع یا سجود را می گوید، بدن او بی اختیار حرکت کند و حال طمأنینه ی واجب را برهم بزند، باید پس از آرام گرفتن بدن، ذکر واجب را دوباره بگوید. ولی حرکت اندک بدن یا حرکت انگشتان و امثال آن اشکال ندارد.

سجده بر اسکناس

س. آیا سجده کردن بر کاغذ اسکناس جایز است؟

ج. اگر از چوب و یا گیاهان غیر خوراکی ساخته شده و چیزی که مانع از رسیدن پیشانی به آن باشد، نداشته باشد، مانع ندارد.

دعای فارسی در سجده

س. آیا در سجده می توان بعد از ذکر سجده دعایی به زبان فارسی خواند؟ یا فقط دعایی به زبان فارسی خواند؟

ج. خواندن دعا به زبان فارسی در سجده اشکال ندارد، ولی کفایت از ذکر واجب نمی کند و باید ذکر واجب خوانده شود.

قرار دادن ناخن پا بر زمین

س. اگر ناخن پا به حدی بلند باشد که در موقع سجده مانع رسیدن انگشت به زمین شود، اشکالی دارد؟

ج. گذاشتن ناخن به تنهایی، کفایت نمی کند.

فراموش کردن یک سجده

س. اگر شخصی بعد از سلام نماز یادش بیاید که یک سجده از رکعت آخر را فراموش کرده، آیا به جا آوردن قضای سجده بر او واجب است یا این که انجام دو سجده سهو کفایت می کند؟

ج. اول باید قضای سجده فراموش شده و سپس دو سجده ی سهو را به جا آورد.

سجده بر سنگ عقیق

س. آیا سجده بر سنگ عقیق صحیح است. و در صورتی که نگین انگشتر باشد سجده بر آن چه حکمی دارد؟

ج. طبق نظر مقام معظم رهبری (دام ظلّه) سجده بر عقیق اشکال ندارد، همچنین اگر انگشتر هم باشد با رعایت سایر شرایط سجده بر آن صحیح است.

فراموش کردن رکوع

س. اگر بعد از رسیدن پیشانی به سجده و یا بین دو سجده، فرد یادش بیاید که رکوع نکرده است وظیفه اش چیست؟

ج. اگر پیش از آن که وارد سجده دوم شود یادش بیاید که رکوع نکرده است، باید برخیزد و بایستد و رکوع کند و پس از آن دو سجده را به جا آورد و نماز را تمام کند و بعد از نماز احتیاطاً دو سجده سهو برای سجده زیادی بگذارد.

حدود قرارگرفتن کف دست در حال سجده

س. کف دست در سجده آیا شامل انگشتان دست هم می شود یا نه؟ و آیا لازم است انگشتان هم بر زمین قرار گیرند؟

ج. شامل انگشتان دست هم می شود و بنابر احتیاط استیجاب عرفی در قرار گرفتن کف دست مراعات گردد.

سجده بر دستمال کاغذی

س. آیا می توانم بر دستمال کاغذی سجده کنم؟

ج. اگر از چوب یا گیاهان غیر خوراکی ساخته شده، مانع ندارد.

جدا شدن غیر ارادی سر از مهر

س. اگر در هنگام سجده اول سر یک لحظه از مهر جدا شود و دوباره روی مهر قرار بگیرد، آیا دو سجده محسوب می شود و دیگر سجده دوم را نباید بجا آورد یا اینکه موجب بطلان کل نماز می شود؟

ج. اگر در هنگام سجده، پیشانی به محل سجده برخورد و بی اختیار از زمین بلند شود، باید دوباره پیشانی را بر زمین بگذارد و ذکر سجود را بگوید، و یک سجده به حساب می آید.

فراموش کردن رکوع

س. اگر پس از قنوت اشتباهاً به سمت سجده برویم، پس از فهمیدن و در همان حال خمیده بازگشتن به رکوع چه حکمی دارد؟ وظیفه ی ما چیست؟

ج. اگر رکوع را فراموش کند و پیش از آنکه به سجده برسد یادش بیاید بایستد و از حال ایستاده به رکوع برود، و چنانچه به حالت خمیدگی به رکوع برگردد کافی نیست، و اگر به این رکوع اکتفاء کند نمازش باطل است.

برداشتن سر از مهر برای رفع مانع

س: اگر زنی برای اینکه چادرش را از روی مهر بردارد، سرش را از روی مهر بلند کند و دوباره روی مهر بگذارد، نماز او چه حکمی دارد؟

ج. واجب است بدون این که سر خود را از زمین بلند کند، پیشانی اش را حرکت دهد تا روی مهر قرار بگیرد. اگر بلند کردن پیشانی از زمین برای سجده روی مهر بر اثر جهل یا فراموشی بوده و این عمل را فقط در یکی از دو سجده ی یک رکعت انجام داده، نمازش صحیح است و اعاده واجب نیست. ولی اگر این کار با علم و عمد بوده و یا در هر دو سجده ی یک رکعت آن را انجام داده، نمازش باطل و اعاده آن واجب است و در جاهل مقصر به احتیاط واجب باطل است.

ناتوانی از انجام سجده ورکوع

س. کسی که می تواند نماز را ایستاده بخواند، ولی نمی تواند به سجده رود، رکوع و سجده را چگونه انجام دهد؟

ج. پس از رکوع اگر می تواند روی زمین بنشیند ولی نمی تواند پیشانی را به زمین برساند باید به قدری که می تواند خم شود و مهر یا چیزی دیگری را که سجده بر آن صحیح است، روی چیز بلندی گذاشته و طوری پیشانی بر آن بگذارد که بگویند سجده کرده است، ولی باید کف دستها و زانوها و انگشتان پا را اگر ممکن است بطور معمول بر زمین بگذارد و اگر چیزی که مهر را روی آن بگذارد وجود ندارد، باید آن را با دست بلند کند و پیشانی را بر آن بگذارد و اگر نمی تواند روی زمین قرار بگیرد وظیفه او سجده با ایما و اشاره است.

فقدان مهر در وسط نماز

س. مشغول نماز خواندن بودم می خواستم به سجده بروم که پسر کوچکم مهر مرا برداشت و من از روی اجبار وقتی به سجده رفتم پیشانی را بر دو تا از انگشتانم گذاشتم آیا نمازم درست است؟

ج. اگر در یادگیری مسأله کوتاهی کرده بنا بر احتیاط واجب باید نماز را اعاده نمایید و در این گونه موارد وظیفه این است که اگر چیزی که سجده بر آن صحیح است (مانند خاک و سنگ و چوب) در دسترس باشد باید بر همان سجده کند و اگر چیزی که سجده بر آن صحیح است در دسترس نباشد اگر وقت وسعت دارد نماز را بشکند و دوباره با چیزی که می توان بر آن سجده کرد نماز بخواند و اگر وقت تنگ است و نماز قضا می شود چنانچه لباس او از جنس پنبه یا کتان است باید بر آن سجده کند و احتیاط آن است که تا سجده بر لباسی که از پنبه و کتان باشد ممکن است بر غیر آن یعنی غیر لباسی که از این جنس باشد سجده نکند. و اگر ندارد بنا بر احتیاط واجب بر پشت دست خود سجده کند.

گمان در تعداد سجده و رکوع

س. اینکه می فرمایید اگر انسان در تعداد سجده یا رکوع گمان کند باید بنا بر احتیاط سجده یا رکوع را دوباره به جا آورد و نماز را هم اعاده کند، این احتیاط مستحب است یا احتیاطی است که باید به آن عمل شود؟

ج. اگر گمان کند سجده یا رکوع را انجام داده است و چون مطمئن نیست سجده یا رکوع را انجام می دهد، بنا بر احتیاط واجب باید دوباره نماز را بخواند، اما اگر گمان کند سجده یا رکوع را انجام نداده است و انجام بدهد، اعاده نماز لازم نیست.

قرار دادن انگشتان دست بر روی زمین در حال سجده

س. آیا موقع سجده، قرار دادن انگشتان دست بر روی زمین لازم است؟

ج. بنا بر احتیاط واجب لازم است.

برداشتن انگشتان دست از زمین در حال سجده

س. در سجده اگر موقع ذکر، سهوا یا عمدا انگشتان دست را بردارند حکم چیست؟

ج. اگر هنگام ذکر واجب عمداً انگشتان را روی زمین قرار ندهد بنا بر احتیاط نمازش صحیح نیست و اگر سهوا روی زمین قرار نداده قبل از برداشتن سر از سجده، ذکر واجب را پس از قراردادن انگشتان بر زمین

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

تکرار کند و اگر پس از برداشتن سر از سجده متوجه شد نماز صحیح است.

مبطلات نماز

نماز خواندن با کفش

س. در چه شرایطی می توان با کفش نماز خواند؟

ج. اگر مانع رسیدن انگشت شست پا باشد، جایز نیست؛ مگر در نماز خوف.

اقامه نماز در محل پخش موسیقی حرام

س. اقامه نماز در محلی که موسیقی حرام پخش می شود یا به گوش می رسد چه حکمی دارد؟

ج. در فرض مرقوم نماز را در محل دیگری بخواند.

سلام به اهل بیت (علیهم السلام) در نماز

س. سلام دادن به اهل بیت (علیهم السلام) در نماز چه حکمی دارد؟

ج. سلام بر ائمه اطهار (علیهم السلام) در حال نماز، مبطل است.

گریه برای اهل بیت (علیهم السلام) در نماز

س. گریه با صدا برای مصائب اهل بیت (علیهم السلام) در نماز چه حکمی دارد؟

ج. بنا بر احتیاط واجب ترک شود.

پوشاندن موی مصنوعی در نماز

س. آیا برای زن پوشاندن موی مصنوعی در نماز واجب است؟

ج. اگر در معرض دید نامحرم نباشد، واجب نیست.

فراموشی در نماز

تشهد فراموش شده

س. در صورت فراموشی تشهد و یادآوری در ابتدای رکعت سوم وظیفه مکلف چیست؟

ج. در فرض مذکور باید نشست و تشهد خوانده شود و بعد از آن بقیه نماز انجام شود.

قنوت فراموش شده

س. آیا می توان قضای قنوت فراموش شده را بعد از رکوع یا آخر نماز بعد از سلام بجا آورد؟

ج. اگر در رکوع یادش بیاید، مستحب است بعد از رکوع قضا کند و اگر در سجده یادش بیاید، مستحب است بعد از سلام نماز، قضا نماید.

التفات به بی جا بودن تشهد و سلام

س.

الف) نمازگزار در رکعت سوم تشهد و سلام را می گوید و در حین گفتن ذکر سلام متوجه می شود رکعت چهارم را نخوانده است. حال حکم نمازش چیست؟
ب) با توجه به سؤال قبل اگر بعد از اتمام ذکر سلام سریعاً بفهمد رکعت چهارم را نخوانده است آیا باید نماز را دوباره بخواند؟

ج.

الف) باید بلند شود و رکعت چهارم را بخواند و تشهد و سلام نماز را بدهد و بعد دو سجده سهو برای سلام بی جا بجا آورد.

ب) اگر هنوز کاری نکرده که نماز باطل شود، یعنی مثلاً پشت به قبله نکرده و وضوی خود را هم باطل نکرده، باید مثل مسأله قبل عمل کند.

شک در نماز

شک بعد از سلام

س. لطفاً شک بعد از سلام را توضیح دهید. خصوصاً اگر بعد از سلام فراموش کنیم که چند رکعت نماز خوانده ایم؟

ج. اگر بعد از سلام نماز در تعداد رکعات نماز شک کند در صورتی که یک طرف شک او صحیح باشد، مثلاً در نماز چهار رکعتی شک کند سه یا چهار یا پنج رکعت خوانده، اعتنا نمی کند ولی اگر هر دو طرف شک او باطل باشد؛ مثلاً در نماز چهار رکعتی شک کند سه یا پنج رکعت خوانده است، نماز باطل است.

شک در ادای نماز

س. اگر نمازی را بخوانیم و بعد شک کنیم که آیا خوانده ایم یا نه آیا باید نماز را اعاده کنیم یا خیر؟ و در فرض اعاده چگونه باید نیت شود؟

ج. اگر شک مذکور بعد از گذشتن وقت نماز باشد، اعاده لازم نیست؛ ولی اگر قبل از آن باشد، باید دوباره آن را بخواند و نیت آن مانند سایر نمازها است و گفتن آن به لفظ و گذراندن در ذهن لازم نیست.

شک در تعداد سجده ها

س. اگر بعد از برداشتن سر از سجده شک کنیم که یک سجده بجا آورده ایم یا دو سجده چه باید کرد؟ در رکعات مختلف مثلاً رکعت سوم یا دوم تفاوتی دارد؟

ج. تا برای رکعت بعد بلند نشده آید و یا وارد تشهد نشده آید، باید یک سجده دیگر بجا آورید.

شک در خواندن تشهد

س. مواقعی، بعد از نماز یا وسط نماز شک می کنم که تشهد گفته ام یا نه. از یک نفر شنیده ام که برای جبران سجده و تشهد فراموش شده، سجده سهو کافیه است، ولی برادرم می گوید اگر یقین نداشته باشید که گفته آید، باید نماز، دوباره خوانده شود. در این مورد تکلیف چیست؟

ج. شک در تشهد بعد از نماز یا شک در آن پس از قیام برای رکعت بعد، اعتبار ندارد و به طور کلی به شک در چیزی که محل آن گذشته و همچنین شک بعد از سلام اعتنا نمی شود.

شک بین رکعت اول و دوم

س. آیا کسی که در هنگام قرائت حمد و سوره شک بین یک رکعت و دو رکعت می کند می تواند قرائت را تمام کند و بعد فکر کند و اگر چنین کرد آیا نمازش باطل است؟

ج. از حین عروض شک باید تروی* کند و اگر بدون تروی به انتظار این که بعداً تروی می کند تا ببیند وظیفه چیست به عمل ادامه دهد، چنانچه نشانه هایی که به واسطه آنها ممکن است یقین یا گمان به یک طرف شک پیدا شود از بین نمی رود، عمل او در صورتی که موافق با وظیفه اش انجام گرفته باشد اشکال ندارد.

* تفکر در موارد مشکوک نماز (رکعات یا افعال آن)، برای رفع شک.

شک در نماز مستحبی

س. اگر در نماز مستحبی شک ایجاد شود، چه حکمی دارد؟

ج. اگر شک در رکعات باشد، مخیر است که بنا را بر اقل بگذارد و یا بر اکثر مگر آنکه طرف بیشتر نماز را باطل می کند که در این صورت بنا را بر کمتر بگذارد لکن شک در افعال نافله، حکم شک در نماز واجب را دارد.

شک در تلقظ اذکار

س. شک در مورد تلفظ کلمات در غیر قرائت (حمد و سوره) مثلاً در تکبیرة الاحرام چگونه است؟

ج. در فرض مذکور اگر شک در وقوع آن دارد در صورتی که از محل نگذشته باشد، واجب است آن را بجا آورد و اگر از محل گذشته است به شک خود اعتنا نکند. ولی اگر شک در صحت و فساد آنچه که انجام داده دارد، نه شک در اصل وقوع آن، در این صورت حتی اگر هنوز در محل باشد به شک خود اعتنا نکند.

کثیر الشک

س. در مورد شک کردن زیاد در نماز و وضو... تکلیف چیست، در مورد شک در ارکان نماز چطور، آیا شخص کثیر الشک می تواند به شک در ارکان نماز هم اعتنا نکند لطفاً به تفصیل و به طور کامل توضیح دهید؟

ج. در هر موردی که زیاد شک کند، نباید اعتنا نماید.

شک در تعداد سجده

س. اگر بعد از سر برداشتن از سجده شک کند که یک سجده خوانده یا دو تا ولی احتمال بیشتر بدهد که دو سجده بجا آورده باید چه کار کند و حکم نمازهای گذشته که با احتمال دو سجده نماز را تمام کرده چیست؟

ج. اگر کثیر الشک نباشد، باید یک سجده دیگر به جا آورد و پس از تمام شدن نماز احتیاطاً نمازش را اعاده کند و احتیاطاً نمازهای گذشته را که می داند خلاف وظیفه عمل کرده است قضا کند.

حکم ظن کثیرالشک

س. برای ظن قوی در رکوع و سجود مطلبی را فرموده بودید. آیا کثیرالشک که ظن قوی پیدا می کند باید به آن دستورات عمل کند یا به حکم کثیرالشک؟

ج. اگر وسواس باشد ظن او هم حکم شک دارد و نباید به آن اعتنا کند.

شک در وجه سجده

س. اگر کسی در سجده ای شک کند که آیا این سجده شکر پس از نماز بوده یا سجده آخرین رکعت نماز وظیفه چیست؟

ج. در فرض سؤال اگر یقین به فراغ نداشته باشد، در صورتی که مبطلی انجام نداده باشد سجده آخرین رکعت قرار بدهد و نماز را تمام کند.

ملاک کثیرالشک

س. کثیرالشک به چه کسی می گویند؟ آیا منظور از شک این است که دو طرف برایش یک مقدار احتمال را داشته باشد؟ آیا اگر کسی در یک نماز دو بار و در نماز بعدی یک بار شک کرد، که مجموعاً در دو نماز پشت سر هم سه بار شک کرده است، آیا او کثیرالشک می شود؟ آیا برای اینکه کسی کثیرالشک تشخیص

داده نشود، می بایست شک های سه گانه او در یک مورد خاصی باشد یا صرف شک کردن مورد نظر است و مصادیق آن مطرح نیست؟

ج. شک یعنی این که طرفین احتمال مساوی باشد. مرجع در تشخیص کثیر الشک بودن عرف است که مردم بگویند زیاد شک می کند و بعید نیست کسی که سه نماز پشت سر هم را بدون شک نخواند، کثیر الشک شمرده شود. و در صدق کثیر الشک بودن شرط است که این شک ها در اثر عوارضی ؛ همچون ترس یا خشم یا ناراحتی و مانند این ها از چیزهایی که حواس را پرت می کند، نباشد.

کثیر الشک در قرائت

س. در نمازهای خیلی شکاک شده ام. در مورد تلفظ صحیح کلمات همیشه دو دل هستم و همیشه در آخر، سجده سهو به جا می آورم. مخصوصاً در نمازهای ظهر و عصر که باید کلمات به آهستگی تلفظ شود، بیشتر شک می کنم. آیا در این نمازها اگر صدای ادای بعضی از حروف بلند شود، به وجوب اخفات در نماز ضرری نمی زند؟

ج. کثیرالشک به شک خود اعتنا نمی کند و همین که به طور متعارف قرائت نماز را بر طبق لسان اهل زبان عربی بخوانید کافی است و رعایت محسّنات تجویدی لازم نیست و موارد سجده ی سهو موارد مشخصی است که در رساله های عملیه مذکور است و در نمازهای اخفاتیه همین که در حال ادای حمد و سوره، صدا بدون جوهر باشد، صحیح است و در نمازهای اخفاتیه همین که در حال ادای حمد و سوره، جوهر صدا آشکار نشود، صحیح است.

شک در تعداد سجده

س. کسی شک میکند که این سجده ای که الان رفت، سجده اول او بوده یا دوم، وظیفه او چیست؟

ج. اگر بعد از سجده و قبل از تشهد یا قبل از قیام رکعت بعد، شک کند که یک سجده انجام داده یا دو سجده، باید یک سجده دیگر انجام دهد.

معیار کثیر الشک

س. مبنای تشخیص کثیر الشک بودن چیست و آیا کسی که در چند نماز پیاپی سه بار شک کرده کثیرالشک به حساب می آید؟

ج. معیار در آن صدق عرفی کثیر الشک است . و بعید نیست کسی که سه بار در یک نماز یا در سه نماز پشت سر هم شک کند، کثیر الشک صدق کند البته به شرطی که منشأ شک او غضب، ترس و پریشانی حواس نباشد.

آداب، مستحبات و مکروهات نماز

استفاده از نوار ضبط به جای مؤذن

س. آیا می توان به جای مؤذن از نوار ضبط صوت استفاده کرد؟

ج. اذانی که به وسیله نوار ضبط صوت پخش می شود حکم اذان مؤذن را ندارد.

حرکت دستها در تکبیره الاحرام

س. حرکت دستها هنگام تکبیره الاحرام اول نماز چگونه باید باشد؟

ج. مستحب است همزمان با شروع تکبیر دستها را بالا ببرد به گونه ای که با پایان یافتن تکبیر، دستها در مقابل گوش قرار گیرد.

دعا به صورت فارسی در قنوت

س. آیا می توان در قنوت نماز به زبان فارسی دعا کرد؟ (واجب و مستحبی)

ج. مانع ندارد.

ترتیب بین اذان و اقامه

س. آیا گفتن اذان قبل از اقامه لازم است؟

ج. گفتن اذان و اقامه قبل از نماز مستحب است و می تواند فقط اقامه بگوید ولی اگر می خواهد هر دو را بگوید باید حتماً اذان قبل از اقامه باشد.

برگرداندن صورت از قبله بعد از سلام

س. چرخاندن سر به دو طرف بعد از گفتن سلام نماز چه حکمی دارد؟ آیا مستحب است یا خیر؟

ج. مانع ندارد ولی استحباب آن ثابت نیست.

خواندن قرآن در نماز

س. در چه موضعی و تا چه میزان میتوان در نماز قرآن خواند؟

ج. قرآن خواندن در سجده مکروه است و در غیر سجده (غیر از آیات چهارگانه که مشتمل بر سجده واجب می باشند) اشکال ندارد.

زمان ادای تسبیحات حضرت زهرا (سلام الله علیها)

س. برنامه نمازگزاران در این منطقه بدین صورت است که بعد از نماز، تکبیر (همان شعار معروف و اعلام انزجار از دشمنان) خوانده می شود و سپس تسبیحات حضرت زهرا (سلام الله علیها) گفته می شود. عده ای از نمازگزاران بر این اعتقادند که تسبیحات حضرت زهرا (سلام الله علیها) مقدم بر هر چیزی است و فضیلت آن در این است که بدون فاصله بعد از نماز گفته شود؛ این افراد معتقدند شعارهای مذکور مناسب است بعد از تسبیحات حضرت زهرا (سلام الله علیها) ، گفته شود، تکلیف ما چیست؟

ج. به هر نحو که عمل شود، مانعی ندارد و فضیلت تسبیحات حضرت فاطمه (سلام الله علیها) از همه تعقیبات بالاتر است، لکن وارد نشده است که بلافاصله بعد از نماز انجام گیرد بلکه آنچه وارد شده آن است که نمازگزار تا از جای خودش برنخاسته، تعقیبات را به جا آورد و بهتر است مؤمنین در این مسائل با یکدیگر اتحاد و اتفاق نموده و از اختلافات و تفرقه که موجب تقویت دشمن و تضعیف دین می شود، پرهیز کنند.

عدم کفایت نماز غفیله از نافله

س. آیا میتوانیم نماز غفیله را به نیت یکی از نمازهای نافله ی مغرب بخوانیم که هم نافله ی مغرب حساب شود و هم غفیله؟

ج. نماز غفیله، کفایت از نافله مغرب نمی کند.

کیفیت نماز نافله در شرایط مختلف

س. آیا در نماز نافله در حال سواره و راه رفتن و نیز در حال استقرار و اختیار می توان رکوع و سجود را با ایما و اشاره انجام داد و رو به قبله بودن را مراعات نمود؟

ج. در حال سواره و راه رفتن لازم نیست قبله رعایت شود و رکوع و سجود با اشاره کافی می باشد. و اما در حال استقرار در مکانی باید هم قبله را مراعات کند و هم رکوع و سجود را به نحو صحیح انجام دهد ولی مانع ندارد نافله را در حال اختیار هم نشسته بخواند.

روشن و خاموش نمودن تلفن همراه در حال نماز

س. نظر مبارک تان راجع به روشن یا خاموش نمودن گوشی همراه، ضمن اقامه نماز چیست؟

ج. اگر از حالت نمازگزار خارج نشود، اشکال ندارد؛ لکن با توجه به اهمیت حضور قلب در نماز، شایسته است از کارهایی که با حضور قلب منافات دارد، اجتناب کند.

نماز قضا

قضای عبادات پدر توسط پسر دوم

س. در صورت فوت پسر بزرگ خانواده، آیا قضای عبادات پدر بر پسر دوم نیز واجب می شود؟

ج. تکلیف قضای نماز و روزه پدر بر پسر بزرگی واجب است که هنگام وفات پدر زنده باشد، هر چند فرزند اول یا پسر اول پدر نباشد.

قضای عبادات مبتلایان به آلزایمر

س. کسی که بیماری آلزایمر داشته و اکنون فوت کرده آیا نماز و روزه بر او واجب بوده است؟ وظیفه ی ما در این باره چیست؟

ج. اگر به حدّی که عنوان جنون بر آن صدق کند نرسیده، نماز و روزه بر او واجب بوده است و در صورتی که نماز و روزه از او فوت شده، قضای آن بر عهده پسر بزرگتر می باشد؛ مگر آنکه نسبت به آن وصیت کرده باشد و از ثلث مال او هم تجاوز نکند که در این صورت می توانید برای این کار شخصی را اجیر کنید.

قضای نماز و روزه میت مرد توسط زن

س. آیا نماز و روزه قضای میت مرد حتماً باید توسط مرد بجا آورده شود یا اینکه زن هم می تواند آن را به جا آورد؟

ج. زن می تواند نماز و روزه میت را - خواه مرد باشد یا زن - انجام دهد.

نشسته خواندن نماز قضا

س. آیا نماز قضا را می توان نشسته خواند؟

ج. با تمکن از ایستادن، صحیح نیست.

قضای احتیاطی نماز

س. اگر بخواهم احتیاطاً نمازهای گذشته ام را دوباره بخوانم باید به چه نیتی بخوانم؟

ج. به نیت قضای احتیاطی.

نشسته خواندن نماز قضا

س. مادر بنده مدت دو سال است که به بیماری زونا مبتلا شده و ایستادن برایش بسیار مشکل است. آیا می تواند نمازهای قضا خود را نشسته بخواند؟

ج. اگر امید به خوب شدن ندارد، می تواند نشسته بخواند وگرنه احتیاط آن است که تأخیر بیندازد و در زمان خوب شدن آن را انجام دهد.

نماز قضا توسط مبطلون

س. فردی که به علت بیماری نمی تواند از بیرون آمدن باد معده موقع نماز، جلوگیری کند و معالجه تا کنون بیفایده بوده است و احساس می کند با توجه به مشکلات زندگی اش اگر بخواهد منتظر بهبودی بنشیند، نمی تواند نمازهای قضایش را به جا آورد، چنانچه نمازها را قضا کرد و بعداً بیماری اش رفع شد، آیا باید دوباره نمازها را قضا کند؟

ج. در فرض مرقوم که امیدی به بهبودی نداشته، نماز قضاهاهی که خوانده، صحیح بوده و نیاز به اعاده ندارد.

اعمال مستحبی به جای قضای نماز

س. بعضی کتاب های ادعیه درباره کسانی که فراموش کرده اند که چه قدر نماز قضا دارند، دستورالعملی را بیان کرده با این ادعا که دلیل آن روایت است و کیفیت بدین صورت است که در روز معینی روزه گرفته می شود و شب بعد از افطار آن روز، پنجاه رکعت (دو رکعتی) نماز خوانده شود و بعد از خواندن این نمازها هرچه نماز قضا بر گردن او بوده همه برداشته می شود. آیا چنین دستورالعملی معتبر است و می تواند به آن چه در این نوع کتب دعا آورده اند، اعتماد نمود؟

ج. انجام عمل مذکور موجب رفع تکلیف و برداشت ذمه نسبت به نمازهایی که بر گردن دارند نمی شود و واجب است افراد مذکور به مقداری که یقین دارند، نمازهای قضا را به جا آورند.

قضای نماز در مدت بیهوشی

س. اگر دکتر مریض را به دستور خود مریض بیهوش کند، آیا مریض نمازهای قضا شده را باید اعاده کند؟

ج. اگر بیهوشی مستند به خودش باشد یعنی خود او خواسته باشد که برای عمل بیهوش شود، قضای نمازهایش بنا بر احتیاط واجب است.

قضای نماز آیات پدر و مادر

س. آیا نماز آیات پدر و مادر بر گردن پسر بزرگتر است؟

ج. قضای نماز آیات پدر و بنا بر احتیاط واجب مادر بر پسر بزرگ واجب می باشد.

کثرت نماز قضای خود و والدین

س. فردی که خودش نماز قضای واجب زیادی دارد؛ به گونه ای که قضا کردن آنها چند سال طول می کشد و از طرفی چون پسر بزرگ خانواده است نماز قضای والدینش نیز بر گردن اوست و بضاعت مالی هم ندارد که پول بدهد تا دیگران نماز والدینش را قضا کنند، چه تکلیفی دارد؟

ج. باید تا آنجا که توان دارد به هر دو وظیفه عمل کند و هم نمازهای قضای خود و هم قضای نماز پدر و بنا بر احتیاط واجب مادر را انجام دهد و مقداری از نمازهای قضای خود را که توان ندارد، وصیت کند.

ناتوانی از قضای نماز و روزه

س. در صورتی که فرد توانایی بجا آوردن قضای روزه و نمازهای فوت شده خود را نداشته باشد (نه از لحاظ مالی و نه جسمی) تکلیف او چیست؟

ج. در مورد قضای نماز اگر امید به خوب شدن ندارد، واجب است به هر کیفیتی که می تواند آن را انجام دهد و در هر صورت اگر انجام نداد، باید وصیت کند تا پس از مرگ او بر طبق وظیفه عمل شود. ولی در صورت امید به خوب شدن، احتیاط آن است که تأخیر بیندازد و در زمان خوب شدن آن را انجام دهد، ولی در مورد قضای روزه اگر به هیچ وجه تا آخر عمر نتواند، باید وصیت کند که از مال خودش برای قضای آنها اجیر بگیرند، بلکه اگر مال نداشته باشد ولی احتمال بدهد کسی بدون آن که چیزی بگیرد آنها را انجام می دهد، باز هم واجب است وصیت نماید.

نماز قضای مسافر

س. اگر مسافر نمازش قضا بشود و به شهر خود برسد باید نمازش را شکسته بخواند یا کامل؟

ج. اگر تا آخر وقت در مسافرت بوده و در سفر نمازش قضا شده، باید بطور شکسته قضا کند.

شک در شکسته یا کامل بودن نماز قضا

س. اگر شخصی نداند که نماز وی در بیرون از حد ترخص قضا شده یا در داخل آن، قضای آن را باید شکسته بجا آورد یا کامل؟

ج. در مفروض سؤال برای تحصیل یقین به فراغ ذمه، باید بین قضای قصر و قضای اتمام جمع کند.

قضای نماز متوفی توسط چند نفر

س. آیا نماز قضای متوفی را افراد مختلف می توانند بخوانند؟ مثلاً نماز ظهر را یک نفر و عصر را نفر دیگر و مغرب را فرد دیگر ... البته با رعایت فاصله زمانی، که نفر اول ظهر بخواند و با فاصله یک ساعت بعد فرد دیگر نماز عصر را بخواند.

ج. اشکال ندارد.

نماز جماعت

امامت جماعت با یقین به عدم عدالت خود

س. اگر گروهی از مؤمنین اصرار کنند که بنده امام جماعت آنها شوم؛ اما من هم پافشاری کنم که نمی شوم چرا که می دانم عادل نیستم، آیا می توانم امام جماعت شوم (بدون نیت امام بودن)؟

ج. امامت شما برای کسانی که شما را عادل می دانند اشکال ندارد و جماعت صحیح است و در عین حال اگر خودتان نخواستید قصد امامت کنید باز نماز شما صحیح است و اقتداء مؤمنین به شما نیز اشکال ندارد.

وظیفه مأموم در صورت نرسیدن به رکوع امام

س. مأمومی که در هنگام رکوع امام جماعت تکبیره الاحرام گفته ولی به رکوع امام نرسیده، وظیفه اش چیست؟

ج. اگر مأموم به رکوع رفته، نمازش فرادا می شود و صحیح است و می تواند برای درک جماعت آن را به مستحبی تبدیل کند و اگر به رکوع نرفته، می تواند نیت فرادا کند و می تواند صبر کند تا امام برای رکعت بعد برخیزد و آن را رکعت اول خود حساب کند؛ ولی اگر برخاستن امام به قدری طول بکشد که نگویند این شخص نماز جماعت می خواند، باید نیت فرادا کند.

اتصال در نماز جماعت

س. در نماز جماعت حرم امام رضا (ع) گاهی اتفاق می افتد که در اطراف فرد تا چند نفر نمازشان شکسته است و زودتر به پایان می رسد، سؤال بنده این است که آیا اتصال ما از بین می رود و باید نماز را فرادا ادامه دهیم یا نه؟

ج. در نماز جماعت لازم است مأموم از سمت جلو یا سمت راست یا سمت چپ به امام جماعت و یا به مأمومین اتصال داشته باشد (یعنی فاصله اش بیش از یک قدم نباشد)، پس اگر از هیچ یک از این اطراف اتصال برقرار نباشد، نماز فرادا می باشد.

اقتدا به نماز جماعت از فاصله زیاد

س. شخصی وارد مسجد شد دید امام در رکوع است از فاصله چهارمتری بعد از گفتن تکبیره الاحرام به سرعت حرکت کرده و در رکوع به امام و مأمومین ملحق شده است نماز او چگونه است؟

ج. اگر طوری است که می ترسد به رکوع امام نرسد با فاصله ای که صدق اقتدا بکند تکبیر را می گوید اگر چه فاصله طوری است که در حال اختیار جایز نیست و بعد به رکوع می رود و بعد خود را به صف می رساند.

اقتدا از بالکن در صورت ندیدن صف جماعت

س. اگر بالکن شبستان مسجد که عده ای از مردان در آن مکان به امام اقتدا می کنند دارای دیواری باشد که نمازگزاران در صف اول بالکن نتوانند صف جماعت را ببینند، آیا این اتصال صحیح است.

ج. محل اشکال است و احتیاط ترک نشود.

بطلان نماز امام به نظر مأموم

س. اگر امام جماعت کاری کند که به فتوای مرجع تقلید ما مبطل نماز باشد، ولی احتمال بدهیم که مرجع تقلید امام جماعت آن را مبطل نداند، حکم اقتدا به این امام جماعت چیست؟

ج. در فرض مذکور اقتدا به امام جماعت صحیح نیست.

شرایط امام جماعت

س. الف) در نماز جماعت ظهر و عصر یا در دیگر نمازها که قرائت امام به گوش نرسیده و صحت قرائت امام احراز نمی شود، وظیفه چیست؟
ب) آیا «عدالت» و «صحت قرائت» دو شرط اساسی برای امام جماعت می باشد؟
ج) آیا داشتن «لهجه عربی» جزء «صحت قرائت» محسوب می شود؟

ج. الف) اگر در صحت قرائت امام شک دارید می توانید اصل را بر صحت گذاشته و وارد جماعت شوید.
ب) عدالت شرط اساسی برای امام جماعت است که مأموم باید آن را قبل از ورود به جماعت - ولو از راه حُسن ظاهر - احراز نماید، ولی اگر پس از نماز، کشف خلاف شد، ضرری به نمازهای قبلی نمی زند ولی صحت قرائت را می شود قبل از ورود به جماعت با اصالة الصحة احراز کرد.
ج) داشتن لهجه عربی جزو «صحت قرائت» نیست.

فاصله صفوف در نماز جماعت اهل سنت

س. آیا در مکه یا مدینه در نمازهای جماعت آنها وقتی که بین صفوف فاصله ی زیادی باشد (از جلو و عقب) نماز خواندن ما با آنها اشکال دارد؟

ج. تا آن مقداری که خود آنها اشکال نمی کنند، اشکال ندارد.

اقتدا ی طلبه به غیرروحانی در نماز جماعت

س. آیا این سخن صحیح است که می گویند طلاب نمی توانند به غیر از طلبه برای نماز جماعت اقتدا کنند؟ منظور از روحانی چه کسی است؟

ج. با دسترسی به روحانی به غیر روحانی اقتدا نکنند، و منظور از روحانی کسی است که علاوه بر داشتن صلاحیتهای لازم، ملبس به لباس مقدس روحانیت نیز باشد.

امامت جماعت توسط زن

س. آیا زن می تواند امام جماعت گروه متشکل از زن و مرد یا فقط یک گروه از این دو باشد؟

ج. امامت زن در نماز جماعت فقط برای زنان جایز است.

اقتدا به امام جماعت در رکوع

س. وقتی که می خواهیم به امام جماعت در رکوع متصل شویم آیا باید صبر کنیم که ایشان در رکوع قرار بگیرند و بعد تکبیر را بگوییم یا می توان در حال رفتن امام به رکوع تکبیر را گفت؟ و اگر شک در رسیدن به رکوع امام کردیم وظیفه ما چیست؟

ج. در رکعت اول و دوم خواه امام در حال قرائت یا در حال رکوع باشد داخل شدن در جماعت اشکال ندارد و در رکعت سوم و چهارم اگر پیش از رکوع امام به وی اقتداء نموده باید حمد و سوره را خودش بخواند و اگر وقت برای خواندن سوره ندارد باید لااقل حمد را تماماً بخواند و به رکوع امام برسد و اگر بداند که با خواندن حمد به رکوع امام نمیرسد احوط آن است که پیش از رکوع امام داخل نشود و اگر در حال رکوع امام اقتداء کرده و به مقدار رکوع خم شده و شک دارد که به رکوع امام رسیده یا نه، نماز صحیح است ولی فرادا است.

مساوی قرار گرفتن مأموم با امام

س. اگر مأموم مساوی با امام بایستد، نماز کدامیک باطل است؟

ج. بنابر احتیاط جماعت باطل است و نماز امام در هر حال صحیح است و اگر مأموم به وظیفه منفرد عمل کند، نمازش به طور فرادا صحیح است.

شرط عدالت برای امام جماعت

س. اگر کسی خودش می داند که عدالت ندارد و گروهی مثلاً در یک میهمانی خانوادگی به هنگام نماز او را به عنوان امام جماعت انتخاب کنند، آیا می تواند جلو بایستد و نماز بخواند یا باید از این کار پرهیز نماید؟

ج. نماز آنان که او را عادل دانسته اند، صحیح است و بهتر آن است که قبول نکند؛ ولی اگر قبول کرد هم نماز خودش و هم نماز مأمومین صحیح است.

عقب افتادن از امام در افعال

س. اگر مأموم در قرائت رکعت اول اقتدا کند و به علت جمعیت زیاد جماعت یا به علل دیگر رفتن رکوع امام را متوجه نشود و موقعی متوجه می شود که امام به سجده رفته در این حال رکوع را انجام داده و خود را به سجده اول یا دوم امام می رساند، آیا در این صورت نماز وی باطل است یا خیر؟ اگر به سجده دوم امام هم نرسد و در تشهد به امام رسید، چه صورت دارد؟

ج. در فرض مذکور اگر خود را به سجده امام برساند، نمازش صحیح است و در غیر این صورت نماز جماعتش باطل شده و نماز فرادا می شود و مکلف باید بقیه نماز را فرادا به آخر برساند.

خواندن نماز فرادا همزمان با اقامه جماعت

س. ادای نماز در مساجد بصورت فرادا در هنگامی که نماز جماعت یومیه در آن توسط روحانی مسجد در حال برگزاری است چه حکمی دارد؟

ج. اگر این عمل تضعیف نماز جماعت و اهانت و بی احترامی به امام جماعت محسوب شود، جایز نیست.

خروج از حرمین در هنگام نماز

س. گاهی مشاهده می شود که هنگام برپایی نماز جماعت در مسجدالحرام و مسجدالنبی، بعضی از حجاج از مسجد خارج می شوند و یا در کناری ایستاده و تماشا می کنند، لطفاً نظر مبارک را در این باره مرقوم فرمایید.

ج. باید جداً از این کار اجتناب کنند.

اتصال صفوف جماعت با وجود مأمومین مسافر

س. آیا از نظر مقام معظم رهبری «دام ظله» در نماز جماعتی که عدهای از مأمومین مسافر هستند و در وسط نماز جماعت سلام میدهند و بلافاصله اقتدا میکنند،

اتصال نمازهای دیگران بهم میخورد یا نه؟

ج. اگر بلافاصله اقتدا کنند، جماعت باقی می ماند.

وجود حائل در نماز جماعت

س. آیا حائل با نبودن یک نفر در بین صف نماز جماعت صدق میکند بطوری که ارتباط این طرف با آن طرف صف قطع شود؟

ج. اگر از جلو به امام متصل نباشد، و به واسطه کسی که طرف راست یا چپ او اقتدا کرده نیز به امام متصل نباشد، چنانچه بیشتر از یک قدم بزرگ فاصله نباشد، نمازش صحیح است.

وجود کودکان در صف نماز جماعت

س. در صف جماعت اگر اطراف مأموم بچه ممیز و غیر ممیز نمازگزار باشد، حکم نماز شخص مکلف چیست؟

ج. در فرض سؤال اگر بچه ممیز فاصله شود و ندانند نماز او باطل است، نماز جماعت اشکال ندارد، همچنین اگر یک یا چند بچه غیر ممیز یا بچه ممیزی که نمازش باطل است فاصله شود ولی از جلو و یا طرف دیگر اتصال باشد و یا اینکه فاصله بین دو مأموم بیش از یک قدم نباشد، نماز جماعت اشکال ندارد.

اتصال به جماعت به واسطه بانوان

س. در نماز جماعت مانند حرم مطهر رضوی و یا نماز جمعه گاهی اتفاق می افتد که اتصال آقایان به جماعت توسط بانوان انجام می گیرد، آیا اشکال دارد؟

ج. اشکال ندارد.

نحوه نشستن هنگام اقتدا در تشهد آخر

س. در صورتی که نماز امام جماعت تمام شده برای درک ثواب نماز هنگام تشهد اقتدا کند و بنشیند و تشهد بخواند. سؤال این است که منظور از نشستن، تجافی است یا نشستن معمولی؟

ج. نشستن معمولی مراد است.

نماز جماعت در ادارات

س. برپایی نماز جماعت در ادارات چه حکمی دارد؟

ج. با توجه به اهمیت خاص نمازهای یومیه و تأکید زیادی که بر اقامه نماز در اول وقت شده است و با توجه به فضیلت بسیار زیاد نماز جماعت، مناسب است کارمندان، روشی را اتخاذ کنند که بتوانند در خلال ساعات کار اداری نماز واجب را به صورت جماعت در اول وقت و در کمترین زمان بخوانند؛ ولی باید به گونه ای مقدمات این کار را فراهم کنند که نماز جماعت در اول وقت بهانه و وسیله برای تأخیر انداختن کارهای مراجعه کنندگان نشود.

نحوه احراز عدالت امام جماعت

س. چگونه می توان به عدالت امام جماعت پی برد؟

ج. از هر راهی که اطمینان به عدالت حاصل شود، اگر چه با اقتدای عدّه ای از اهل بصیرت و صلاح باشد،

کافی است؛ بلکه حسن ظاهر نیز کفایت می‌کند و در صورتی که عدالت محرز بوده، شک و تردید فعلی مانع اقتدا نیست.

اقتدای زن به شوهر در نماز

س. این که گفته میشود زن در نماز می‌تواند به شوهرش اقتدا کند، آیا به این معنی است که لازم نیست شوهر تمام شروط امام جماعت را داشته باشد؟

ج. در اقتدای زن به شوهر مثل سایر نمازهای جماعت، تمام شرایط معتبر است.

تبدیل نماز جماعت به فرادا

س. کسی که می‌خواهد نماز جماعتش را به فرادا تبدیل کند آیا در همه جای نماز مثلاً بعد از دو سجده می‌تواند این کار را بکند یا جاهای خاصی دارد؟

ج. محل خاصی معتبر نیست.

ترجیح مسجد جامع نسبت به مسجد محله

س. در صورتی که نماز جماعت در مسجد دیگر غیر از مسجد محله پربارتر باشد (از نظر تعداد شرکت کنندگان یا از نظر معنویت حاکم بر سخنرانی و یا فضای مسجد) آیا برای شرکت در هر یک از این مساجد (مسجد محله و مسجد دیگر) مختار هستیم و اساساً شرکت در کدامیک افضل است؟

ج. نسبت به شرکت در هر یک از این مساجد مخیّرید، هر چند مسجدی که جامع است یا جمعیت شرکت کنندگان در نماز جماعت آن بیشترند، افضل است.

نیّت جماعت برای امام جماعت

س. آیا در نماز جماعت، امام باید نیت جماعت بکند؟

ج. نیّت جماعت لازم نیست؛ ولی اگر بخواهد فضیلت نماز جماعت را درک کند باید قصد جماعت نماید.

شک در رسیدن به رکوع امام

س. اگر شخصی شک کند که به رکوع امام (موقع اتصال به نماز جماعت) رسیده است یا خیر؟ وظیفه اش چیست؟

ج. اگر به مقدار رکوع خم شود و چنین شکی کند، نماز او به صورت فرادا صحیح است.

اقتدا به امام جماعت مسافر

س. آیا اقتدا کردن به امام جماعتی که نمازش شکسته است، صحیح می‌باشد؟

ج. مانع ندارد؛ هر چند کراهت دارد.

وقت نماز فرادای ظهر و عصر روز جمعه

س. در صورتی که بخواهیم در روز جمعه نماز ظهر و عصر خود را به صورت فرادا در منزل بخوانیم آیا باید صبر کنیم تا نماز جمعه تمام شود یا اینکه می‌توانیم در اول وقت نماز را بجای بیاوریم؟

ج. صبر کردن لازم نیست.

اختلاف نماز یومیه امام با نماز مأموم

س. آیا هنگامی که امام جماعت نماز عصر را برگزار می نماید ، کسی که نماز ظهر را نخوانده می تواند به امام جماعت اقتدا کند؟ این مورد در خصوص نماز مغرب و عشا نیز مورد سؤال است.

ج. مانع ندارد.

بلندتر بودن محل ایستادن امام از مأموم

س. موقع نماز جماعت آیا فرد می تواند از جهت ارتفاع پایین تر از امام جماعت (تقریباً حدود 3 پله) قرار گیرد و به او اقتدا کند؟

ج. جایز نیست که مکان امام جماعت بلندتر از مکان مأمومین باشد.

عدم وجوب متابعت از امام در اذکار

س. اگر امام جماعت به خاطر سنّ زیادش نتواند نماز را تند بخواند اگر ما ذکر را زودتر از او بگوییم، آیا اشکال دارد و از ثواب جماعت کم می شود؟ من می خواهم ثواب زیادی در نماز جماعت درک کنم آیا درست است که ذکر بیشتر بگویم و به این خاطر از امام جماعت پیشی بگیرم؟

ج. در اذکار نماز متابعت از امام جماعت لازم نیست ؛ ولی در افعال نماز لازم است.

تغییر نیت از جماعت به فرادا

س. تغییر نیت در اثنای نماز جماعت به فرادا چه حکمی دارد؟

ج. اشکال ندارد.

اقتدا به مأموم بعد از فرادا شدن نمازش

س. در نماز جماعت نماز امام تمام شده و یکی از مأمومین در حال ادامه نماز خود به صورت فرادا است آیا می توان به او اقتدا کرد؟

ج. اشکال ندارد.

ادای تکبیره الاحرام، قبل از امام جماعت

س. اگر کسی تکبیره الاحرام را قبل از امام بگوید حکمش چیست؟

ج. نماز خود را باید به صورت فرادا بخواند.

اقتدا به نماز قضای امام جماعت

س. آیا می توان در نماز ادا به امام جماعتی که نماز قضا را بجا می آورد، اقتدا کرد؟

ج. اگر نماز قضای حتمی باشد، مانع ندارد.

اقتدا به معلول

س. کسی که یک دست معیوب دارد و نمی تواند در هنگام سجده دست خود را به صورت کامل بر زمین بگذارد، آیا می تواند به عنوان امام جماعت به برپائی نماز اقدام کند؟

ج. اگر بتواند تمام کف دست یا قسمت معتناهی از آن را در حال سجده بر زمین بگذارد به نحوی که تکیه بر زمین داشته باشد، امامت او اشکال ندارد.

اقتدا در صورت ناتوانی امام از بلند خواندن نماز

س. شخصی به علت بیماری که دارد نمی تواند نمازهای صبح و مغرب و عشا را با صدای بلند بخواند، آیا اقتدا به او در آن نمازها صحیح است؟

ج. محل اشکال است.

اتصال صفوف به وسیله ویلچر و تخت

س. آیا مأمومی که بیمار است و روی تخت یا ویلچر نماز می خواند، موجب قطع اتصال صف ها می شود؟

ج. مجرد آن موجب قطع اتصال نمی شود.

بلند خواندن اذکار نماز توسط مأموم

س. آیا مأموم مرد تمام اذکار را باید آرام بخواند یا این که برخی اذکار (مثل قنوت یا ذکر رکوع و سجود) را می تواند بلند بخواند؟

ج. مکروه است مأموم ذکرهای نماز را طوری بگوید که امام بشنود.

عدم متابعت از امام جماعت در سلام

س. اگر در انتهای نماز جماعت هنگام ذکر سلام کمی جلوتر یا عقب تر از امام جماعت نماز را به پایان ببریم آیا در نیت جماعت اشکالی ایجاد می گردد؟

ج. اشکال ندارد.

بلند خواندن قرائت بعد از جدا شدن از جماعت

س. در نمازهایی که حمد و سوره در آنها باید بلند خوانده شود اگر در نماز جماعت در رکعت آخر به امام ملحق شویم آیا پس از ایستادن برای رکعت دوم باید حمد و سوره را بلند بخوانیم؟

ج. در فرض سؤال باید قرائت را بلند بخوانید.

خاموش کردن گوشی همراه در حال نماز

س. اگر فرد از خاطرش برود که گوشی تلفن همراه خود را قبل از نماز جماعت خاموش نماید و در بین نماز، گوشی زنگ بزند، آیا می تواند گوشی را از جیب در آورده و خاموش نماید؟

ج. خاموش کردن آن اگر صورت نماز را بهم نزند اشکال ندارد.

اقتدا به نماز احتیاطی

س. در صورتی که امام جماعت، علاوه بر خواندن نماز به صورت تمام، یکبار دیگر نماز را احتیاطاً شکسته هم بخواند، آیا می توان در نماز احتیاطی شکسته اقتدا کرد؟

ج. اقتدا به نمازی که احتیاطاً خوانده می شود، صحیح نیست مگر اینکه مأموم هم همان احتیاط را بخواند رعایت کند.

علم به بطلان نماز جماعت ظهر بعد از ادای فریضه عصر

س. اگر نماز جماعت ظهر به امامت فردی و نماز جماعت عصر به امامت فرد دیگری برگزار گردید و پس از نماز عصر، امام جماعت اول (نماز ظهر) بیان کرد که من برای نماز وضو نداشته ام، وظیفه مأمومین در این باره چیست؟ آیا دوباره باید نماز ظهر و عصر را بجا آورند؟ و یا اینکه فقط نماز ظهر کافی است؟ و یا نماز مأمومین صحیح است؟

ج. در فرض سؤال نماز مأمومین صحیح است.

نخواندن سهوی آیه ای از سوره توسط امام جماعت

س. اگر امام جماعت آیه ای از سوره را نخواند و مأموم در حین قرائت متوجه بشود، وظیفه ی مأموم و حکم نماز امام جماعت چیست؟

ج. در فرض سؤال به نحوی - هر چند با گفتن ذکر یا خواندن آیه - امام جماعت را متوجه نماید و در غیر این صورت مأموم نیت فرادا نماید و سوره را بخواند.

تبعیت از امام در نماز جماعت

س. امام جماعت در رکعت سوم و مأموم رکعت دوم نماز است. در صورتی که مأموم بخواند سوره حمد را تا آخر بخواند امام سر از رکوع برمی دارد و وارد سجده می شود. در این حال آیا مأموم می تواند سوره حمد را رها نموده و همراه امام رکوع را به جا آورد؟ یا اینکه باید سوره حمد را تا آخر بخواند و اگر به رکوع امام نرسید، بعد از حمد سوره را نیز بخواند و نمازش را فرادا نماید؟

ج. باید حمد را تا آخر بخواند و اگر در سجده دوم هم به امام برسد، نماز جماعتش صحیح است.

عدم لزوم نیت فرادا در صورت طولانی شدن سلام مأموم

س. در آخر نماز، امام جماعت سلام نماز را سریع می خواند و سلام مأموم به طول می کشد آیا مأموم پس از پایان نماز امام باید نیت فرادا نماید و یا اینکه خودبه خود و بدون عدول از جماعت به فرادا، تبدیل به فرادا می گردد؟

ج. لازم نیست نیت فرادا کند.

اتصال بانوان به جماعت از بالکن

س. بانوان در بالکن مسجدی که به وسیله دیواری آجری که تا سقف ادامه یافته و تنها سه باب پنجره یک متر در یک متر آن را از شبستان عمومی جدا می کند، نماز جماعت را بهجا می آورند، این در حالی است که امام جماعت و نمازگزاران مرد، قابل رؤیت نیستند. خواهشمند است نظر مقام معظم رهبری (دام ظلّه) را در این مورد اعلام فرمایید.

ج. در صورتی که شبستان و بالکن مذکور عرفاً یک محل حساب شوند، نماز صحیح است.

رعایت محسنات تجویدی توسط امام جماعت

س. نسبت به قرائت نماز بعضی از ائمه جماعات که تلفظ حروفی مثل ذال، ضاد و ... را نمی توانند فصیح و عربی ادا کنند، چه باید کرد؟ اقتدا به ایشان به خصوص برای کسانی که افصح هستند چه حکمی دارد؟ و آیا ایشان (ائمه جماعات) نسبت به عموم مردم در این خصوص مسئولیتی ندارند؟

ج. رعایت نکات و محسنات تجویدی لازم نیست؛ همین که قرائت او نزد اهل لسان (کسانی که عرب زبان هستند) صحیح باشد، اقتدا جایز است و در صورت شک نیز اقتدا صحیح است.

ادای کامل ذکر رکوع برای مأموم

س. در نماز جماعت برای اینکه مأموم به سجده امام برسد، آیا می تواند در ذکر رکوع یک بار «سبحان الله» بگوید و به سجده برود یا خیر؟

ج. باید ذکر را کامل بگوید و خود را به سجده برساند و در صورتی که به سجده اول نرسیده، در سجده دوم ملحق شود.

به وجود آمدن مانع ادامه نماز برای امام جماعت

س. اگر به هنگام نماز جماعت مشکلی برای امام جماعت پیدا شود به طوری که نتواند به نماز ادامه دهد، در این صورت وظیفه مأمومین چیست؟

ج. اگر در صف جلو فرد واجد شرایطی بود و جلو ایستاد مأموم می تواند بقیه نماز را با امامت او ادامه دهد، یا ادامه ی نماز را فرادا بخواند.

اشتباه امام جماعت در نماز

س. اگر امام جماعت در حین نماز اشتباه کند مثلاً در رکعت دوم پس از سجده دوم بدون خواندن تشهد بلند شود در این صورت چگونه باید او را متوجه اشتباه کرد؟

ج. لازم نیست او را متوجه کنید. شما به وظیفه خود اقدام نمایید.

تجافی در رکعت آخر نماز جماعت

س. اگر کسی در رکعت چهارم نماز چهار رکعتی به امام اقتدا کرد، هنگامی که امام تشهد و سلام را می خواند آیا باید تا پایان نماز امام جماعت به صورت تجافی بنشیند یا این که می توان قبل از خواندن تشهد از طرف امام بلند شده و رکعت دوم را شروع کند؟

ج. در رکعت آخر تجافی لازم نیست، گرچه موافق احتیاط است.

خواندن حمد و سوره در نماز جماعت توسط مأموم

س. اگر مأموم سهواً یا به خاطر ندانستن مسأله در رکعت اول و دوم حمد و سوره را بخواند، آیا نمازش صحیح است یا باید اعاده و قضا نماید؟

ج. در فرض سؤال، اعاده و قضا ندارد.

ادای دو نماز با یک نماز جماعت

س. برخی نمازگزاران، موقع اقامه ی مثلاً نماز عصر به جماعت ملحق می شوند و با اقتدای نماز ظهر خویش به امام، معمولاً زمان انجام قنوت در رکعت دوم از جماعت منفصل و بقیه نماز ظهر را به صورت فرادا اقامه کرده تا این که در رکعت سوم مجدداً به جماعت ملحق و نیت ادای دو رکعت نماز عصر بنمایند. از آن جایی که به نظر بعضی ها اقامه نماز به شکل فوق محل اشکال است، مستلزم اعلام نظر مبارک حضرتعالی به مؤمنین می باشد.

ج. اشکال ندارد.

تکلیف مأموم در صورت شکسته شدن نماز امام

س. اگر امام جماعتی بعد از [گفتن] تکبیرة الاحرام و اقتدای مأمومین، نمازش را به دلیل اشتباهی بشکند و مجدداً تکبیرة الاحرام بگوید، حکم نماز مأمومین چیست؟

ج. در فرض سؤال، نماز مأمومین به صورت فرادا صحیح است.

ویژگیهای امام جماعت

س. چه ویژگی هایی را باید در مسلمان مؤمن احراز کنیم تا بتوانیم نماز جماعت را به امامت او ادا کنیم؟ (صفات امام جماعت، اعم از صفات سلبی یا ثبوتی).

ج. امام جماعت باید بالغ و عاقل و شیعه دوازده امامی و حلال زاده و عادل باشد و اگر مأموم مرد است، امام مرد باشد.

شرائط فرادا کردن نماز

در چه حالاتی نزد شارع، تبدیل نماز جماعت به فرادا قبیح نیست؟ اگر بدون دلیل نماز جماعت را تبدیل به فرادا کنیم موجب بطلان و وجوب اعاده نماز می

شود؟

ج. عدول از جماعت به فرادا در همه حالات نماز جایز است هر چند که اضطراری در بین نباشد ولی احتیاط آن است که تا ضرورتی هر چند دنیایی برایش پیش نیامده قصد فرادا نکند.

قراردادن پارتیشن بین صفوف خواهران و برادران

س. آیا استفاده از پارتیشن در بین صفوف نماز جماعت خواهران و برادران در نمازخانه جایز است؟

ج. اگر حائل مذکور به نحوی نباشد که به صدق وحدت مکان و جماعت واحد ضرر بزند، نماز جماعت صحیح است.

احراز شرایط امام جماعت

س. در مساجدی که به صورت گذری قصد اقتدا بر امام داریم به نظر می رسد امکان احراز عدالت فراهم نیست چون فقط به اندازه اقامه ی نماز توقف داریم. در این صورت تکلیف چیست؟ آیا می توان اقتدا کرد؟

ج. از هر راهی که اطمینان به عدالت حاصل شود اگر چه با اقتدای عده ای از اهل بصیرت و صلاح باشد کافی است بلکه حسن ظاهر نیز کفایت می کند.

مفهوم حُسن ظاهر در عدالت امام جماعت

س. تعریف، مفهوم و محدوده اصطلاح حُسن ظاهر در احراز عدالت امام جماعت را به صورت شفاف و روشن بیان بفرمایید.

ج. حسن ظاهر یعنی رفتار و کردار شخص به گونه ای است که نشانه مواظبت او بر امور شرعی و طاعات و ترک محرمات است، و اگر لغزشی از او سر بزند فوراً پشیمان می شود و توبه می کند.

ترک وقت فضیلت نماز برای درک ثواب جماعت

س. آیا خواندن نمازهای ظهر و عصر و مغرب و عشا در زمان فضیلت و به طور فرادا افضل است یا اینکه هر دو نماز در وقت نماز اول و به جماعت خوانده شود؟

ج. هر دو را با جماعت بخوانید افضل است.

تکرار رکوع نماز جماعت

س. در صورتیکه در نماز جماعت، امام به قنوت (که مستحب است) برود و مأموم سهواً به رکوع رفته و به دلیل اصل تبعیت، مجدداً به همان قنوت ملحق شود، حکم چیست؟

ج. نماز مأموم در فرض مذکور صحیح است، هر چند احتیاط مستحب است که در این صورت نماز را اعاده کند.

اقتدا به امام قبل از اقتدای صفهای جلوتر

س. آیا در نماز جماعت به محض قامت بستن امام می توان اقتدا کرد یا باید منتظر شد تا صفهای جلوتر اقتدا کنند؟

ج. بعد از تکبیر امام اگر صف جلو آماده نماز و تکبیر گفتن آنان نزدیک باشد، کسی که در صف بعد ایستاده، می تواند تکبیر بگوید ولی احتیاط مستحب آن است که صبر کند تا تکبیر صف جلو تمام شود.

فاصله صف های نماز جماعت

س. در نماز جماعت فاصله بین صف ها چند متر یا سانتی متر باید باشد؟

ج. اگر بین جای سجده مأموم و جای ایستادن امام بقدر گشادی بین دو قدم فاصله باشد اشکال ندارد، و نیز اگر بین انسان به واسطه مأمومی که جلوی او ایستاده و انسان به وسیله او به امام متصل است به همین مقدار فاصله باشد، نمازش اشکال ندارد.

ناتوانی امام از تلفظ صحیح یک کلمه

س. اگر امام جماعت تلفظ یکی از کلمات تشهد را یقیناً صحیح نخواند و علی رغم تذکر به وی اصلاح نکند حکم نماز چیست؟

ج. در فرض مذکور بنا بر احتیاط اقتدا صحیح نیست.

تجافی و تشهد مأموم

س. اگر امام جماعت در حال قرائت تشهد باشد و مأموم یک رکعت دیرتر اقتدا کرده باشد، نشستن در حالت تجافی واجب است یا می توان به صورت معمولی هم نشست؟ ذکر تشهد چه طور، قرائت آن واجب است یا خیر؟

ج. ذکر و تسبیح لازم نیست؛ ولی احوط آن است که تجافی کند و اگر نکرد جماعتش یا نمازش باطل نمی شود.

اقتدا در رکعت دوم

س. اگر در رکعت دوم نماز جماعت اقتدا کنیم، آیا در رکعت سوم امام (دوم خودمان)، باید هم حمد و هم سوره را بخوانیم، یا خواندن حمد به تنهایی کافی است؟ آیا باید به رکوع رکعت سوم امام، برسیم؟ اگر نرسیدیم چه؟

ج. اگر می دانید به رکوع امام می رسید باید حمد و سوره را بخوانید. و الا فقط حمد را بخوانید و اگر به رکوع امام هم نرسیدید خود را در سجده به امام برسانید و نماز به جماعت صحیح است و در صورت اخیر بهتر است که احتیاطاً نماز را دوباره بخواند.

انحراف امام جماعت از قبله

س. آیا اقتدا به امام جماعتی که حدود 30 درجه از جهت قبله منحرف گردیده است، صحیح می باشد؟ و حد مجاز برای این مطلب چقدر است؟

ج. اگر امام جماعت با داشتن دلیل معتبر شرعی - مانند اطمینان یا بیئنه - به آن جهت ایستاده است، اقتدا اشکال ندارد، در غیر این صورت اقتدا صحیح نیست.

تغییر مکان در بین نماز جماعت

س. آیا نمازگزار در بین نماز جماعت می تواند بدون آنکه حالت نماز خود را به هم بزند از صف عقبی به صف جلویی تغییر مکان دهد؟

ج. اگر در حال حرکت، اذکار واجب نماز را نگوید، اشکال ندارد.

اعاده نماز خوانده شده

س. شنیده ام که نظر مبارک در مورد کسی که نمازش را به جماعت خوانده این است که اعاده ی آن نماز با جماعت دیگر وجهی ندارد، خواهشمند است در این

خصوص و اینکه اگر جماعت دوم از جهاتی رجحان داشته باشد، آیا حکم همین است یا خیر؟

ج. نمازی که فرادا خوانده است می تواند با اقتدا به امام جماعتی اعاده نماید و یا اینکه برای جماعتی امامت کند و نمازی را که برای جماعتی امامت کرده می تواند یک بار دیگر برای جماعت دیگر امامت کند، در غیر این دو صورت اعاده وجهی ندارد؛ هر چند جماعت دوم دارای رجحان باشد.

یکبار خواندن تسبیحات اربعه

س. اگر قبل از اتمام تسبیحات اربعه در نماز جماعت، امام به رکوع رفت، آیا باید تسبیحات را تمام کرده سپس به رکوع برویم یا برای متابعت از جماعت تسبیحات را ناتمام بگذاریم؟

ج. چنانچه خوف آن را دارید که اگر تسبیحات را تمام کنید، به رکوع امام نمی رسید، در صورتی که یک بار آن را خوانده اید، باید آن را رها کرده و به رکوع بروید.

علم به عدم اتصال صفوف

س. اگر بعد از نماز متوجه شوند که از اول نماز جماعت، اتصال صفوف برقرار نبوده است، نماز نمازگزاران چه حکمی دارد؟

ج. اگر نمازگزاران رکنی را - مانند رکوع - اضافه نکرده باشند، نمازشان صحیح است.

اتحاد امام و مأموم در جهت احتیاط

س. اگر نماز امام و مأموم، هر دو احتیاطی است یعنی هر دو برای یک میّت نماز می خوانند یا برای دو میّت ولی هر دو نفر نماز فوت شده حتمی ندارند، آیا این جماعت درست است یا نه؟

ج. اگر جهت احتیاط امام و مأموم یکی باشد، اقتدا مانع ندارد.

کتمان شهادت توسط امام جماعت

س. در دعوایی، شخصی روحانی و امام جماعت می داند حق با کدام یک از متخاصمین است. اما برای ادای شهادت در محکمه حاضر نمی شود و از شهادت دادن کتبی نیز خودداری می نماید. عمل این روحانی از نظر شرعی چه حکمی دارد و آیا از عدالت ساقط می شود؟

ج. صرف امر مذکور تا زمانی که احراز نشده شهادت ندادن او بدون مجوز شرعی بوده، موجب سقوط عدالت نیست.

اتصال جماعت به واسطه غیرمکلف

س. آیا به واسطه افراد یا فرد ممیز و غیر مکلف اتصال نماز جماعت برقرار می شود؟ مکلفین چگونه باید اتصال برقرار کنند تا نمازشان صحیح شود؟

ج. اگر بین کسانی که در یک صف ایستاده اند بچه ممیز یعنی بچه ای که خوب و بد را می فهمد فاصله شود، چنانچه ندانند نماز او باطل است می توانند اقتدا کنند.

انحراف اندک امام جماعت از قبله

س. آیا مأمومی که می داند امام چند درجه [به میزان کم] از قبله منحرف ایستاده است می تواند به وی اقتدا کند؟ و در صورت صحت اقتدا، وظیفه ی مأموم در رعایت جهت قبله چیست و آیا مأموم وظیفه دارد امام را از انحرافش از قبله آگاه کند؟

ج. اگر انحراف امام به مقداری است که عرفاً رو به قبله محسوب می شود، اقتدا مانع ندارد و لازم نیست

جهت دقیق قبله را به امام اطلاع بدهد و مأموم باید جهت صحیح را مراعات نماید.

شرکت در جماعات اهل تسنن

- س. در اکثر مأموریت های منطقه ای در مساجد اهل تسنن حضور پیدا می کنیم. آیا می توانیم نماز را با آنها به جماعت بخوانیم یا باید فرادا به جا آوریم؟
ج. شرکت در مراسمی مثل نماز میت، مجلس ترحیم و مراسم جشنی که از طرف اهل سنت برگزار می شود، چه حکمی دارد؟

- ج. شرکت در نماز جماعت اهل سنت برای حفظ وحدت اسلامی جایز و صحیح است.
ج. شرکت در مراسم عبادی که موجب حفظ وحدت اسلامی می شود، جایز و مطلوب است.

نماز جماعت با امامت روشندل

س. همسر روشندل هستند و من دوست دارم که در منزل با ایشان نماز جماعت بخوانم آیا از نظر شرعی مانعی وجود ندارد؟

ج. اگر شرایط جماعت را مراعات کنید، مانع ندارد.

عقب افتادن از جماعت

س. تا چه مقدار اگر از امام جماعت عقب بمانیم، جماعت ما صحیح است؟

ج. تبعیت از امام جماعت در افعال نماز واجب است، ولی تا زمانی که در دو رکن پی در پی از امام جماعت عقب نیفتاده اید، جماعت صحیح است.

گفتن «الحمد لله رب العالمین» بعد از قرائت حمد

س. آیا گفتن «الحمد لله رب العالمین» بعد از قرائت حمد توسط امام جماعت جایز و مستحب است؟

ج. استحباب گفتن (الحمد لله) در پایان سوره حمد مختص به کسی است که سوره حمد را قرائت نموده - خواه امام باشد، در جماعت و یا فرادا می خواند - و یا اینکه (مأموم) آن را شنیده است.

قیام اضافی در نماز جماعت

س. در نماز جماعت در رکعت دوم اگر شخصی حواسش نباشد و به جای خواندن تشهد بلند شود و متوجه شود همه نشسته اند دوباره زود بنشیند و با همه تشهد بخواند آیا سجده سهو بر او واجب است؟

ج. واجب نیست هر چند احتیاط مستحب در انجام سجده سهو است.

برگزاری نماز جماعت دوم در کنار نماز جماعت

س. اگر در نماز جماعت به خاطر تجوید و قرائت نا صحیح امام جماعت در گوشه ای از مسجد دو سه نفری به یک نفر دیگر اقتدا کنیم حکمش چیست؟

ج. این عمل اگر توهین به امام جماعت محسوب شود جایز نیست در ضمن توجه داشته باشید که به طور کلی ملاک صحت قرائت آن است که قواعد زبان عربی و ادای حروف از مخارج آن به طوری که اهل لسان آن را ادای آن حرف بدانند نه حرف دیگر رعایت شود و رعایت نکات و محسنات تجویدی و لهجه عربی لازم نیست.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

اقتدا به پدر

س. آیا جایز است در خانه برای نماز جماعت به پدر خود اقتدا کرد؟ اگر وی راضی نباشد و بدون اطلاع، به وی اقتدا کنیم حکم چیست؟

ج. با وجود شرایط امامت جماعت، اشکال ندارد بلکه مستحب است؛ البته با دسترسی به روحانی به غیر روحانی اقتدا نشود.

شرکت در نمازهای اهل تسنن

س. بنده به علت شرایط کاری در شهری که برادران اهل سنت در آن ساکن هستند زندگی میکنم. آیا میتوانم در نماز جماعت و جمعه آنان شرکت نمایم؟

ج. نماز جمعه و جماعت با آنان برای حفظ وحدت اسلامی صحیح و مجزی است.

نماز جمعه

نیت نماز جمعه

س. نماز جمعه را چه طور باید نیت کرد؟ (واجب قربة الی الله یا رجاء قربة الی الله و یا استحباباً قربة الی الله و یا هیچ کدام نباشد تنها نماز جمعه یا جماعت می خوانم قربة الی الله؟)

ج. گفتن نیت به زبان لازم نیست و قصد کافی است و در فرض مذکور می تواند به قصد واجب و یا صرف خواندن نماز جمعه انجام دهد.

زمان شروع نماز جمعه

س. 1) اگر نماز جمعه را یک ساعت بعد از اذان ظهر خواندیم آیا باید نماز ظهر را هم بخوانیم؟
2) اگر نماز جمعه را بیشتر از دو ساعت بعد از اذان ظهر خواندیم، آیا باید نماز ظهر را هم بخوانیم؟

ج. 1) در فرض مذکور نماز جمعه مجزی از نماز ظهر است و بجا آوردن نماز ظهر لازم نیست.
2) وقت نماز جمعه از اول زوال خورشید شروع می شود و احوط آن است که از اوائل عرفی زوال در حدود یکی دو ساعت به تأخیر نیافتد و اگر بیش از دو ساعت بعد از زوال، نماز جمعه خوانده شده، احتیاط در بجا آوردن نماز ظهر می باشد.

حکم نماز جمعه

س. 1) آیا نماز جمعه واجب است؟
2) در صورت واجب بودن اگر بیش از سه هفته به نماز نروم حکم چیست؟
ج. 1 و 2) واجب تخییری است و شایسته نیست که مؤمنین از انجام آن که (دارای فضیلت و اهمیت زیادی است) خودداری نمایند.

اشتغال به امور دیگر در زمان خطبه های نماز جمعه

س. خواندن و بجا آوردن نماز قضا یا نماز مستحبی از سوی شخص در هنگام خواندن خطبه های نماز جمعه توسط امام جمعه چه حکمی دارد؟ آیا دارای ایراد می باشد؟

ج. به طور کلی آنچه که موجب گوش ندادن و از بین رفتن فایده خطبه می شود، باید ترک شود.

ملحق شدن به نماز جمعه در رکعت دوم

س. اگر شخصی در رکعت دوم نماز جمعه برسد، ادامه نماز او چگونه خواهد بود؟ و آیا کفایت از نماز ظهر می کند؟
ج. رکعت دیگر را فرادا بجا آورد و کفایت از نماز ظهر می نماید.

وقت نماز فرادای ظهر و عصر روز جمعه

س. در صورتی که بخواهیم در روز جمعه نماز ظهر و عصر خود را به صورت فرادا در منزل بخوانیم آیا باید صبر کنیم تا نماز جمعه تمام شود یا اینکه می توانیم در اول وقت نماز را بجای بیاوریم؟

ج. صبر کردن لازم نیست.

الحاق به نماز جمعه در رکعت دوم

س. اگر در رکعت دوم نماز جمعه برسیم حکم چیست؟
ج. رکعت اول را با رکعت دوم امام جمعه بخوانید و رکعت دوم را فرادا بخوانید.

آغاز خطبه های نماز جمعه قبل از دخول وقت

س. اگر خطیب جمعه مقداری از خطبه اول را بعد از دخول وقت ایراد کند، بدون اینکه تحمید و صلوة را اعاده نماید و بعد نماز جمعه را اقامه کند، نماز باین صورت از ظهر مجزی است یا نه؟

ج. در فرض مزبور هم نماز جمعه مجزی از نماز ظهر است.

فاصله بین دو نماز جمعه

س. اگر دو محل اقامه ی نماز جمعه دارای دو طریق تردد باشد که فاصله در یک طریق کمتر از یک فرسخ شرعی باشد، آیا اقامه نماز جمعه در هر دو محل صحیح است؟

ج. با فرض فاصله بین دو محل اقامه ی نماز جمعه به کمتر از یک فرسخ شرعی ولو از یکی از دو طریق متعارف تردد بین دو محل، بیش از یک نماز جمعه صحیح نیست.

متفاوت بودن خطیب و امام در نماز جمعه

س. محضر جنابعالی عرض می شود که آیا می شود در نماز جمعه یک نفر خطبه نماز جمعه را بخواند و نفر دیگری نماز جمعه را بخواند؟

ج. در نماز جمعه باید خطیب و امام نماز جمعه یک نفر باشد.

نماز عید فطر و عید قربان

اقامه نماز عیدین توسط غیر منصوب

س. آیا در حال حاضر و بسط ید ولی فقیه، اقامه نماز عید فطر و قربان فقط توسط ولی فقیه و نمایندگان وی که مجاز به اقامه هستند باید انجام شود یا این که ائمه جماعات هم در مساجد و جاهای دیگر می توانند اقامه نمایند؟

ج. اقامه نماز عید برای غیر منصوبان از طرف ولی فقیه به قصد رجا، نه به قصد ورود، اشکال ندارد ولی اگر مصلحت اقتضا کند که یک نماز عید در شهر برگزار شود، بهتر است که غیر از منصوب از طرف ولی فقیه کسی متصدی اقامه ی آن نشود.

اقتدا به نماز جمعه یا عید فطر یا عید قربان در رکعت دوم

س. اگر کسی به رکعت دوم نماز عید فطر یا قربان و رکعت دوم نماز جمعه برسد چه وظیفه ای دارد؟

ج. باقی نماز را خودش بجا آورد.

شک در تعداد قنوتهای نماز عید

س. اگر شخصی در تعداد قنوت های نمازهای عید سعید فطر و قربان شک کند که آیا پنج قنوت خوانده یا چهار قنوت، نمازش چه حکمی دارد؟

ج. اگر از محل آن تجاوز نکرده، بنا را بر اقل بگذارد.

نماز استیجاری

کیفیت ادای نمازهای استیجاری

س. خواستم ببینم آیا در نماز استیجاری اکتفا به واجبات کافی است یا خیر؟

ج. اگر شرط نکرده باشد که چگونه بجا آورد، باید مستحباتی را که معمولاً افراد عادی بجا می آورند بجا بیاورد.

فراموش کردن اسم منوب عنه

س. اگر کسی چند روز نماز یا روزه استیجاری گرفته باشد اما اسم منوب عنه را فراموش کرده و امکان پرسیدن اسم او هم نباشد، وظیفه اش در این باره چیست؟

ج. در فرض مذکور ذکر اسم منوب عنه لازم نیست بلکه همین مقدار که به نیت نیابت از کسی که برای او اجیر شده است عمل را انجام دهد، کفایت می کند.

تأخیر در انجام نماز و روزه استیجاری

س. بنده به دلیل مشکلات زیاد مالی که داشتم از دفتر حضرت امام خمینی (قدس سره) نماز و روزه گرفتم. ولی بعداً نتوانستم در سر قرار، آن را تمام کنم و حال پولی ندارم که پس بدهم. وظیفه ام چیست؟ بعد از وقت می توانم انجام دهم؟ با آن پول سجاده و لباس خریده ام آیا نماز با آنها درست است یا خیر؟

ج. اگر برای شما به منظور انجام نماز و روزه وقتی معین کرده اند در این صورت انجام آن بعد از گذشت مدت صحیح نیست؛ مگر با اجازه شخصی که شما را اجیر کرده است و اگر بدون اجازه انجام دهید مستحق اجرت نمی باشید ولی سجاده و لباس خریداری شده متعلق به شما بوده و نماز در آن اشکال ندارد.

ترتیب در نمازهای استیجاری

س. در نماز استیجاری اگر مثلاً شش ماه فقط نماز صبح و شش ماه نماز ظهر و عصر و شش ماه نماز مغرب و عشا خوانده شود، صحیح است یا باید به ترتیب روزانه باشد؟

ج. مانع ندارد؛ مگر آن که در اجاره ترتیب خاصی شرط شده باشد.

اجاره نماز استیجاری به دیگری

س. بنده از طرف وصی میت اجیر نشدم. بلکه شخصی اجیر- با اذن یا بدون اذن- به علت کمبود وقت، مقداری از نماز استیجاری خود را با مقداری پول به بنده داد، آیا این گونه اجاره ی نماز صحیح است یا خیر؟ اگر صحیح نیست تکلیف نمازهایی که خوانده شده چیست؟

ج. اگر یقین ندارید که اجازه واگذاری به غیر را ندارد، اجاره مذکور صحیح است و شما غیر از خواندن نماز های مذکور تکلیف دیگری ندارید.

نجام تبرعی نماز استیجاری دیگری

س. شخصی نماز استیجاری گرفته بوده و بنده برای کمک به ایشان تبرعاً مقداری از آن نماز را به عهده گرفتم. اولاً نمی دانم که آن شخص اذن این کار را داشته یا نه، دوماً نتوانستم سر مدت تعیین شده نماز را بخوانم و هنوز مقداری از نماز باقی مانده است. آیا بنده باید بقیه نمازها را خودم بخوانم یا به ایشان برگردانم؟ تکلیف آن مقدار را که نخوانده ام چیست؟

ج. در فرض مرقوم تکلیفی بابت باقی مانده نمازها ندارید ولی نسبت به باقی مانده نمازها، باید به اطلاع اجیر برسانید.

انجام داوطلبانه نماز استیجاری دیگری

س. پدر اینجانب شش سال نماز استیجاری گرفته بود که خود آن مرحوم یکسال آن را خوانده ولی پنج سال دیگر باقی مانده است. به واسطه ناآگاهی از مسأله،

چهار سال آن را بدون اجازه ورثه ی کسی که نماز از او قضا شده، خوانده ایم و یک سال دیگر باقی است. اولاً تکلیف ما در مورد آن چهار سالی که بدون اجازه ورثه خوانده ایم چیست؟ و ثانیاً برای خواندن یک سال باقی مانده، آیا باید از ورثه آن مرحوم اجازه بگیریم؟
ج. اگر اجازه مشروط به مباشرت پدرتان بوده است، نسبت به مقدار باقی مانده اجازه باطل می شود و تابع رضایت و اجازه ی صاحبان مبلغ مذکور می باشد.

سپردن عمل استیجاری به غیر

س. اگر شخصی به اجرت دویست هزار تومان، اجیر شود تا یک سال نماز بخواند؛

1) آیا آن شخص می تواند نماز را به کسی دیگر بدهد تا تبرعاً بخواند ولی خودش آن مبلغ را بردارد؟

2) آیا شخص می تواند همه نمازها را به کسی دیگر بدهد و در مقابل سی هزار تومان اجرت به او بپردازد و صد و هفتاد هزار تومان برای خود بردارد؟

ج. اگر اجیر شده که شخصاً انجام دهد، نمی تواند بدون اذن اجیر کننده به کس دیگری و لو تبرعاً واگذار کند و در صورتی که اذن اجازه کردن دیگری را داشته باشد، نمی تواند به کمتر از مبلغی که خودش اجیر شده است دیگری را اجیر کند مگر اینکه مقداری از نمازها را خودش انجام دهد و نسبت به باقی مانده به مبلغ کمتری دیگری را اجیر کند.

واگذاری نماز و روزه استیجاری به دیگری

س. اگر کسی برای نماز و روزه شخصی اجیر شده باشد و به هر دلیلی نتواند آن روزه و نماز را بجا آورد و به شخص اجیر کننده نیز دسترسی نداشته باشد، آیا می تواند آن را به شخص دیگری واگذار کند؟

ج. اگر احراز شود که اجازه بر اصل انجام عمل واقع شده هر چند توسط غیر شخص اجیر صورت گیرد، واگذاری آن به دیگری مانع ندارد، ولی نباید به کمتر از آنچه اجازه شده واگذار نماید، مگر این که مقداری از عمل را خودش انجام دهد.

نماز آیات

کفایت قرائت امام از مأموم در نماز آیات

- س. آیا در نماز آیاتی که به جماعت اقامه می شود، خواندن حمد و سوره بر مأمومین واجب است؟
ج. حکم جماعت در نماز آیات مانند جماعت در نمازهای یومیه می باشد که قرائت امام از قرائت مأموم کفایت می کند.

خواندن نماز آیات برای پس لرزه های زلزله

- س. در شهری که زلزله اصلی رخ می دهد آیا تمام پس لرزه ها (حتی اگر بیش از 30 مورد باشد) نماز آیات لازم است خوانده شود؟ با توجه به اینکه فاصله بسیاری از پس لرزه ها آنقدر کم است که نمی توان تشخیص داد چند پس لرزه رخ داده است.
ج. هر زلزله ای، چه شدید و چه خفیف، اگر زلزله مستقلی محسوب شود، نماز آیات جداگانه ای دارد.

قضای نماز آیات برای زلزله

- س. اگر برای زلزله نماز آیات خوانده نشده، آیا قضا دارد یا خیر؟
ج. نماز آیات برای زلزله قضا نمی شود و هر وقت بخواند باید به نیت ادا خوانده شود.

عدم کفایت بسملة از یک آیه در نماز آیات

- س. آیا در نماز آیات می توان اکتفا به «بسم الله الرحمن الرحيم» کرد و به رکوع رفت یا باید همراه آن آیه ای دیگر قرائت شود؟
ج. بنابر احتیاط، کفایت نمی کند و باید همراه آیه دیگر - اگر چه نیمی از یک آیه - خوانده شود.

عدم کفایت بسملة از یک آیه در نماز آیات

- س. اینجانب متوجه شده ام حضرت آقا «بسم الله الرحمن الرحيم» را به تنهایی آیه در نظر نمی گیرند؛ در صورتی که بنده تا قبل از این در نماز آیات، سوره توحید را می خواندم و آن را به پنج آیه - با حساب بسم الله به عنوان یک آیه - تقسیم می کردم. تکلیف نمازهای آیاتی که به این صورت خوانده شده چگونه است؟
ج. نمازهایی را که تاکنون خوانده اید، صحیح است لکن بعد از این بنابر احتیاط به «بسم الله الرحمن الرحيم» به عنوان یک آیه اکتفا ننمایید، بلکه آیه ای دیگر یا بخشی از آیه را با آن بخوانید.

تقسیم یک آیه به دو قسمت در نماز آیات

- س. این که در رابطه با نماز آیات فرموده اید، سوره را می توان به پنج قسمت تقسیم کرد، آیا منظور از هر قسمت، یک آیه است یا می توان آیه ای را به دو قسمت تقسیم کرد؛ مثل این که «لم یلد» یک قسمت و «ولم یولد» یک قسمت باشد؟
ج. تقسیم به نحو ذکر شده در سؤال، اشکال ندارد.

دیر رسیدن به نماز جماعت آیات

- س. اگر کسی به رکوع دوم رکعت اول نماز آیات جماعت برسد، نمازش را چه طور باید بخواند؟
ج. در فرض مرقوم، داخل شدن در جماعت، محل اشکال است.

نیت نماز آیات در صورت تأخیر

- س. نماز آیات در مورد زلزله و خورشیدگرفتگی اگر از وقت خود عقب بیافتد آیا با نیت قضا باید خوانده شود یا خیر؟

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

ج. نماز آیات برای زلزله همیشه ادا است و باید در خواندن آن تعجیل کند و مسامحه نکند ولی در خورشیدگرفتگی اگر بعداً آن را بجا آورده، باید نیت قضا کند.

نماز آیات به جماعت

س. آیا نماز آیات را می‌توان به جماعت خواند؟

ج. اشکال ندارد، بلکه مستحب است به جماعت خوانده شود.

بلند خواندن در نماز آیات

س. مردان نماز آیات را باید بلند بخوانند یا آهسته؟

ج. مستحب است قرائت آن را بلند بخوانند.

نماز احتیاط

قرائت سهوی سوره توحید در نماز احتیاط

س. اگر بر نمازگزار خواندن یک رکعت نماز احتیاط واجب شد و اشتباهاً در نماز احتیاط، توحید را خواند و بعد فهمید که توحید را خوانده است وظیفه چیست؟ اگر در حین خواندن سوره توحید متوجه شد که نماز احتیاط است و خواندن توحید لازم نیست وظیفه چیست؟
ج. اگر بعد از اتمام سوره فهمیده، نمازش صحیح است و اگر در اثنای سوره فهمیده همان جا سوره را رها کند و به رکوع رود و نمازش صحیح است.

جهر و اخفات در نماز احتیاط

س. در نماز احتیاطی که به خاطر فریضه ظهر و عصر و عشا بر انسان واجب می شود، آیا جهر یا اخفات خواندن سوره حمد باید مراعات شود؟
ج. احتیاط واجب آن است که سوره ی حمد و «بسم الله الرحمن الرحیم» آن در نماز احتیاط، آهسته خوانده شود.

فراموش کردن نماز احتیاط

س: در نماز ظهر بین رکعت سوم و چهارم شک کردم و یک رکعت نماز احتیاط بر من واجب شد، اما فراموش کردم آن را بخوانم. در رکعت چهارم نماز عصر متوجه «آن یک رکعت نماز احتیاط فراموش شده» شدم. تکلیف من چیست؟
ج. در فرض مرقوم چنانچه فوریت نماز احتیاط به هم خورده باشد باید نماز عصر را به ظهر عدول کند و بنابر احتیاط مستحب نماز ظهر را دوباره اعاده نماید.
خواندن سوره در نماز احتیاط

س. در نماز احتیاط اگر علاوه بر سوره فاتحه سوره اخلاص هم بخوانم اشکالی دارد؟
ج. نماز احتیاط سوره ندارد و اگر به طور سهوی خوانده شود، اشکال ندارد.

نماز مستحبی

خواندن نماز مستحب با وجود نماز قضا

س. آیا جایز است کسی که نماز قضا دارد، نماز مستحب بخواند؟

ج. مانعی ندارد.

تلفظ غلط اذکار در نماز مستحب

س. اگر کسی اذکار مستحب نماز را غلط و یا ناقص تلفظ کند آیا نمازش صحیح است؟

ج. اگر غلط فاحش نباشد و موجب تغییر معنی نگردد، نماز باطل نیست.

خواندن نماز مستحبی به جماعت

س. آیا می شود نماز مستحب را به نماز جماعت یومیه اقتدا کرد؟

ج. صحیح نیست.

روش انجام رکوع و سجود نماز مستحبی

س. آیا در نماز نافله در حال استقرار و اختیار می توان رکوع و سجود را با ایما و اشاره انجام داد؟

ج. در حال استقرار در مکانی، باید هم قبله را مراعات کند و هم رکوع و سجود را به نحو صحیح انجام دهد؛ ولی مانع ندارد نافله را در حال اختیار هم نشسته بخواند.

خواندن نوافل در نماز جماعت برای جوانان

س. بنده گاهی در میان جوانان به عنوان امام جماعت قرار می گیرم؛ آیا ترک نوافل در این شرایط برای جلوگیری از خستگی مأمومین جوان جایز است؟

ج. ترک نافله اشکالی ندارد، ولی در فرض مرقوم می توانید نافله را سریع - که وقت زیادی نگیرد - بخوانید و به علاوه جوانان را نیز تشویق به انجام نافله بنمایید.

ترک قنوت در نماز مستحبی

س. اگر یکی از مستحبات نماز، مثل قنوت را در نماز مستحبی نخوانیم، آیا اشکال دارد؟

ج. ترک قنوت مطلقاً مانع ندارد هر چند در نماز واجب باشد.

نماز نافله در حال حرکت

س. طریقه بجا آوردن نوافل در حال حرکت چگونه است؟ رکوع و سجود و تکبیرة الاحرام آن چگونه ادا می شود؟

. در حال حرکت به نیت ورود به نماز تکبیرة الاحرام گفته می شود و پس از قرائت حمد و سوره ذکر رکوع به نیت رکوع و سپس ذکر سجود به نیت سجده انجام خواهد شد و برای انجام رکوع و سجود می توان به نیت رکوع کمی و برای سجود مقداری بیشتر سر را خم کرد.

دعا برای بیش از چهل مومن در نماز شب

س: تعداد 40 نفر مؤمن که برای دعا در قنوت نماز وتر آمده است توقیفی است یا نمازگزار می تواند تعداد بیشتری را هم دعا کند. البته منظور از سؤال این است که آیا بر عدد 40 در اینجا مانند بسیاری از مواقع دیگر تأثیری در نظر گرفته شده است یا خیر؟ (مثلاً در تسبیحات حضرت زهرا (سلام الله علیها) 34 بار باید الله اکبر گفته شود و اگر عمدتاً 35 بار گفته شود با این حال که الله اکبر ذکر است مستحب اما دیگر اثر تسبیحات حضرت زهرا (سلام الله علیها) را نخواهد داشت.

ج: چهل نفر به قصد ورود بگوید و گفتن مازاد بر آن به قصد قربت مطلق، اشکال ندارد و بعید نیست خصوص عدد چهل خصوصیتی داشته باشد.

توسعه نیت نماز وحشت

س: آیا میتوان نماز وحشت شب اول قبر را به نیت همه ی مؤمنینی که در آن روز دفن شده اند خواند؟

ج: به قصد رجاء مانع ندارد.

مسائل متفرقه نماز

سجده سهو برای سلام بی جا

س. اگر در نماز جماعت در رکعت دوم بعد از تشهد اشتباهاً سلام داده شود، آیا سجده سهو لازم است؟
ج. اگر سلام دوم یا سوم را گفته، بنابر احتیاط واجب باید دو سجده سهو نماید.

ترک عمدی سجده سهو

س. اگر شخصی عمداً سجده سهو را انجام ندهد، نماز او چه حکمی دارد؟
ج. معصیت کرده ولی نمازش باطل نمی شود و باید سجده سهو را انجام دهد.

فراموش کردن سجده سهو

س. اگر شخصی سجده سهو را فراموش کند و بعد از شروع نماز دوم، یعنی در بین نماز یادش بیاید که سجده سهو نماز اول را انجام نداده است چه وظیفه ای دارد؟

ج. پس از اتمام نماز دوم، فوراً به جا آورد.

دو سجده سهو برای دو نماز

س. اگر شخصی بعد از نماز اول، سجده سهوی را که بر او واجب شده بود، فراموش کند و در بین نماز دوم یادش بیاید، در صورت وجوب سجده سهو مجدداً در نماز دوم، تکلیف او چیست؟ آیا باید اول سجده سهو مربوط به نماز دوم را به جا آورد یا مربوط به نماز اول را؟
ج. رعایت ترتیب لازم نیست؛ ولی بهتر است سجده سهو نماز دوم را مقدم بدارد.

تأخیر در انجام سجده سهو

س. تأخیر در انجام سجده سهو عمدی یا سهواً چه حکمی دارد؟
ج. عمدی جایز نیست.

تبدیل نیت از نماز واجب به نماز قضا

س. اگر فرد بعد از تکبیر نماز ظهر یادش بیاید که نماز صبحش قضا شده می تواند نیت را به نماز صبح برگرداند؟
ج. اگر وقت برای انجام نماز ظهر تنگ نباشد، تبدیل نیت در فرض سؤال ممکن بلکه مستحب است.

اهدای ثواب اعمال واجب

س. آیا می توان هنگام اعمال واجب (مثلاً نماز واجب) نیت کرد که ثواب آن را به کسی اهدا کنیم، یا این کار فقط در مورد اعمال مستحب وارد است؟
ج. اهدای ثواب اعمال واجب به دیگران به امید وصول به آنان، مانعی ندارد.

کیفیت جواب سلام در نماز

س. اگر در نماز سلام کردند، آیا باید جواب آنها را به عربی فصیح داد؟ یا مثلاً می توان گفت «سلام علیکم»؟ در جواب سلام در نماز اگر طرف گفته سلام آیا می توان مثل او گفت: «سلام»؟

ج. اگر کسی در نماز سلام کند ولو به صورت غلط به گونه ای که عرفاً صدق سلام کند واجب است جواب او را با «سلام علیکم» به طوری که اهل لسان آن را صحیح بدانند بدهد.

تبدیل نماز واجب به مستحب به علت عدم تمرکز

س. در صورت وجود عدم تمرکز در یک رکعت نماز واجب، آیا می شود نیت را به نماز مستحب برگرداند و نماز را تمام کرده دوباره نماز واجب را اعاده نماییم؟
ج. در فرض مذکور جایز نیست.

سبک شمردن نماز

س. اگر کسی عمداً نماز خود را به تأخیر اندازد و همیشه در آخر وقت بخواند. آیا این عمل حرام است؟ عقاب اخروی دارد؟
ج. سبک شمردن نماز شرعاً حرام و موجب استحقاق عقاب است و در غیر این صورت معصیتی نکرده، بلکه فضیلتی را از دست داده است.

مکبر بودن در نماز جماعت

س. آیا مکبر بودن ثواب نماز جماعت را دارد؟
ج. مکبر بودن به قصد قربت کاری ارزشمند و دارای ثواب است ولی ثواب نماز جماعت اختصاص به شرکت در نماز جماعت دارد.

تعقیب نماز

س. بهترین تعقیب مشترکه برای نمازها چیست (اگر شرایطی باشد که فقط امکان خواندن یک تعقیب وجود دارد)؟
ج. سعی کنید تسبیح حضرت زهرا (سلام الله علیها) را بجا آورید.

عدول از یک نماز به نماز دیگر

س. آیا تغییر نیت در میان نماز جایز است؟

ج. در چند جا عدول (یعنی برگرداندن نیت) از نمازی به نماز دیگر جایز است:

مورد اول: در نمازهایی که دنبال هم قرار دارند (مانند ظهر و عصر و مانند مغرب و عشا) که اگر مکلف داخل در نماز دوم شده و یا فراموش کرده که نماز اول را نخوانده است، در صورتی که در بین نماز متوجه شود و از محل عدول به نماز سابق، تجاوز نکرده باشد، واجب است نیت را به نماز اول برگرداند و اما اگر بعد از تمام شدن نماز متوجه شود و یا از محل عدول تجاوز کرده باشد (مثل اینکه در رکوع چهارم نماز عشا باشد) دیگر نمی تواند عدول کند و در فرض اول که بعد از نماز متوجه شده، نمازی که خوانده بعنوان نماز دوم (یعنی عصر یا عشا) صحیح است و باید نماز اول را بخواند؛ و اما در فرض دوم که در رکعت چهارم در حال رکوع یا بعد از آن متوجه شده، نماز را تمام نموده و نماز قبلی را بعد از آن بیاورد و نزدیک تر به احتیاط آن است که از نو نماز مغرب و عشایی به دنبال آن نماز عشا بخواند.

مورد دوم: از موارد جواز عدول این است که مشغول نماز یومیه شده و در بین نماز بیادش بیاید که نماز قضایی برگردنش هست که در اینجا مستحب است در صورت بقای محل عدول و وسعت وقت، عدول کند و نماز قضا را بخواند و سپس به نماز یومیه خود پردازد؛ مگر آن که در اثر این عدول وقت فضیلت نماز یومیه اش فوت شود که در اینجا مستحب بودن عدول محل تأمل است بلکه مستحب نبودنش خالی از قوت نیست.

مورد سوم: عدول کردن از نماز واجب به نماز مستحب است که در دو جا جایز است یکی در نماز ظهر جمعه است برای کسی که قرائت سوره جمعه را فراموش کرده و بجای آن سوره ای دیگر خوانده و به نصف آن سوره رسیده و یا از نصف هم تجاوز کرده باشد که در این صورت می تواند نیت خود را به نافله برگرداند؛ و موضع دوم جایی است که نمازگزار مشغول نماز واجب باشد و در بین نماز، جماعتی برپا شود و او از این نگران باشد که اگر نمازش را تمام کند به جماعت نرسد که در چنین وضعی می تواند نیت خود را از نماز واجب به نافله برگرداند و دو رکعتی سلام بدهد و به جماعت برسد (و اما اگر از دو رکعت تجاوز کرده و به رکوع رکعت سوم رسیده باشد، عدول از آن جایز نیست).

نماز خواندن در مقابل نامحرم

س. آیا خواندن نماز در مقابل نامحرم برای بانوان اشکال دارد؟

ج. فی نفسه اشکال ندارد.

نماز ناشنوای آموزش ندیده

س. اگر شخصی ناشنوا به دنیا آمده باشد و هیچگونه آموزشی برای صحبت کردن ندیده باشد تکلیف نماز آن شخص چیست؟

ج. واجب است که یاد بگیرد و نماز را انجام دهد و آنچه ذکر شده باعث سقوط تکلیف نمی شود و اگر یادگیری نماز موجب عسر و حرج شدید باشد به هر مقداری که می تواند باید بخواند.

تبدیل نماز قضای دو رکعتی به چهار رکعتی در رکعت سوم

س. یک نماز صبح و یک نماز ظهر از دو روز مختلف به گردنم بود، به نیت نماز قضای صبح شروع به خواندن نماز کردم اما به اشتباه در بعد از تشهد رکعت دوم قیام نمودم، بعد از اینکه متوجه شدم نیت را به نماز ظهر قضایی که داشتم برگرداندم و نماز را چهار رکعتی به پایان بردم این نماز صحیح است یا خیر؟

ج. در فرض سؤال صحیح نیست.

قطع نماز برای بردن کودک به دستشویی

س. آیا می توان به جهت بردن کودک به دستشویی و برای جلوگیری از نجس شدن اماکن متبرک، نماز را قطع نمود؟

ج. قطع نماز در مورد مذکور مانعی ندارد.

گفتن ذکر به قصد فهماندن مطلبی

س. در صورت پاسخ به گوشی همراه با اذکاری چون تکبیر و... نماز نمازگزار چه حکمی دارد؟

ج. به طور کلی اگر نمازگزار کلمه ای را به قصد ذکر بگوید و هنگام گفتن ذکر، صدا را به قصد فهماندن مطلبی به دیگری بلند کند، اشکال ندارد ولی اگر فقط به قصد فهماندن به دیگری بگوید، نماز باطل می شود.

وجوب یادگیری مسائل نماز

س. آیا اگر در نماز مشکلی پیش بیاید که حکم آن را ندانم و یا به آن چه می دانم یقین نداشته باشم- اگرچه این مسأله در مقدمات نماز باشد- می توانم نماز را تمام کرده و احتیاطاً دوباره آن را بخوانم؟

ج. در فرض سؤال باید به گونه ای عمل کند که مطابق احتیاط است و اگر احتیاط ممکن نیست به آنچه گمان دارد عمل نماید و بعد از نماز حکم آن مورد را سؤال کند و طبق وظیفه اش عمل نماید و به طور کلی بر مکلف لازم است قبل از نماز مسائلی را که احتمال می دهد در نماز نیاز به آن پیدا می کند یاد بگیرد.

چرخاندن انگشتر در قنوت

س. آیا در موقع قنوت نماز چرخاندن انگشتر به طرف صورت مستحب است یا واجب؟

ج. استحباب آن ثابت نیست.

مخاطب قرار دادن غیر خدا در قنوت

س. می گویند در نماز به غیر خدا نباید توجه شود. سؤال من این است که اگر در قنوت نماز، دعای فرج (الهی عظم البلاء ..) خوانده شود که در آخر آن توسل به حضرت صاحب الزمان (عج) وجود دارد و نیز خوانده می شود «یا محمدُ یا علی، یا علیُّ یا محمدُ اکفیانی ...»، حکم خواندن چنین دعایی در نماز چیست؟

ج. خواندن دعای مذکور تا جایی که مخاطب خداست اشکال ندارد ولی مابقی که مخاطب غیر خدا می باشد جایز نیست و باعث بطلان نماز می شود.

دست کشیدن به صورت بعد از قنوت

س. در قنوت نماز، کشیدن دست ها به صورت بعد از دعا چه حکمی دارد؟

ج. این عمل در نماز های واجب کراهت دارد؛ ولی نماز را باطل نمی کند.

متوجه کردن نمازگزار به اشتباهش در نماز

س. اگر کسی نماز خود را اشتباه بخواند آیا لازم است به او اطلاع بدهیم؟

ج. در این مورد چیزی بر شما واجب نیست؛ مگر این که اشتباه ناشی از جهل او به حکم باشد که در این صورت ارشاد و راهنمایی وی واجب است.

منظور از ظن در نماز و حکم آن

س. منظور از ظن (گمان) در نماز چیست؟ حکم آن چه می باشد؟

ج. ظن همان احتمال راجح است. اگر ظن در رکعات نماز باشد، حکم بقین را دارد و بنا بر آن بگذارد و اگر در افعال نماز باشد اگر وظیفه اش با شک (شک کننده) مختلف است - مثل اینکه گمان به انجام دارد و در محل آن عمل است - بنا بر احتیاط واجب در مثل قرائت، باید قرائت را به قصد قربت مطلقه بخواند و نمازش صحیح است و در مثل رکوع احتیاطاً رکوع را انجام دهد و بعداً نماز را اعاده نماید.

قیام اضافی در نماز جماعت

س. در نماز جماعت در رکعت دوم اگر شخصی حواسش نباشد و به جای خواندن تشهد بلند شود و متوجه شود همه نشسته اند دوباره زود بنشیند و با همه تشهد بخواند آیا سجده سهو بر او واجب است؟

ج. واجب نیست هر چند احتیاط مستحب در انجام سجده سهو است.

برگزاری نماز جماعت دوم در کنار نماز جماعت

س. اگر در نماز جماعت به خاطر تجوید و قرائت نا صحیح امام جماعت در گوشه ای از مسجد دو سه نفری به یک نفر دیگر اقتدا کنیم حکمش چیست؟

ج. این عمل اگر توهین به امام جماعت محسوب شود جایز نیست در ضمن توجه داشته باشید که به طور کلی ملاک صحت قرائت آن است که قواعد زبان عربی و ادای حروف از مخارج آن به طوری که اهل لسان آن را ادای آن حرف بدانند نه حرف دیگر رعایت شود و رعایت نکات و محسنات تجویدی و لهجه عربی لازم نیست.

تکیه بر عصا در نماز

س. اگر کسی پایش شکسته باشد و بخواهد بایستد و نماز بخواند باید به عصا تکیه کند اشکال دارد؟

ج. در فرض مذکور اگر با تکیه به عصا ایستاده نماز بخواند نمازش صحیح است.

اولویت نافله مغرب یا غفیله؟

س. نماز نافله مغرب و غفیله کدام مقدم بر دیگری است؟ در صورت کمبود وقت کدامیک اقامه شود بهتر است؟

ج. اولویت با نافله است.

شنیدن آیه سجده در نماز

س. اگر در نماز آیه سجده را بشنود حکم چیست؟

ج. اگر در اثنای نماز آیه ی سجده را بشنود، نمازش صحیح است و باید پس از شنیدن آیه ی سجده، بجای سجده کردن، اشاره به سجده کند.

زکات اموال

زکات آرد گندم

س. آیا به آرد گندم زکات تعلق می‌گیرد؟

ج. اگر گندم متعلق زکات شده و پرداخت نکرده‌اند، زکات به آرد آن تعلق دارد.

زکات انگور قبل از کشمش شدن

س. آیا کشمشی که هنوز بین انگور و کشمش است زکات دارد؟

ج. اگر در زمان کشمش شدن به مقدار نصاب برسد، انگور آن متعلق زکات است.

زکات معادل امروزی متعلقات زکات

س. آیا برای متعلقات زکات مثل شتر، گاو و گوسفند معادلی امروزی مثل خودرو می‌توان در نظر گرفت؟

ج. اموال زکوی عناوین خاص به خودشان را دارند که معادل ندارد و زکات به خود اموال زکوی تعلق می‌گیرد، نه به معادل آن.

زکات گندم آبی - دیمی

س. در روستای ما گندم بیشتر با آب چاه آبیاری می‌شود البته تا عید با آب باران آبیاری می‌شود حکم زکات ما چگونه است؟ مثلاً در 40 تن گندم چقدر باید زکات داد؟

ج. به نسبتی که با آب چاه آبیاری شده، یک بیستم و به نسبتی که با آب باران آبیاری شده، یک دهم؛ بنابراین اگر نصف با آب باران آبیاری شده و نصف با آب چاه آبیاری شده باشد، زکات چهل تن گندم، سه تن گندم می‌شود.

زکات زیور آلات

س. در طی سال‌های متوالی همسر بنده مقدار زیادی طلا از اقوام و من هدیه گرفته البته خودش خانه دار است و درآمد ندارد. آیا به نظر معظم له به همسر بنده زکات تعلق می‌گیرد یا خیر؟

ج. به طلای غیر مسکوک زکات تعلق نمی‌گیرد.

زکات محصول آبیاری شده با آب رودخانه

س. زکات محصولی که آبیاری آن با پمپ از رودخانه انجام می‌شود آیا عشر است یا نصف عشر؟

ملحق به آبیاری با دلو است و یک بیستم می‌باشد.

استفاده فرزند از زکات مال پدر

س. آیا از نظر مقام معظم رهبری «دام‌طلبه» فرزند طلبه ای که واجب‌النفقه پدر است تنها برای تهیه کتاب‌های مربوطه می‌تواند از زکات مال پدر استفاده کند یا شامل موارد دیگر هم میشود؟

ج. نمی توان چیزی از زکات را بابت مخارج زندگی به آنها داد ولی برای مایحتاجی که تأمین آن بر پدر واجب نیست اشکال ندارد و اختصاص به کتاب ندارد.

زکات در صورت استفاده از مراعات دولتی

س. اگر مراعات بیرون روستا را از دولت اجاره کنم و گوسفند را در آن بچرانم، آیا به این گوسفندان زکات تعلق می گیرد؟

ج. اگر مراعات یاد شده زمینی است که در آن کشت نشده است، زکات تعلق می گیرد.

زکات فطره

زکات فطره زن ناشزه

س. زنی که از تمکین شوهر خود داری می کند، آیا زکات فطره او از شوهرش برداشته می شود؟

ج. خیر، باید شوهرش زکات فطره او را بدهد؛ مگر آنکه نان خور شخص دیگری باشد.

عدم پرداخت زکات فطره و تکلیف زن و فرزند

س. پدري که زکات فطره نمی دهد، تکلیف زن و فرزند او چه می شود؟

ج. بر آنان تکلیفی نیست و لازم نیست فطره بدهند.

زکات فطره زن تأمین کننده مخارج زندگی

س. اگر زن به جهت نیاز شوهر، در تأمین مخارج زندگی کمک کند؛ چه کسی باید زکات فطره آنها را بدهد؟

ج. اگر زن نان خور شوهر محسوب شود، باید شوهر در صورت توانایی زکات فطره خود و همسرش را بدهد و اگر زن نان خور شوهر و کس دیگری نباشد، باید خودش زکات فطره اش را بدهد.

زکات فطره میهمان

س.

1) میهمانی که فقط شب عید فطر به خانه انسان بیاید، تکلیف فطره اش چه می شود؟

2) اگر میهمان فطره خودش را بدهد، آیا از عهده صاحب خانه ساقط می شود؟

3) اگر انسان شب عید فطر میهمان داشته باشد و صبح متوجه شود که عید بوده؛ آیا فطره آنها بر او واجب است؟

ج.

1) فطره او بر عهده صاحب خانه نیست.

2) در فرضی که نان خور محسوب شود اگر با اجازه صاحب خانه و از طرف او فطره خودش را بدهد، از عهده میزبان ساقط می شود.

3) ناآگاهی از رؤیت هلال، تأثیری در حکم پرداخت فطره ندارد لکن فطره میهمان یک شبه بر عهده خودش می باشد.

زکات فطره فقیر

س. آیا پرداخت زکات فطره بر کسی که توان مالی ندارد، واجب است؟

ج. اگر فقیر باشد، زکات فطره بر او واجب نیست و اگر سه کیلو گندم و مانند آن و یا قیمت آنها را دارد، مستحب است آن را به عنوان زکات فطره بدهد و چنانچه افرادی تحت تکفل دارد، می تواند آن را به قصد فطره، بین نفرات خانواده دست گردان کنند و بهتر است نفر آخر، آن را به کسی بدهد که از خودشان نباشد.

جنس زکات فطره

س. زکات فطره را باید از قوت متعارف داد، یا قوت شرعی؟

ج. اگر از گندم، جو، خرما، برنج و مانند اینها داده شود، کفایت می کند و منحصر به قوت غالب نیست.

مقدار زکات فطره

س. مقدار فطره چقدر است؟

ج. شخص باید برای خودش و کسانی که نان خور او محسوب می شوند، برای هر نفر سه کیلو از خوراکی مردم مانند گندم، جو، خرما، کشمش، برنج، ذرت و یا مانند اینها و یا پول یکی از آنها را به مستحق بدهد.

کنار گذاشتن فطره و تصرف در آن

س. اگر شخص فطره را کنار بگذارد، می تواند از آن استفاده کند و بعد به جای آن مال دیگری بگذارد؟

ج. خیر، باید همان را که کنار گذاشته، برای فطره بدهد.

زمان کنار گذاشتن فطره

س. زمان کنار گذاشتن فطره و پرداخت آن چه موقع است؟

ج. بعد از اثبات حلول ماه شوال می تواند آن را کنار بگذارد اگر نماز عید فطر می خواند، بنابر احتیاط واجب باید پیش از نماز پرداخت کند یا کنار بگذارد و اگر نماز عید نمی خواند، تا ظهر روز عید فطر مهلت دارد.

پرداخت زکات فطره پیش از ماه رمضان

س. آیا جایز است پیش از ماه رمضان، فطره را به فقیر داد؟

ج. خیر، کفایت نمی کند؛ ولی می تواند آن را به عنوان قرض به او بدهد و در روز عید فطر، طلب خود را بابت فطره حساب کند.

پرداخت زکات فطره به واجب النفقه

س. آیا پدر می تواند زکات فطره را به فرزند دانشجوی خود که محتاج است، بدهد؟

ج. اگر فرزندان فقیر باشند، پدر و مادر باید مخارج واجب آنان را بپردازند و نمی توان چیزی از زکات فطره را بابت مخارج زندگی به آنها داد؛ ولی برای ادای دین و یا مایحتاجی که تأمین آن بر پدر واجب نیست، اشکال ندارد.

پرداخت زکات فطره به خویشان مستحق

س. آیا جایز است زکات فطره را به عنوان هدیه، به خویشاوندان آبرومند و مستحق داد؟

ج. می تواند به عنوان هدیه بدهد و لازم نیست به او بگوید زکات فطره است؛ ولی باید در نیت قصد زکات کند.

پرداخت فطره غیر سید به سید

س. کسی که سید نیست، می تواند فطره را به سید بدهد؟

ج. خیر، جایز نیست.

ملاک در پرداخت فطره سادات

س. همسر از سادات می باشند با توجه به اینکه فطره ایشان به عهده اینجانب می باشد و من نیز سید نیستم و با عنایت به اینکه فطره سادات جداگانه دریافت می شود آیا فطره مربوط به همسر را در محل فطره سادات باید قرار داد؟

ج. ملاک در پرداخت فطره معیل (پرداخت کننده فطره) است نه عیال، بنابراین شما نمی توانید فطره خود را به سید بپردازید هر چند همسر شما از سادات باشد.

پرداخت فطره به سادات فقیر

س. آیا فطره را به سادات فقیر می توان داد؟

ج. غیر سادات نمی توانند به سادات فطره پرداخت نمایند.

استطاعت

دوران امر بین مسکن و حج واجب

س. من خانه ای در ملکیت خود ندارم در حالیکه مردم در سطح من و یا پایین تر از سطح من خانه شخصی دارند. آیا می توانم با پول موجودم که به مقدار حج می باشد، خانه بخرم و حج رفتن را به تأخیر بیندازم؟

ج. اگر خانه ندارید و نیاز دارید، مستطیع نیستید.

استطاعت با داشتن اقساط وام

س. کسی که با دریافت وام منزل مسکونی ساخته و یا سایر لوازم زندگی را بصورت قسطی تهیه کرده است، آیا در صورت فراهم بودن شرایط استطاعت باید حجة الاسلام بجا آورد؟

ج. اگر مطمئن است که در زمان پرداخت اقساط وام می تواند آنها را ادا کند و سایر شرایط استطاعت را نیز دارد، حج بر او واجب است.

استطاعت کارگزاران حج

س. خدمه کاروانها و پزشکان و امدادگران و افراد دیگری که با مأموریت به میقات آمده اند آیا مستطیع هستند و باید حجة الاسلام بجا آورند یا نه؟

ج. اگر انجام مناسک حج مزاحم با وظایف مأموریت نباشد، و در برگشت از سفر حج وسایل ادامه زندگی متناسب با شؤون عرفی خود را در اختیار دارند، مستطیع هستند.

حج بذلی

س. اینجانب از سوی همسر یک فیش حج واجب هدیه دریافت نموده ام آیا بعد از انجام این حج واجب اگر اینجانب از لحاظ مالی مستطیع شوم باز هم حج به من واجب است یا خیر؟ در صورتی که جواب مثبت باشد با توجه به اینکه دولت اعزام به حج واجب را یکبار مجاز دانسته تکلیف من چیست؟

ج. اگر جهت رفتن به حج به شما بخشیده و مخارج دیگر حج را هم قبول کرده که بپردازد و یا خودتان به راحتی می توانید بقیه را تهیه کنید، شما در این شرایط با این حج بذلی مستطیع هستید و کفایت از حجة الاسلام می کند.

تأخیر حج واجب به سبب پرستاری از کودک دو ساله

س. دارا بودن فرزند دوساله و مشکلات آن می تواند دلیل به تأخیر انداختن حج تمتع باشد؟ مصادیق پاسخ سؤالات در خصوص اینجانب و همسر که هر دو کارمند هستیم و درآمدمان با یکدیگر پس انداز و یا خرج می شود، چگونه است؟

ج. اگر کسی نباشد از او سرپرستی کند و با نبودن شما کودک بی سرپرست می ماند و خطر او را تهدید می کند، می توانید تأخیر بیندازید؛ ولی اگر بتوانید او را نزد شخص امین دلسوزی بگذارید، حج بر شما واجب فوری است.

خارج کردن خود از استطاعت

س. با وجودیکه در حال حاضر امکان حج تمتع در سال استطاعت محقق نیست به این معنی که وقتی انسان از نظر مالی مستطیع می شود همان سال نمی تواند به حج برود آیا می تواند در اموال خود تصرف کند و خود را از استطاعت مالی خارج کند؟

ج. بنابر احتیاط واجب نباید خود را از استطاعت خارج کند.

استطاعت استفاده کننده از وجوه شرعیه

س. کسی که از وجوه شرعی نظیر خمس و زکات ارتزاق می کند، اگر از آن خمس یا زکات اضافه آید که به قدر مخارج حج باشد، آیا با وجود سایر شرایط مستطیع خواهد بود یا نه؟

ج. اگر استحقاق دریافت را به وجه شرعی داشت و باقیمانده وافی به هزینه حج بود و سایر شرایط را هم دارا بود، مستطیع است.

استفاده از فیش حج میّت بدون اذن ورثه

س. آیا کسی با اجازه ورثه می تواند با فیش میّت به حج مشرف شود، آیا استجازه از سایر ورثه به عنوان مقدمه واجب (مثل ثبت نام و تهیه بلیط و امثال آن) واجب است یا نه؟ و نیز با فرض عدم استجازه چنانچه با همان فیش به حج برود و سایر شرایط را داشته باشد، حج او صحیح است و کفایت از حجة الاسلام می

کند یا نه؟

ج. در استفاده از فیش میّت اجازه ورثه لازم است، و چنانچه بدون اجازه از آن استفاده نماید، اگر از میقات به بعد هم استطاعت از ناحیه فیش باشد، حج او حجة الاسلام محسوب نیست، ولی اگر از میقات به بعد خودش هزینه حج را داشته باشد و سایر شرایط هم متحقق باشد حج او مجزی از حجة الاسلام است.

خروج عمدی از استطاعت برای رفع نیاز دیگران

س. من مستطیع شده ام و فیش حج هم خریده ام. اکنون به خاطر مشکل برادرم نیاز به پول دارم آیا می توانم فیش حج خود را فروخته و به برادرم بدهم؟

ج. کسی که مستطیع شده، نمی تواند بعد از رسیدن زمانی که باید مال را برای رفتن به حج صرف کند، خود را از استطاعت خارج سازد. بلکه احتیاط واجب آن است که قبل از آن زمان نیز خود را از استطاعت خارج نکند.

حج رفتن شخص مقروض

س. آیا کسی که مقروض است، جایز است که به حج برود یا صدقه بدهد؟ یا باید قرض خود را باز پس دهد؟

ج. اگر قرض مدت دار باشد و مدت آن سر نرسیده و یا طلبکار فعلاً مطالبه طلب خود نکند، مانع ندارد که حج برود یا صدقه بدهد.

وجوب فوری حج برای مستطیع

س. من شاغل هستم و شرایط رفتن به حج تمتع را دارم آیا می توانم بجای رفتن به حج تمتع پول آن را به خانواده های نیازمند بدهم و بعدها اگر توانستم حج تمتع بروم؟

ج. بر مستطیع واجب است فوراً حج بجا آورد.

ایجاد عمدی مانع در استطاعت حج

س. آقای سؤالی کرد که خانم من از نظر مالی وضع خوبی دارد، بگونه ای که میتواند فیش آزاد بخرد و حش را انجام دهد و لکن تمایل داریم که بچه دار شویم به طوری که ایام حج استطاعت جسمی زایل میشود. آیا از نظر مقام معظم رهبری میتوانیم با اختیار، این خانم را از استطاعت جسمی بیندازیم؟

ج. در فرض سؤال اقدام برای بچه دار شدن مانعی ندارد، ضمن انجام مقدمات حج.

استطاعت حج در سالهای گذشته

س. فردی در سالهای گذشته مستطیع بوده و ثبت نام کرده ولی امسال که امکان سفر حج برای او فراهم شده امکان مالی لازم را برای تأمین تنمه مخارج سفر ندارد، تکلیف حج او چیست؟

ج. در فرض مرقوم تا زمانی که شرایط استطاعت فراهم نشود مستطیع نیستید و حج مستقر نمی شود مگر اینکه در سال های گذشته حج بر او مستقر شده باشد (یعنی علاوه بر استطاعت مالی امکان تشریف هم برای او فراهم بوده باشد و خود او در رفتن مسامحه کرده باشد) که باید به هر نحو در اولین زمان ممکن برای حج اقدام کنید.

استطاعت حج و مخارج فرزندان

س. کسی که حدود ده سال پیش برای حج ثبت نام کرده و امسال نوبت او فرا رسیده، لکن برای خرید جهیزیه دخترش نیازمند آن مبلغ هست و امرش دایر بین یکی از این دو خرج است (برای هرکدام خرج کند، دیگری را نمی تواند تأمین کند) وظیفه اش چیست؟ می تواند جهیزیه دخترش را تأمین کند و حج را به سال های آتی در صورت استطاعت موکول کند؟

ج. اگر مخارج ازدواج فرزندان جزء مخارج عرفی فعلی شما باشد و پول یاد شده برای انجام حج و ازدواج کفایت نکند، و قبلاً حج بر شما مستقر نشده باشد، حج واجب نیست.

استطاعت حج با خرید فیش آزاد

س. به واسطه گرفتن ارث مستطیع شده ام، در شرایط فعلی واجب است که ثبت نام دولتی انجام دهم یا فیش آزاد برای رفتن به حج خریداری کنم؟

ج. در صورتی که منع قانونی نداشته باشد و توانایی داشته باشید، باید فیش آزاد تهیه کنید.

حج با مال قرضی

س. آیا کسی میتواند جهت رفتن به حج قرض بگیرد و در صورت انجام فریضه حج با پول قرضی، آیا در زمان استطاعت تکلیف به قوت خود باقی است یا اینکه

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

همین حج کفایت میکند؟

ج. اگر قبلاً حج بر مکلف واجب نشده است، و الآن هزینه رفتن به حج را در اختیار ندارد، اما می تواند قرض بگیرد و سپس به سادگی قرض خود را ادا کند، واجب نیست که خود را با قرض گرفتن مستطیع کند، اما اگر بگیرد، حج بر او واجب می شود و حجة الاسلام محسوب میشود.

استطاعت حج و امنیت

س. آیا در وضع کنونی با توجه به تصور عدم امنیت در سفر حج، آیا کسی مستطیع میشود یا نه؟

ج. مجرد آنچه ذکر شده مانع از تحقق استطاعت نیست.

استطاعت حج و امتحانات دانشگاه

س. اگر دانشجویی در موسم حج، امتحان دانشگاهی دارد، آیا می تواند حج واجب را به سال آینده موکول کند، خصوصاً اگر امتحان درسی برای او جنبه حیاتی داشته باشد و بسیار مهم است؟

ج. در صورتی که مستطیع شده باشد باید حج را بجا آورد و مجرد آنچه ذکر شده مانع از تحقق استطاعت نیست.

احرام

احرام از حدیبیه

س. خواهشمند است بفرمایید آیا زائران ایرانی بیت الله الحرام در موسم حج و یا عمره می توانند از میقات حدیبیه محرم شوند؟ و آیا حدیبیه نیز مانند سایر مواقیات از قبیل میقات شجره و جحفه می باشد یا خیر؟

ج. حدیبیه مانند تنعیم میقات عمره مفرده است برای کسانی که داخل مکه هستند چه اهل مکه باشند و چه حاجیانی که پس از اعمال حج می خواهند عمره مفرده انجام دهند.

استفاده از پتو و لباس در حال احرام

س. در صورت سرد شدن هوا آیا افراد مُحرم می توانند از پوشش دیگری مثل پتو یا لباس استفاده نمایند؟

ج. چنانچه دوخته یا شبه دوخته شده نباشد اشکال ندارد ولی باید مردان سرشان و زنان صورتشان را نپوشانند و دوخته بودن حاشیه پتو هم مانع ندارد.

استفاده از ماسک در حال احرام

س. استفاده از ماسک هایی که جهت جلوگیری از تنفس هوای آلوده به دهن می زنند و بند آن را پشت سر می اندازند که بخش کوچکی از سر را می پوشاند، برای مردان و زنان مُحرم چه حکمی دارد؟

ج. استفاده از ماسک برای زنان اگر در حدّ متعارف باشد، مانعی ندارد و انداختن بند آن بر سر برای مردان جایز است.

پوشاندن پای مصنوعی در حال احرام

س. پوشیدن جوراب روی پای مصنوعی جانبازان در حال احرام چه صورتی دارد؟

ج. پای مصنوعی حکم پای اصلی را ندارد، بنابراین هیچ یک از محرمات احرام شامل آن نمی شود.

گره در لباس احرام

س. آیا گره زدن در لباس احرام اشکال دارد؟

ج. مانعی ندارد؛ مشروط بر اینکه از صورت رداء بودن خارج نشود.

پوشاندن سر محرم توسط دیگری

س. آیا برای کسی که خودش محرم نیست جایز است چیزی روی سر مرد محرمی بیندازد، مثلاً محرمی که خوابیده پتو را روی سر او بیندازد و چنانچه خودش محرم باشد، چه حکمی دارد؟

ج. بر محرم پوشاندن سر خودش حرام است خواه خودش بپوشاند یا به دیگری دستور دهد که سر او را بپوشاند، ولی پوشاندن سر دیگری ولو محرم باشد از محرمات احرام نیست.

پوشاندن سر محرم به درخواست خودش

س. اگر مرد محرم به غیر محرم بگوید وقتی که خواب رفته، پتو را روی سرم بینداز چه حکمی دارد؟ و بر فرض که او هم به این درخواست عمل کند کفارہ واجب می شود یا نه و بر فرض وجوب، کفارہ بر عهده چه کسی است؟

ج. محرم مجاز به چنین درخواستی از دیگری نیست، و اگر آن شخص به درخواست محرم عمل کند، ثبوت کفارہ معلوم نیست، و در هر صورت بر آن شخصی که درخواست را انجام داده کفارہ ای نیست.

طهارت لباس احرام

س. آیا طهارت لباس احرام یا سایر شرایط لباس نمازگزار، شرط صحت احرام نیز هست، و آیا با ترک عمدی آن، احرام صحیح است؟

ج. طهارت لباس احرام شرط صحت احرام نیست.

استعمال عطر برای مُحرم فاقد حس بویایی

س. کسی که حسّ بویایی ندارد یا به علت زکام و سرماخوردگی بویی را احساس نمی کند، استعمال طیب و عطر زدن به بدن و لباس و گرفتن بینی از بوی بد بر او حرام است یا نه؟

ج. استعمال طیب در هر صورت جایز نیست اگرچه بوی آن به مشامش نرسد، و در گرفتن بینی حکم سایر مُحرمین را دارد.

آویختن تسبیح به گردن در حال احرام

س. آیا آویختن تسبیح و نظائر آن به گردن به هنگام وضو (درحال احرام) و یا دولایه کردن آن در بازو در حال احرام اشکال دارد؟

ج. اشکال ندارد.

ورود به مکه بدون احرام

س. کسی که در ماه جدید بعد از آنکه در ماه قبلی عمره مفرده انجام داده است، می خواهد وارد مکه شود در صورتی که قسمتی از اعمال عمره مفرده ماه قبل را انجام داده و فقط طواف نساء و نماز طواف نساء باقی مانده، آیا می تواند بدون احرام وارد مکه شود یا نه؟

ج. در فرض سؤال باید با احرام جدید وارد مکه شود.

طواف

موالات در طواف و سعی

س. موالات میان اشواط طواف و سعی، چگونه به هم می خورد؟ آیا با خواندن دو رکعت نماز مستحبی یا فعل منافی با طواف، به هم می خورد یا نه؟
ج. از بین رفتن موالات، موکول به نظر عرف است و در سعی، موالات معتبر نیست، مگر آنکه شوط اول تمام نشده باشد که در صورت از بین رفتن موالات، احتیاطاً از سر بگیرد.

انجام طواف در سازه جدید اطراف کعبه

س. با توجه به ایجاد سازه موقت در اطراف کعبه در دو طبقه که طبقه اول آن برابر با وسط کعبه قرار دارد، طواف در طبقه اول و دوم این سازه از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

ج. در فرض سؤال طواف در طبقه اول صحیح است؛ ولی در طبقه دوم محل اشکال است، و برای افراد ناتوان که ناچار از طواف در طبقه دوم می باشند، احتیاط این است که علاوه بر آن نایب نیز بگیرند.

بطلان نماز طواف نساء

س. اگر بعد از بازگشت به وطن بفهمیم که نماز طواف نساء را غلط بجا آورده ایم، وظیفه ما چیست؟

ج. در فرض سؤال نماز را در وطن بخواند و کفایت می کند.

خرید و فروش

فروش مواد غذایی حرام

س. اگر در کشورم رستورانی راه اندازی کنم، آیا می توانم از غذاهایی که حاوی خرچنگ، صدف و ماهی های بدون فلس است طبخ نموده و به برادران سنی و یا غیر مسلمانان بفروشم؟

ج. فروش آن دسته از مواد غذایی که خوردن آن حرام می باشد، باطل است و پول و درآمد حاصل از آنها نیز حرام می باشد؛ هر چند خریدار آنها را حلال بداند.

خرید امتیاز مغازه فروشنده غذای حرام

س. آیا خرید امتیاز و مالکیت مغازه ای که غذای حرام هم می فروشد جایز است؟

ج. اگر امتیاز، امتیاز صرفاً اغذیه فروشی است، خرید امتیاز محل کسب و ملک آن اشکال شرعی ندارد، ولی شرعاً مجاز به فروش اغذیه حرام نیست.

فروش جنس داخلی با نام یک شرکت خارجی

س. من در شرکتی کار می کنم که محصولات آن مشابه خارجی دارد و البته عمدتاً نمونه خارجی، کیفیتی برتر یا مساوی و قیمتی گرانتر دارد. به درخواست یکی از نمایندگی های فروش، محصول تولیدی این شرکت به نام یک شرکت خارجی و به قیمت آن به مردم عرضه می شود. با توجه به اینکه مصرف کننده، یقیناً بعنوان جنس خارجی این محصول را خریداری و به همین دلیل پول بیشتری نسبت به جنس ایرانی پرداخت می کند؛ در حالی که محصول کاملاً ایرانی است. لطفاً مشخص نمایید که این کار چه حکمی دارد؟

ج. اگر داخلی یا خارجی بودن خود آن وسیله با مشاهده برای مشتری قابل شناسایی و تمیز باشد، بر ساخت آنها عنوان تقلب و تدلیس صدق نمی کند؛ ولی اعلان و اخبار خلاف واقع راجع به آنها کذب و حرام است و اگر بیع بر کالای مذکور با وصفی که مخالف واقع است صورت بگیرد، معامله صحیح است لیکن اگر مشتری بعد از آن از واقعیت امر مطلع شود، اختیار فسخ خواهد داشت.

فروش و کرایه فیلم های هندی

س. فروش و کرایه دادن فیلم های هندی که آهنگ های غیرمجاز هم دارند، چه حکمی دارد؟

ج. اگر مشتمل بر خوانندگی و نوازندگی که انسان را از خداوند متعال و معنویات و فضائل اخلاقی دور نموده و به سمت بی بندوباری، بیهودگی و گناه و شهوترانی سوق دهد، لهوی بوده و حرام می باشد و کرایه دادن یا فروش آن جایز نیست.

اشتراک استفاده خاص از مبیع

س. آیا فروشنده می تواند ضمن عقد شرط کند که خریدار مورد معامله را برای منظور خاصی استفاده کند، مثلاً شخصی زمینی را به کسی بفروشد و با خریدار شرط کند که او زمین را فقط برای کشاورزی استفاده کند؟

ج. می تواند شرط کند و خریدار در صورت قبول شرط، مکلف است که بر طبق آن عمل نماید و تخلف نکند.

پیش فروش به شرط امکان خرید مجدد مبیع توسط فروشنده

س. شخصی به علت نیاز به پول جهت تکمیل ساختمان و جلوگیری از نزول، تعدادی از واحدهای ساختمان نیمه تمام خود را در غالب بیع پیش فروش فرضاً به قیمت متری سیصد هزار تومان معامله کرده است و در ضمن آن شرط کرده که پس از مدتی معین در صورت توانایی فروشنده، همان واحدهای فروخته شده را با محاسبه سود سه درصد بنا به آنچه در عرف بازار است مثلاً به قیمت متری سیصد و ده هزار تومان بخرد و در غیر این صورت معامله به قوت خود باقی بماند، آیا معامله مذکور صحیح است؟

ج. فروش به نحو مذکور با تعیین مشخصات دقیق واحدهای مورد فروش و شرط خرید از خریدار به مبلغ قراردادی در آینده اشکال شرعی ندارد به شرط آنکه فروش و خرید جدی باشد نه فرار از ربای قرضی که بخواهد پولی از خریدار اسمی بگیرد و بعداً همان پول را با سود برگرداند.

فروش نسیه به قیمت بیشتر

س. آیا فروش کالایی به مبلغی بیش از قیمت روز در ازای دریافت چک ده روزه بنا به تصمیم و اختیار خریدار اشکال ربوی دارد؟

ج. نسیه فروختن اشکالی ندارد اگر چه از قیمت نقد بیشتر بگیرد.

افزودن قیمت کالا به خاطر فروش اقساطی آن

س. جنسی که بصورت قسطی فروخته می شود و روی هر قسط آن سود کشیده می شود چه حکمی دارد؟ آیا این سود باید به مقدار مشخص باشد؟

ج. اگر به هنگام فروش جنس، قیمت آن را به طور نسیه و یا قسطی تعیین کنند، معامله صحیح است، هر چند قیمت قسطی بیشتر از قیمت نقدی باشد. ولی اگر معامله بر قیمت نقد انجام گیرد و در تقسیط پرداخت ثمن چیزی بر آن بیفزاید، چنین قراردادی حرام و باطل است.

اختلاف قیمت نقد و اقساط

س. اگر فروشنده ای به خریداری بگوید که اگر فلان کالا را نقداً بخری قیمتش فلان است و اگر به صورت اقساط بخری باید علاوه بر قیمت اصلی ماهی مثلاً 4000 تومان اضافه پردازی، آیا پرداخت این مبلغ اضافه اشکال دارد؟ در صورت اشکال اگر این کار را انجام داده ایم باید چه کنیم؟

ج. فروختن کالا به صورت اقساط به قیمتی بیشتر از قیمت نقد با تراضی طرفین اشکال ندارد.

تعیین مدت برای پرداخت ثمن و تسلیم مبیع

س. شخصی ملک معینی را از دیگری خریداری می کند؛ برای پرداخت ثمن اجل تعیین می شود و برای تسلیم مبیع نیز مدت معین می گردد، آیا این بیع از نوع بیع الدین بالدین (کالی بکالی) است و باطل می باشد؟

ج. با فرض این که مبیع، عین شخصی خاص باشد معامله به نحو مذکور اشکال ندارد.

پیش فروش محصول در صورت جهل به مبلغ ثمن

س. قصد دارم کلیه محصول گندم مزرعه خود را به صورت سلف به خریدار بفروشم، با توجه به این که قیمت دقیق ارزش گندم معلوم نیست و هنگام تحویل به دولت مشخص می گردد با خریدار توافق نموده ام که 200ریال کمتر از خرید دولت، کلیه محصول به خریدار تعلق گیرد و هم اکنون مبلغی به عنوان علی الحساب از خریدار دریافت نمایم آیا این معامله صحیح است؟

ج. در هر صورت اگر قیمت گندمی را که به صورت سلف می فروشد مشخص نباشد و در همان زمان فروش از خریدار تحویل نگیرد، معامله باطل است.

خرید قسطی همراه با بهره

س. من در آمریکا راننده تاکسی هستم و ماهانه دو هزار دلار بعنوان اجاره (تاکسی) پرداخت می‌کنم. اگر به صورت قسطی همراه با بهره این ماشین را بخرم، بعد از 5 سال صاحب تاکسی می‌شوم. همچنین در آپارتمانی مستأجرم و ماهی 800 دلار می‌پردازم اگر آپارتمان را به همین صورت قسطی همراه با بهره بخرم، در آینده صاحب آپارتمان می‌شوم. آیا دادن سود در این مسایل درست است؟

ج. اگر مقصود، خرید تاکسی یا آپارتمان به صورت نسیه و اقساطی باشد که قیمت اقساطی آن بیش از قیمت نقدی است چنین تفاوتی ربا نیست و خرید بدین صورت اشکال شرعی ندارد، و اگر بخواهید پول با بهره قرض کنید و با پول قرضی ماشین یا مسکن بخرید و قسط قرض را با بهره بپردازید چنین قرضی شرعاً حرام است ولی اصل قرض صحیح است و خرید ماشین یا منزل یا سایر احتیاجات زندگی با پول قرض این چنینی، اشکال ندارد.

خيار تخلف شرط در فروش ملک

س. پدر اینجانب صاحب یک ساختمان تجاری بود که مدتی قبل به دلیل بدهی‌هایی که داشت نیمی از آن را بصورت قطعی به شخصی فروخت و آن شخص در عوض متعهد شد بدهی‌های پدرم را به طلبکارانش پرداخت کند، اما فقط نصف بدهی‌ها را پرداخت کرده است و نسبت به پرداخت بقیه خودداری می‌کند آیا حق فسخ برای پدرم ثابت است؟

ج. با توجه به اینکه باید ثمن و نیز شرط ضمن عقد بطور دقیق مشخص باشد، در فرض صحت عقد مذکور، خودداری خریدار از پرداخت بدهی فروشنده، مجوز فسخ معامله نیست؛ ولی اگر در معامله شرط کردند که تا مدت معینی بدهی‌های فروشنده را که دقیقاً قبل از عقد مشخص شده است بپردازد و خریدار عمل به شرط نکرده، از باب تخلف شرط، حق فسخ ثابت است؛ و ضمناً معلوم باشد اگر خریدار با موافقت طلبکاران طلب آنان را تقبل کرده، فروشنده دیگر بدهی نسبت به طلبکاران ندارد؛ ولی چنانچه توافق فقط بین خریدار و فروشنده بر پرداخت بدهی فروشنده حاصل شده باشد، هر مقدار بدهی فروشنده را که خریدار نپرداخته، بر عهده شخص فروشنده باقی است که باید بپردازد.

محدوده ی حق فسخ بايع

- س. آیا بايع در حالات زیر می‌تواند کالای خود را پس بگیرد؟
- 1- وقتی معلوم شود که کالا را خیلی کمتر از قیمت واقعی آن فروخته است.
 - 2- وقتی بخاطر پیشگیری از یک وضعیت حرجی آن را فروخته، ولی بعد از آن، وضعیت حرجی رفع شده باشد.
 - 3- در صورتی که مشتری از ابتدا برای انصراف بايع و قصد پس گرفتن او جریمه بگذارد، مثلاً یک سند بدهی مدت دار معتبر از او بگیرد.

ج.

- 1) اگر با ناآگاهی از قیمت عادلانه، به مقداری معتنی به مغبون شود خيار غبن دارد.
- 2) ارتفاع حرج و اضطراری که او را وادار به انجام معامله کرده موجب حق فسخ نمی‌شود.
- 3) در مورد داشتن حق فسخ، تعیین جریمه بر فروشنده در ضمن عقد معامله، موجب سقوط حق فسخ او نیست.

تحقیق راجع به گوشت برای خرید

س. آیا در کشور اسلامی که اکثریت جمعیت آن مسلمان هستند، نیازی به تحقیق و سؤال در مورد گوشت است یا شخص می‌تواند در هر جایی گوشت بخورد؟

ج. اگر از بازار مسلمین تهیه شود محکوم به حلیت است و فحص لازم نیست.

تفاوت مبیع در معامله و جنس تحویل داده شده

س. اگر مورد معامله بذر پیاز باشد لکن بعد از زرع معلوم شود بذر محصول دیگری است، آیا بایع می تواند معامله را بهم بزند و با رد ثمن محصول را تملک کند؟ آیا مشتری می تواند تفاوت قیمت بذر را از بایع مطالبه کند؟ در صورت فساد بیع آیا مشتری می تواند غرامتی را که در نتیجه زرع به او وارد شده از بایع مطالبه کند؟

ج. چون بذر دریافت شده توسط مشتری، مورد معامله نبوده است، در ملک بایع باقی است و اگر بایع بخواهد، می تواند آن را پس بگیرد و لکن باید خسارت وارده به مشتری را جبران کند کما اینکه مشتری و بایع می توانند در این مورد با یکدیگر مصالحه کنند به این شکل که، مشتری بذر پیازی را که از بایع طلب دارد با این بذر موجود مصالحه کند، و در هر صورت این معامله از موارد قابل فسخ نیست.

مخلوط کردن آب با شیر قبل از فروش

س. برادر من یک ماست بندی دارد. برای ماست درست کردن، شیر باید جوش بیاید و برای اینکه میکروب تب مالت از بین برود باید حدود نیم ساعت شیر را بجوشانیم؛ حال آیا ما می توانیم به اندازه نیم ساعت جوشیدن که مقدار زیادی از شیر بخار می شود، در شیر آب بریزیم و به جای 5 دقیقه، 30 دقیقه بجوشانیم؟

ج. اگر مشتری مطلع باشد مانعی ندارد.

فسخ معامله پس از قطعی شدن آن

س. مکانی مصادره سپس توسط دولت واگذار و آپارتمان سازی شده است که پس از خرید و سکونت مطلع شده و عدم رضایت خود را به فروشنده اعلام کردم؛ آیا حق فسخ معامله را دارم؟

ج. صرف عدم رضایت سبب فسخ معامله مذکور نیست.

خرید، فروش و استفاده از کالاهای چرمی

س. خرید، فروش و استفاده از کالاهای ساخته شده از چرم مثل کفش و کلاه و کمر بند که احتمال تماس بدن و لباس خیس با آن می رود چه حکمی دارد؟

ج. کالاهای چرمی موجود در بازار مسلمین یا کشورهای اسلامی در حکم مذکی⁽¹⁾ است خرید و فروش و استفاده آن اشکال ندارد و هم چنین اگر کشور سازنده آن کشور اسلامی باشد؛ ولی اگر از بازار غیر مسلمین و از کشور غیر اسلامی برای فروش عرضه شود، خرید و استفاده از آن (برای اعمال مشروط به طهارت) در صورتی که یقین دارید غیر مذکی هست جایز نیست و اگر نمی دانید که مذکی یا غیر مذکی است، محکوم به طهارت است و خرید و فروش و استفاده از آن اشکال ندارد؛ اما نماز خواندن با آن صحیح نیست.

1. حیوانی که ذبح شرعی شده است.

پول گرفتن در ازای خون دادن

س. آیا انسان می تواند در قبال گرفتن پول به نیازمندی خون بدهد یا خیر؟

ج. پول گرفتن برای اینکه حاضر می شود خون بدهد، اشکال ندارد.

خرید و فروش ماهی های حرام گوشت

س. خرید و فروش ماهی های بدون فلس در بازار جهت خوردن انسان یا جهت خوراک دام و طیور جایز است؟

ج. خرید و فروش ماهی های بدون فلس برای خوردن جایز نیست ولی اگر منافع عقلایی حلال مثل خوراک دام و طیور داشته باشد، خرید و فروش آن به قصد مزبور مانع ندارد.

فروش آبزیان حرام گوشت به غیرمسلمانان

س. فروش و صادرات آبزیان حرام گوشت یا حلال گوشتی که در آب مرده به کسانی که در دین و مذهبشان خوردن آن ها را جایز می دانند، جایز است؟ اگر جهت امری غیر از خوردن فروخته شود چه حکمی دارد؟

ج. فروش آن برای خوردن، جایز نیست اما برای مصارف حلال و عقلایی دیگر، منع شرعی ندارد.

گرفتن پول در قبال جابجایی محل تحصیل

س. آیا پولی که در جابجایی دانشگاهها گرفته می شود و با توافق طرفین همراه است، اشکال دارد؟ (با توجه به این مطلب که شخص در حقیقت حاصل تلاش خودش را می فروشد)

ج. اگر به عنوان صلح در مقابل رفع ید از حقش و یا به عنوان هبه باشد، مانع ندارد.

خرید و فروش محصولات دارای عکس «باربی»

س. آیا نگهداری و خرید وسایل و لوازمی که دارای عکس های «باربی» که ساخت کشور آمریکا می باشد و با اهداف خاصی تولید شده، جایز است؟

ج. هرگونه خرید و فروش و نگهداری وسایل و لوازمی که کمک به کشور غیر مسلمان سازنده آن در جهت بهره گیری درآمد حاصل از ساخت آن در معارضه و مبارزه با اسلام و مسلمین باشد و یا موجب اشاعه ی فساد گردد، جایز نیست.

خرید کالاهای شانسی

س. آیا خریدن کالاهای شانسی جایز است؟

ج. اگر مورد معامله، همان کالای داخل جعبه باشد، اشکال ندارد. ولو به امید یافتن جایزه باشد. اما اگر مورد معامله چیزی است که خصوصیت و مقدار آن مجهول است، چنین بیعی باطل است.

واگذاری منفعت ملک برای مدت محدود

س. آیا ملکیت زمانی، برای مدت محدودی در سال به اشخاص حقیقی یا حقوقی قابل واگذاری است؟

ج. واگذاری منفعت ملک به شخص حقیقی یا حقوقی برای مدت محدود در یک سال یا برای همان مدت محدود در چند سال به صورت اجاره یا صلح منفعت اشکال شرعی ندارد خواه واگذاری تمام منفعت به یک شخص و یا واگذاری منفعت به چند نفر به نحو مشاع که در همان زمان واگذاری، همه افراد مورد نظر مالک آن منفعت باشند.

ولی ملکیت زمانی عین به نحوی که عین را مالک باشد تا زمان مشخصی، این صورت شرعی ندارد خواه به صورت فردی و خواه به صورت جمعی به نحو اشاعه، به نحوی که نفر اول فقط در زمان اول و نفر دوم در زمان دوم مالک عین باشد و یا چند نفر مجموعاً به نحو مشاع تا زمان خاصی مالک آن عین باشد، این صورت شرعی ندارد.

قرارداد سفارش ساخت (عقد استصناع)

س. گاهی مردم عادی یا بنگاه های اقتصادی برای تهیه کالاهای مورد نیاز خود به سازنده آن کالاها سفارش ساخت می دهند. مانند سفارش ساخت در، پنجره، اتومبیل، کشتی، هواپیما، خانه، بیمارستان و... در این موارد سازنده طی قراردادی متعهد می شود کالای مورد نظر را با مشخصات معین ساخته در تاریخ مشخص تحویل دهد و سفارش دهنده نیز متعهد می شود مبلغ معینی را طبق زمانبندی مشخص بپردازد (برای مثال 25% پیش پرداخت، 50% زمان تحویل و 25% بعد از دو ماه پس از تحویل). در این قراردادها بطور معمول مواد اولیه و مصالح به عهده سازنده است. مستدعی است نسبت به سؤالات زیر راهنمایی فرمایید:

- س1: آیا چنین قراردادی صحیح است؟
- س2: آیا این قرارداد که در کشورهای عربی به عقد استصناع معروف است در قالب یکی از عقود متعارف قرار می گیرد یا عقد مستقلی است؟
- س3: در صورتی که عقد استصناع عقد مستقل باشد، آیا عقد لازم است یا عقد جایز؟
- س4: در صورتی که عقد استصناع عقد مستقل باشد، چه نوع خیارانی در آن جاری است؟
- س5: در صورتی که عقد استصناع عقد مستقل باشد، شرایط صحت آن چیست؟
- س6: آیا سازنده می تواند ساخت کالای مورد نظر را به دیگری واگذار نماید؟
- س7: آیا سازنده می تواند کالای ساخته شده ای را خریداری و به سفارش دهنده تحویل دهد؟

ج.

- 1) قرارداد مزبور از مصادیق بیع و شراء است و مشمول ادله ی صحت و نفوذ بیع است.
- 2) عنوان بیع و شراء بر آن منطبق است اگر چه شرایط بیع نسبه و بیع سلف را ندارد، زیرا شرایط مذکوره شرایط حکم است نه قصد مقوم موضوع.
- 3) عقد لازم است.
- 4) خیار شرط و خیار غبن در آن جریان دارد.
- 5) همان شرایط عامه ی صحت بیع است.
- 6) اگر شرط مباشرت خودش نشده باشد، می تواند به دیگری واگذار کند.
- 7) اگر شرط مباشرت شخص خودش در ساخت آن نشده باشد، مانع ندارد ساخته ی دست دیگری را تهیه نماید و تحویل مشتری دهد.

مرجع برای دریافت ثمن در بیع فضولی

س.

- 1) اگر فضولی ملک غیر را بفروشد و ثمن آن را هم دریافت نماید و مالک بعد از اطلاع آن را اجازه نماید، آیا برای دریافت ثمن مخیر است به هر کدام از آنها یعنی مشتری و بایع فضولی رجوع نماید یا اینکه فقط حق رجوع به بایع فضول را دارد؟
- 2) در چنین فرضی اگر او برای دریافت ثمن به مشتری رجوع کند آیا مشتری می تواند معامله را بهم بزند و ثمن را از بایع فضولی مسترد کند؟

ج.

- 1) اگر ثمن کلتی باشد و مالک قبض بایع را امضا کرده باشد، به بایع مراجعه کند والا به مشتری مراجعه کند.
- 2) با فرض امضا، بیع لازم بوده و موجبی برای خیار فسخ موجود نمی باشد ولی می تواند بعد از پرداخت ثمن به مالک، به فضولی مراجعه کند.

سودهای حاصل از معامله فضولی

س. اگر فردی پول شخص دیگری را بردارد و از آن پول استفاده های زیادی ببرد، آیا به اندازه ی همان پول مسؤول است یا به اندازه ی استفاده هایی که از آن می برد؟

ج. اگر معامله را برای خود انجام میداده و بعد از آن پول پرداخت میکرده فقط ضامن اصل پول با حفظ ارزش روز آن می باشد هرچند معصیت کرده ولی سودها برای اوست.

اسقاط خیار غبن فاحش

س. فردی ملک خود را به مبلغ 14 میلیون تومان می فروشد ؛ یکی از شروط قرارداد، اسقاط خیار غبن فاحش برای طرفین عقد است. پس از بیع، فروشنده متوجه می شود ارزش ملک او بیش از 200 میلیون تومان است، آیا در چنین فرضی حق فسخ دارد؟

ج. خیار غبن با شرط سقوط خیار ساقط می شود ولی به همان اندازه که مورد نظر بوده است ؛ بنا بر این اگر هنگام اسقاط خیار غبن، غبن به مقدار یاد شده در سؤال مقصود نبوده است، فروشنده حق فسخ دارد.

شرط پرداخت مبلغی در صورت پشیمانی از معامله

س. مدتی پیش اقدام به فروش ملک خود نمودم و در پایان قولنامه ذکر شد که در صورت پشیمانی هر یک از طرفین معامله، آن شخص باید مبلغ معینی را به طرف مقابل بپردازد.
آیا این شرط صحیح است ؟

ج. این شرط اگر در ضمن عقد لازم باشد و یا عقد مبتنی بر آن منعقد شود اشکال ندارد ؛ ولی باید برای این قبیل شرطها که در قیمت مبیع مؤثر هستند، مدت معینی ذکر شود و الا باطل است.

خیار غبن در بیع مباحه

س. آیا احکام خیار غبن در بیع مباحه نیز جاری است؟

ج. بله، در صورتی که از مقدار سود عادلانه کالای مورد معامله در بازار اطلاع نداشته باشند و بعد از معامله معلوم شود سودی که در معامله در نظر گرفته شده موجب غبن مشتری یا فروشنده شده است، مغبون خیار غبن دارد.

فسخ معامله به جهت مصادره ای بودن زمین

س. آپارتمانی خریده و 80% قیمت آن را پرداخته و در آن سکونت کرده ام فروشنده مصادره ای بودن زمین آپارتمان مورد معامله را در موقع تنظیم مبیعه نامه مخفی کرده و آپارتمان را به عنوان و قیمت غیر مصادره ای فروخته است. نظر به اینکه در موقع تنظیم بیع نامه موضوع مصادره ای بودن زمین آپارتمان را از فروشنده سؤال کرده ام، آیا می توانم معامله را فسخ نمایم؟ حکم چنین معامله ای چیست؟

ج. در فرض سؤال، هم از باب عیب (اگر مصادره ای بودن عرفا عیب محسوب شود) و هم از باب غبن (اگر مغبون شده باشید) ، حق فسخ دارید.

بیع شرط

س. کسی خانه ای را بطور مشروط می خرد، بدین صورت که با پرداخت سی میلیون تومان مدت یکسال در خانه سکونت کند و پس از یکسال اگر فروشنده ی خانه، چهل میلیون به آن شخص پرداخت کند خانه را تخلیه کند و اگر نتوانست، خانه از آن او شود. حکم شرعی این معامله چگونه است؟ اگر فروشنده بعد از یکسال چهل میلیون بپردازد ده میلیون اضافی چه حکمی دارد؟

ج. اگر بیع شرط، حيله و وسیله ای برای فرار از ربا باشد، حکم ربا دارد و معامله باطل است هر چند بیع شرط جدی اگر حيله نباشد، از معاملات شرعیه و صحیح است لکن در بیع الشرط نباید رد بیش از ثمن شرط شود اگر ثمن سی ملیون بوده نمی شود شرط کنند که چهل ملیون رد کند.

اعتبار ضوابط مندرج در بلیط هواپیما

س. با توجه به اینکه خریدار بلیط هواپیما، بلیط را پس از پرداخت پول دریافت می کند، آیا قوانینی که روی بلیط هواپیما چاپ شده، معتبر و لازم الاجرا است و آیا قرارداد صحیح است؟

ج. رعایت شرایط مندرج در پشت بلیط هواپیمایی برای خریدار بلیط لازم است.

مصرف پول تقلبی

س. اگر کسی بدون آنکه متوجه باشد به بازار رفته و پول تقلبی را خرج کرده است و حتی نمی داند که به چه کسانی و چه مبلغی داده است، حکم مسئله چیست؟

ج. اگر ثمن در معاملاتی که انجام داده است کلی بوده و دسترسی به طرف معامله ندارد، با پرداخت پول تقلبی ذمه اش مشغول است و به مقداری که یقین به بدهی دارد باید رد مظالم بدهد.

خرید ماهی از مسلمان

س. آیا خریدن ماهی جهت خوردن از صیاد مسلمانی که رعایت مسائل شرعی را نمی کند جایز است؟

ج. جایز است، مگر بدانید مرده از آب گرفته است و یا بدانید فلس ندارد.

خرید و فروش وسایل مشترک بین قمار و غیر آن

س. من فروشنده انواع صنایع دستی هستم تخته شطرنجی را خرید و فروش می کنم که تماماً خاتم کاری شده و در حله اول جنبه تزئینی دارد و چنانچه کسی هم بخواهد می تواند براحتی با آن بازی کند. داخل این شطرنج طوری است که اگر کسی مهره ها و یک جفت تاس تهیه کند (من این دو قلم را نمی فروشم) می تواند با آن تخته نرد بازی کند. لطفاً به من بگویید با توجه به این که اصل این کالا تخته شطرنج است و من هم آن را با همین نام و با مهره های شطرنج به فروش می رسانم و در عرف نیز با همین نام و با هدف شطرنج بازی تهیه و مورد استفاده قرار می گیرد. حال از نظر شرعی خرید و فروش این تخته شطرنج برای من چه حکمی دارد؟

ج. وسیله ای که استفاده از آن مشترک بین حلال و حرام است اگر به قصد حلال خرید و فروش شود مانعی ندارد.

پرورش و خرید و فروش تمساح

س. آیا تمساح و کرکدیل حرام هستند؟ آیا استفاده از پوست آنها برای ساخت کیف و کفش و مثل اینها که در نماز از آنها استفاده نمی شود حرام است؟ آیا پرورش این حیوان که گوشت و پوست آن در خارج از کشور استفاده می شود برای صادر کردن و ورود ارز به داخل کشور اشکال دارد؟

ج.

1) تمساح و کرکدیل حرام گوشت اند.

2) اشکال ندارد.

3) پرورش به قصد فروش جهت استفاده های حلال رایج مانع ندارد.

فروش حلقه مردانه از جنس طلای سفید

س. در زمان خرید لوازم عقد با اصرار خانواده همسر و با اکراه اجازه خرید انگشتر طلای سفید را دادم و فقط برای چند لحظه در شب عقد و عروسی آنرا بدست کردم. حال با توجه به مردانه بودن آن آیا می توانم آنرا بفروشم و از پول آن استفاده نمایم؟ در صورت منفی بودن پاسخ آیا مأذون هستم که آن را با طلای زنانه معاوضه نمایم؟ در صورت مثبت بودن، پرداخت یا دریافت وجه برای تعویض چه حکمی دارد؟

ج. با توجه به این که استفاده ی معمول و رایج انگشتر مردانه، به دست کردن است که آن هم حرام می باشد، خرید و فروش آن جایز نیست مگر این که به قصد استفاده از ماده آن و تبدیل به انگشتر زنانه و امثال آن بفروشد.

فروش به صورت نسیه

س. آیا فروش کالایی به مبلغی بیش از قیمت روز در ازای دریافت چک ده روزه بنا به تصمیم و اختیار خریدار اشکال ربوی دارد؟

ج. نسیه فروختن اشکالی ندارد اگر چه از قیمت نقد بیشتر بگیرد.

مکمل های دارویی و ورزشی

س. حکم خرید و فروش مکمل های دارویی و ورزشی چیست؟

ج. در صورتی که اطمینان به وجود چیزی در آن که خوردنش حرام است ندارد، فی نفسه اشکال ندارد.

اجاره

واگذاری روزه و نماز استیجاری به دیگری

س. اگر کسی برای نماز و روزه شخصی اجیر شده باشد و به هر دلیلی نتواند آن روزه و نماز را بجا آورد و به شخص اجیر کننده نیز دسترسی نداشته باشد، آیا می تواند آن را به شخص دیگری واگذار کند؟

ج. اگر احراز شود که اجاره بر اصل انجام عمل واقع شده هر چند توسط غیر شخص اجیر صورت گیرد، واگذاری آن به دیگری مانع، ولی نباید به کمتر از آنچه اجاره شده واگذار نماید، مگر این که مقداری از عمل را خودش انجام دهد.

فسخ اجاره از جانب اجیر

س. چند سال پیش بابت انجام 15 سال نماز و روزه قضای متوفی، مبلغ پانزده میلیون ریال به شخصی پرداخت کردیم؛ حال پس از گذشت هفت سال ایشان مراجعه و اعلام نموده که مقداری از آن را بجا آورده و مابقی را انجام نمی دهد و می خواهد اصل پول را به ما برگرداند، لیکن بنا به استعلام صورت گرفته برای انجام باقی مانده ی نماز و روزه ی متوفی، بایستی مبلغ چهل میلیون ریال پرداخت نماییم. تکلیف شرعی ایشان و ما را اعلام فرمایید.

ج. در فرض سوال شخص اجیر نمی تواند عقد اجاره را به هم بزند مگر آنکه صاحبان پول به این امر راضی باشند که در این صورت نسبت به تفاوت ارزش پول مصالحه انجام گیرد.

قرارداد اجاره به شرط تملیک

س. اجاره به شرط تملیک چه نوع قراردادی است؟ آیا این قرارداد مشروعیت فقهی دارد؟ جایگاه فقهی حقوقی آن چیست؟

ج. اجاره به شرط تملیک عبارت است از واگذاری ملکی به اجاره ماهانه به مبلغ معینی تا مدت مثلاً ده سال یا بیست سال یا کمتر یا بیشتر با شرط ضمنی تملیک آن به مستأجر در پایان مدت اجاره مجاناً یا با دریافت مبلغ مختصری که در ضمن شرط آن مبلغ را تعیین نمایند، چنین معامله ای عبارت است از عقد اجاره به شرط تملیک عین مستأجره در پایان مدت اجاره به مستأجر و شرعاً صحیح و بی اشکال است و مستأجر حق مطالبه تملیک عین مستأجره به خود را در پایان مدت اجاره دارد و اجاره دهنده شرعاً مکلف به عمل به چنین شرطی است.

سوار کردن مسافر مست

س. من راننده تاکسی هستم. آیا می توانم مسافرانی را که مست هستند، سوار کنم؟

ج. در قرارداد اجاره و تعیین اجرت باید طرفین قرارداد عاقل، بالغ و ملتفت باشند و شخص مست که مشاعرش کار نمی کند، صلاحیت پرداخت اجرت به شما را ندارد.

اجاره به شرط قرض

س. در بین عموم رایج است که در هنگام اجاره منزل مقداری مبلغ تحت عنوان رهن به صاحب خانه می پردازند و همچنین مقداری به صورت اجاره پرداخت می کنند و یا منزل را به صورت رهن کامل اجاره می کنند.
اولاً: حکم شرعی این دو نوع معامله را بیان نمائید.

ثانیاً: در صورت عدم صحت این عمل روش صحیح برای اجاره کردن منزل را بیان نمائید.
ثالثاً: حکم وضو و نماز در منزلی که به یکی از دو روش فوق معامله شده است چیست؟

ج. بطور کلی اجاره به شرط قرض صحیح است (مثلاً اگر صاحب خانه به مستأجر بگوید: «خانه ام را به این مبلغ معین به شما اجاره دادم به شرط اینکه فلان مبلغ معین به من قرض الحسنه بدهید» و مستأجر قبول کند، اشکال شرعی ندارد)، مشروط به این که اجاره به اندازه ای کم نباشد که عرفاً اجاره صدق نکند ولی قرض به شرط اجاره ربا بوده و صحیح نیست.

همچنین اجاره به شرط رهن کامل (یعنی در قبال دریافت قرض، هیچ مبلغی را از مستأجر طلب نکند) صحیح نمی باشد.

در صورت صحت معامله، وضو و نماز مشکلی ندارد و در صورت بطلان معامله، صحت نماز و وضو متوقف بر اجازه و رضایت ذاتی صاحب خانه می باشد.

عدم تخلیه ملک پس از پایان اجاره

س. اگر کسی ملکی را اجاره کرد و پس از مدت تعیین شده تخلیه نکرد، چه حکمی دارد؟

ج. بدون اجازه مالک، بعد از مدت اجاره، حکم غصب را دارد.

اجاره به صورت نسیه

س. به پیشنهاد مستأجر، اجاره یکسال بطور یکجا و در پایان زمان اجاره طی یک چک پرداخت می شود. آیا اگر مبلغ چک، بیش از مجموع اجاره های ماهانه باشد چنین کاری وجاهت شرعی دارد یا نه؟

ج. اگر از اول وجه اجاره را - به ملاحظه اینکه نسیه یکساله است - بیشتر از مقدار وجه اجاره نقد، در عقد اجاره تعیین کنند اشکال ندارد ولی افزودن مبلغی بر اجاره قراردادی در عقد اجاره به حساب مدت تأخیر، حرام است.

دریافت اجاره بها بصورت یکجا

س. به پیشنهاد مستأجر، اجاره یکسال بطور یکجا و در پایان زمان اجاره طی یک چک پرداخت می شود. آیا اگر مبلغ چک، بیش از مجموع اجاره های ماهانه باشد چنین کاری وجاهت شرعی دارد یا نه؟

ج. اگر از اول وجه اجاره را - به ملاحظه اینکه نسیه یکساله است - بیشتر از مقدار وجه اجاره نقد، در عقد اجاره تعیین کنند اشکال ندارد ولی افزودن مبلغی بر اجاره قراردادی در عقد اجاره به حساب مدت تأخیر، ربا و حرام است.

واگذاری نماز و روزه استیجاری به دیگری

س. اگر کسی برای نماز و روزه شخصی اجیر شده باشد و به هر دلیلی نتواند آن روزه و نماز را بجا آورد و به شخص اجیر کننده نیز دسترسی نداشته باشد، آیا می تواند آن را به شخص دیگری واگذار کند؟

ج. اگر احراز شود که اجاره بر اصل انجام عمل واقع شده هر چند توسط غیر شخص اجیر صورت گیرد، واگذاری آن به دیگری مانع ندارد، ولی نباید به کمتر از آنچه اجاره شده واگذار نماید، مگر این که مقداری از عمل را خودش انجام دهد.